BUITEN de orde

3 2018
€2,50

anarchistisch kwartaalblad

THEMA

Kolonialisme

Leven zonder school
Een pleidooi om het leren te ontscholen

No Border Kitchen en Campfire
Solidariteitswerk met migranten op Lesbos

Van Leopold II tot Lumumba
De strijd om dekolonisering in Gent

van
de redactie

Het is altijd spannend onder welke omstandigheden de nieuwe Buiten de Orde jullie, lieve leesmensen, bereikt. Toen we het ding in elkaar zetten, hadden 'we' nog een kabinet, was 'dividendbelasting' nog vooral een economenterm, waren Lili en Howick nog onbekende namen van onbekende kinderen en had de Nederlandse regering alleen 'gematigde rebellen' in Syrië gesteund, geen 'terroristen'. Terwijl redacteuren, ernstig gehinderd door schroeihitte en andere tegenslag, bezig waren, zwol de verontwaardiging rond die dividendbelasting aan tot orkaankracht, onstond wijdverbreide solidariteit met de twee Armeense kinderen die mede daardoor niet gedeporteerd werden, en bleek de regering – duhh! – gejokkebrokt te hebben over Syrische gewapende oppositiegroepen die Nederlandse steun kregen, oppositiegroepen van jihadistische inslag die mensenrechten schonden zonder dat er een regeringshaan naar kraaide. Rond al deze thema's is flinke herrie ontstaan. Weddenschappen afsluiten op het overleven van dit kabinet is bezig riskant te worden. Maar we weten niet hoe ver de desintegratie zal zijn voortgeschreden als de BdO er uiteindelijk is. Over al die thema's lees je in deze BdO dan ook zo goed als niets.

We weten wel dit. Met of zonder dit kabinet staat de behoefte aan radicale sociale verandering in solidaire en vrijheidslievende zin nog altijd als een paal boven water. De BdO probeert hieraan bij te dragen, niet door hijgend achter de actualiteit aan te hollen, maar door achtergronden te geven, inzichten in deze onvrije maatschappij, berichten over de strijd daartegen op allerlei fronten.

Thema is deze keer 'kolonialisme', waarbij we verschillende invalshoeken van dit onderwerp belichten, van de kolonisatie van het dagelijks leven tot en met de verwarring tussen de begrippen 'kolonist' en 'immigrant'. We berichten over diverse nieuw uitgegeven boeken, eentje over gevangenisstrijd, eentje over kritiek op schoolgewijs onderwijs en over een nieuw solidariteitsnetwerk dat vrouwen uit onder andere Polen helpt een veilige abortus te plegen in Nederland. We hebben een reactie op een in BdO 2018#1 verschenen artikel rond het thema 'dieren'. Lopende discussies en organisatorische vragen, binnen de Vrije Bond in Nederland en binnen de onlangs gesplitste internationale anarchosyndicalistische beweging vinden eveneens hun plek in deze Buiten de Orde. Net als vaste rubrieken als de boekentips en de migratiekroniek. En nee, dit overzicht is niet compleet want een redactioneel is geen inhoudsopgave. Genoeg gezegd alhier, we wensen een ieder met de BdO weer veel bemoedigend en verhelderend leesplezier toe.

— de redactie

colofon

Buiten de Orde
Het anarchistische kwartaalblad Buiten de Orde is een uitgave van de Vrije Bond. De redactie is in redactioneel opzicht onafhankelijk van de bond. Standpunten ingenomen in het blad vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs die van het redactiecollectief. Het blad besteedt aandacht aan een breed scala van onderwerpen en wil naast een blad voor de leden van de Vrije Bond een blad van de hele anarchistische beweging zijn. Overname van artikelen met bronvermelding wordt van harte toegejuicht. De BdO wordt gedrukt op 100% gerecycled papier, vrij van optische witmakers.

Abonnementen
Leden van de Vrije Bond krijgen Buiten de Orde gratis thuis; niet-leden kunnen zich abonneren voor € 15,00 per jaar.

Voor mensen in de gevangenis is Buiten de Orde gratis. Oude nummers zijn op te vragen bij het secretariaat van de Vrije Bond.

Je kunt je abonneren door o.v.v. 'abonnement Buiten de Orde' € 15,00 over te maken op:

IBAN: NL80INGB0005495473
BIC/Swift: INGBNL2A
t.n.v. Vrije Bond Amsterdam

Redactie Buiten de Orde
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam, Nederland
www.vrijebond.org/buitendeorde
redactie@buitendeorde.nl
085 877 89 58

Secretariaat Vrije Bond
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam, Nederland
secretariaat@vrijebond.nl
www.vrijebond.org
085 877 89 58

Losse nummers zijn te koop voor € 2,50 bij de betere linkse boekhandel:

Fort van Sjakoo
Jodenbreestraat 24, Amsterdam
www.sjakoo.nl

Athenaeum Nieuwscentrum
Spui 14-16,Amsterdam
www.athenaeum.nl

Boekwinkel Opstand
Beatrijsstraat 12, Den Haag
www.opstand.noblogs.org

Casco – Office for Art, Design and Theory
Lange Nieuwstraat 7, Utrecht
www.casco.art

Vredesburo Eindhoven
Grote Berg 4, Eindhoven
www.vredesburo.nl

De Lektuurhal
Over de Kelders 10, Leeuwarden

Boekhandel Rosa
Folkingedwarsstraat 16A, Groningen
www.bookshoprosa.org

in **Buiten de Orde**

thema: Kolonialisme

Beraad aan de basis

Over de algemene ledenvergadering van de Vrije Bond

Het gaat goed met de Vrije Bond. De vereniging heeft 235 leden, er zijn op verschillende plaatsen groepen in aanzet en op straat zijn er verschillende initiatieven. Maar juist de ruggengraat van de bond, de algemene vergadering die de organisatie zou binden, heeft de afgelopen jaren nauwelijks gefunctioneerd. Al meer dan een jaar zag men in Utrecht op deze tweemaandelijkse bijeenkomsten slechts een drie- tot vijftal mensen, waaronder de twee leden van het secretariaat. Het gevolg hiervan is dat deze vergadering onmogelijk een afspiegeling van een beweging kan zijn die 235 leden telt. Toen we er op de ledenvergadering van 7 maart weer alleen maar met zijn vieren waren besloten we de vergadering als zodanig aan de orde te stellen en de volgende bijeenkomst op de Pinksterlanddagen (PL) te houden als een open bijeenkomst waar alle leden commentaar konden geven. Want waarom kwam er nooit iemand?

Beraad aan de basis

Dus waren Vrije Bonders op de zaterdagavond bijeen in een tent die juist voor dit soort spontane bijeenkomsten op de Pinksterlanddagen was vrijgemaakt. Het was een spannende PL, die bij die gelegenheid tijdelijk onder gekraakt beheer plaats vond, maar die met hetzelfde grote bezoekersaantal als afgelopen jaren verliep en daarom dus extra uitdagend en inspirerend was. En dus bogen we ons over de vraag: hoe zetten we de algemene vergadering op de schop?

We besloten de vergaderingen niet te beperken tot een paar huishoudelijke congressen. Diepgaand praten konden we elders op de PL en 2.Dh5. Maar de normale vergaderingen moesten aantrekkelijker worden door de creativiteit van wie er wil komen. En daar-

De normale vergaderingen moesten aantrekkelijker worden

voor was de bestaande agenda met zijn routinematige hoeveelheden huishoudelijke punten ongeschikt. Zij was zozeer overladen door technische bureaucratie dat er te weinig ruimte was voor het uitdiepen van onderwerpen die tot werkelijke discussies konden leiden. De steeds terugkerende onderwerpen als de solidariteitskas (solkas), het tijdschrift Buiten de Orde en de werking van het secretariaat waren weinig boeiend, er moest meer ruimte komen voor onderwerpen vanuit het veld. De obligate agenda kon beter vervangen worden door een meer 'thematische' ordening van de vergadering, waarin meer ruimte zou zijn voor inhoudelijke kwesties. Er werd door een zestiental mensen een vragenrondje gehouden over hoe het anders moest. De meeste antwoorden kwamen hierop neer: zorg dat elke vergadering een goed inhoudelijk thema krijgt waarover iedereen zijn gedachten kwijt kan. En zorg dat er ook een gelegenheid komt waarin mensen van verschillende groepen ook informeel hun verhaal kunnen doen. Verder zijn er de volgende voorstellen ingediend:

- Beperk de bureaucratische vergadering tot één per jaar, namelijk die om de verplichte jaarrekening te behandelen, en breng andere zakelijke onderwerpen in andere vergaderingen in als thema: solkas, Buiten de Orde, internationaal, secretariaat et cetera;

- Verander bewust van concept: koppel een vergadering aan een actiemoment, bijvoorbeeld een boekpresentatie;

- Baseer het thema van de vergadering gedeeltelijk op actuele actieprojecten, eventueel van groepen;

- Laat de coördinatie van een volgende vergadering over aan groepen en niet alleen aan het secretariaat.

De Vrije Bond zou zijn vergaderingen ook anders moeten organiseren. Bijvoorbeeld door wisseling van locatie: niet alleen Utrecht, maar ook andere steden, bijvoorbeeld Amsterdam (Binnenpret), omdat daar een actieve groep is. Dus verandering van locatie. De keuze stellen tussen Nijmegen, Utrecht, Amsterdam en Den Haag. Is het ook mogelijk om een vergadering in België te houden? De groepen zouden zich kunnen verbinden door bewust een delegatie aan te wijzen, liefst een wisselende delegatie. En als de vergaderingen dan nog steeds niet functioneren zouden we weer eens moeten denken aan een congres…

De ideale vergadering zou moeten zijn: om 13 uur lunch en daarna beginnen met de vergadering, die uit niet meer dan 15 minuten 'bureaucratische onzin' zou moeten bestaan. Daarna zou de vergadering moeten worden gewijd aan bijzondere situaties, voorstellen en ideeën – dus een beperkte agenda. Zijn er dan nog dringende oproepen, dan komen die aan bod in de rondvraag.

Over toepassing in de praktijk

Een maand later, zondag 17 juni, namen we de proef op de som. Uiteindelijk zaten er dertien personen rond de soep, een aantal dat je tien jaar geleden nog regelmatig kon verwachten. Dringende vragen van praktische aard of over lopende dossiers werden informeel afgedaan en hoefden dus niet meer tijdens een vergadering behandeld te worden. Informeel wisten we nu dat de website van Buiten de Orde in het najaar wel op gang zou kunnen komen en welke technische kwesties er nog aan verbonden waren. Dus was het vrij gemakkelijk om de organisatie van de vergaderingen zoals die in Appelscha werd voorgesteld goed te keuren, want de plannen waren er al.

Kunnen we onder de voorwaarden die de IWA stelt nog als massaorganisaties opereren?

Anarchosyndicalistische contacten als agendapunt

Een belangrijke interventie kwam van Menno Noyons uit Gent, die als waarnemer van de Vrije Bond de vergaderingen heeft bijgewoond van de Internationale des Confédérations des Travailleurs, de Internationale van Arbeidersconfederaties. Samen met de Duitse anarchosyndicalistische bond FAU volgt de Vrije Bond het internationale anarchosyndicalisme, maar deze beweging is verdeeld. Menno heeft meegemaakt hoe de FAU, de Spaanse CNT en de Italiaanse USI, feitelijk de drie grootste anarchosyndicalistische bonden, uit de oude anarchistische internationale (IWA) zijn gezet. Ze hadden contacten onderhouden met de relatief nog grotere Zweedse SAC, die wegens tegemoetkoming aan erkenningsvoorwaarden van de Zweedse regering (deelname aan een landelijke werkloosheidsverzekering; de USI heeft een autonome uitkeringskas) al eerder uit de IWA was gezet. De discussie die nu door de grote bonden wordt gevoerd is: kunnen we onder de voorwaarden die de IWA stelt nog als massaorganisaties opereren en zo een economische organisatie opzetten die grote hoeveelheden arbeiders kan verenigen? Zij kennen nu in elk land parallelle kleinere bonden die zich strenger aan meer compromisloze anarchistische beginselverklaringen binden. De nieuwe ICT is een confederatie van anarchosyndicalistische en revolutionaire vakbonden, die een breder organisatiekader wil zonder principes van bovenaf, maar die zich toch moet kunnen weren tegen autoritaire infiltratie.

Menno wilde geen reiskosten declareren. Hij stelde voor het bedrag over te maken aan kameraden van de CNT die zich in 2009 solidair hadden verklaard met Amadeo Casares die toen in hongerstaking was en die nu wegens veroordeling tot een boete onderhevig waren aan loonbeslag. De vergadering ging daarmee akkoord.

Andere punten: propaganda en onderwijsactie

Uitvoerig werd gesproken over één 'technische' kwestie: de verschijning van *Anarchisme – een introductie*, de Nederlandse bewerking van een actuele propagandabrochure van de Engelse federatie, die op de afgelopen Pinksterlanddagen was gepresenteerd. Er komt nu een reeks plaatselijke presentaties, waarbij de brochure bij tientallen wordt verspreid en verkocht.

Intussen ontstond er na de inbreng van Amsterdam tijdens de rondvraag een discussie over de vraag in hoeverre de Vrije Bond een eigen rol kon spelen bij grote landelijke vakbondsacties. Opeens kwam daarbij het besef dat juist de grootste stakingsacties, die van onderwijzers en mogelijk ook vakgroepen in universiteiten, zijn geïnspireerd door spontane organisaties vanaf Facebook en niet van de officiële bonden! De motivatie is niet alleen een betalingskwestie, maar de door staat en marktwerking gedicteerde organisatie van het onderwijs als zodanig. Het huidige systeem vervangt immers de ontwikkeling van persoonlijke ontplooiing van jonge individuen door een geadministreerde prestatie-ideologie. En dat wordt steeds meer een ratrace voor scholen en kinderen naar totalitair getoetste doelstellingen, met de werkdruk die daarbij hoort. Een beschrijving van deze directe belangenstrijd kan niet anders dan in een openbaar debat, waaraan leden van de Vrije Bond wel eens een dag zouden kunnen besteden…

Het werd avond en we moesten sluiten. De volgende vergadering is niet meer in Utrecht, maar in Nijmegen. Misschien is het handig om die van november in Amsterdam te houden, wanneer er ook een boekenbeurs plaats vindt; maar – zo vroegen we ons af – doorkruisen we dan geen andere manifestaties? Er zijn nog veel open vragen en dat zal altijd zo blijven, want het is de beweging zelf die dicteert en niet de vergadering. Want een paar uur discussie geeft in onze hele geschiedenis slechts een fragment weer van het gehele anarchistische samenwerkingsverband dat nodig is om de maatschappij te veranderen. Maar als er initiatieven worden vastgelegd die tot idee kunnen worden uitgewerkt of tot propaganda voor verdere strijd, heeft de vergadering in ieder geval voor het moment zijn functie gehad: als weergave van het bewustzijn dat we ergens mee begonnen zijn. Laten we dit onthouden en zien wat er de volgende keer tot leven wordt geroepen.

– door Jan Bervoets

ANARCHISTISCHE BOEKENBEURS AMSTERDAM

Boeken . Zines . Workshops . Muziek

10 November**, 2018**
Dokhuis,
Plantage doklaan **8**

anarchistbookfairamsterdam@riseup.net   anarchistbookfairamsterdam.blackblogs.org

Queer voorouders

Het FHAR en de Gazolines

De strijd voor homorechten heeft in Frankrijk een ander parcours afgelegd dan in de VS. Toch had ook Frankrijk zijn eigen Stonewall. Zo'n moment waarop een grotendeels onzichtbare, ondergrondse sociale beweging opeens tevoorschijn springt en haar emancipatiestrijd in een stroomversnelling komt. Dat Franse verhaal is minder bekend, niet alleen omdat we in het Nederlandse taalgebied sowieso minder van Frankrijk weten dan van de VS, maar ook omdat dat verhaal overschaduwd werd door die andere grote sociale vulkaanuitbarsting: mei 1968.

De aanleiding van het Franse Stonewall was nu eens niet het wangedrag van de politie, maar het wangedrag van de media. De Franse journaliste Ménie Grégoire had op de radiozender RTL een populair praatprogramma, *Allo, Ménie*, over allerlei sociale kwesties. De uitzending van 10 maart 1971 zou gaan over homoseksualiteit. De experts die aan het woord gelaten zouden worden waren, behalve de conservatieve (we zouden nu zeggen: homonormatieve) homoactivist André Baudry, de homoseksuele journalist Pierre Hahn, een priester en een psychoanalyticus. Inderdaad, *what could possibly go wrong?* Het ging echter om een live uitzending met publiek, vanaf een locatie (een concertzaal) die makkelijk toegankelijk was. Achteraf bekeken best roekeloos. Toen de priester het woord nam, bestormden dertig mensen het podium, gooiden tafels en stoelen omver en één lesbienne beukte de priester met zijn hoofd tegen een tafel.[1]

Met deze actie was het Franse radicale homoactivisme op het nationale toneel geklommen. Er werd uitgebreid over geschreven in de pers. Diezelfde avond nog, waarschijnlijk nog helemaal euforisch over hun succes, richtten de activisten het Front Homosexuel d'Action Révolutionnaire (FHAR) op. Wat opviel aan deze groep van activisten was dat hij hoofdzakelijk uit vrouwen bestond.[2] Zoals in het geval van de Stonewall-rellen, zou ook in dit geval snel vergeten worden dat het vrouwen waren die het voortouw hadden genomen.

'Wij zijn het morele tapijt waaraan jullie je geweten afvegen'

Alles!

Het is een teken des tijds dat in 1971 een radicale groep als het FHAR in de Beaux-Arts de Paris, de belangrijkste kunstacademie

van Frankrijk, zijn wekelijkse vergaderingen kon houden. Deze bijeenkomsten, op donderdagavond, werden algauw berucht om hun libertaire en libertijnse karakter en trokken veel jonge linkse intellectuelen. Aanvankelijk bestonden de acties van het FHAR dan ook voornamelijk uit het schrijven en verspreiden van radicale teksten over homobevrijding. Dat verspreiden beperkte zich niet tot flyeren in het Parijse nachtleven. Één van de leden van het FHAR was Guy Hocquenghem, een linkse schrijver en voorloper van de latere queertheorie. Behalve bij het FHAR was deze ook betrokken bij het radicaal linkse blad *Tout !*, dat onder redactie stond van Jean-Paul Sartre. De lijntjes waren blijkbaar zo kort dat in april 1971 de twaalfde aflevering van dit tijdschrift verscheen met als thema 'La libre disposition de notre corps' ('De vrije beschikking over ons lichaam'). In dit nummer werd de strijd voor het recht op abortus en contraceptie onder dezelfde noemer geschaard als de strijd voor *gay liberation*. De pagina's over homoseksualiteit werden geschreven en geredigeerd door leden van het FHAR.[3]

Het ging niet simpelweg om drag

Deze publicatie bracht veel teweeg. Niet alleen onder aanhangers van de homofobe gevestigde orde, maar ook onder homoseksuele mensen. Bij het FHAR stroomden de meest hartverscheurende brieven binnen. Voor het eerst werd homoseksualiteit voorgesteld als onderwerp van trots. Homoseksuelen waren de voorhoede van de revolutie, omdat ze niet in de burgerlijke, patriarchale en kapitalistische maatschappij pasten. Eén van de teksten heeft als titel 'Adresse à ceux qui se croient normaux' ('Aan degenen die zich als normaal beschouwen') en geeft een goede indruk van de toon: 'Nous sommes avec les femmes le tapis moral sur lequel vous essuyez votre conscience. (…) Nous ne sommes pas contre les normaux, mais contre la société normale. ('Wij zijn, samen met de vrouwen, het morele tapijt waaraan jullie je geweten afvegen. (…) We zijn niet tegen normale mensen, maar tegen de normale samenleving.') En verderop worden we opgeroepen om de 'société fric des hétéro-flics' ('de samenleving van poen en smeris-hetero's') omver te werpen en om op te houden om ons gedeisd te houden ('Arrêtons de raser les murs !').

Wij hebben inmiddels zo'n halve eeuw queergeschiedenis van na de Stonewall-rellen achter de rug, met verschillende momenten waarop queers het zat werden om als het laagste van het laagste behandeld te worden en waarop ze erin slaagden om een klein beetje ademruimte te veroveren op de staat en de 'normale samenleving', maar in 1971 was dit geluid in Frankrijk nieuw en choquerend. Deze publicatie was zelfs zo choquerend, dat er een strafrechtelijk onderzoek werd ingesteld wegens openbare schennis van de goede zeden. Eén van de colporteurs van *Tout !* werd gearresteerd en eind mei 1971 werd de resterende oplage in beslag genomen.[4]

Hoewel dit radicale geluid vanuit de homoseksuele minderheid in Frankrijk ongehoord was, kwam het niet helemaal uit het niets. Mei '68 was nog maar drie jaar geleden. Een aantal leden van het FHAR was actief geweest tijdens de protesten van '68 en er was ook bij de bezetting van de Sorbonne al een eerste poging gedaan om te organiseren rond homoseksualiteit. De bekende marxist en latere anarcho-communist Daniel Guérin, die ook bij mei '68 betrokken was geweest, was tevens lid van het FHAR. Een andere belangrijke invloed op het FHAR was natuurlijk Stonewall. Eén van de oprichters van het FHAR, Guillaume Charpentier (een pseudoniem), had niet alleen deelgenomen aan de studentenprotesten van '68, maar was kort daarna in New York getuige geweest van de Stonewall-rellen en was betrokken geweest bij de explosie van homoactivisme aan de beide kusten van de VS die erop volgde. Ook andere activisten van het FHAR noemden later Stonewall en het Gay Liberation Front als belangrijke inspiratiebronnen.[5]

Ondanks de affiniteit met radicaal links was het FHAR niet bij heel links geliefd. Brocialisme en manarchisme zijn geen recente uitvindingen. Toen Daniel Guérin in 1965 uit de kast kwam, waren zijn artikelen in verschillende linkse tijdschriften opeens niet meer welkom. De homofobie van links werd op de bekende manier verhuld. Bij het verschijnen van de hierboven genoemde aflevering van *Tout !* regende het beschuldigingen van 'individualisme petit-bourgeois' en natuurlijk was er maar één soort onderdrukking: die van de arbeidersklasse. De homo's kenden hun Marx niet. Ondertussen had men natuurlijk 'alle sympathie voor de homoseksuele medemens'. Alhoewel… Een voormalig presidentskandidaat voor de Communistische Partij (PCF) vond dat homo's naar de psychiater moesten, want mannen waren gemaakt om van vrouwen te houden.[6]

Gazolines

Behalve schrijven en publiceren behoorden ontregelen, normen belachelijk maken en autoriteiten ondermijnen tot de modus operandi van het FHAR. Binnen het FHAR bestond echter een

informeel groepje van drag queens, trans en cis vrouwen die deze modus operandi tot het uiterste doorvoerden. Ze noemden zich aanvankelijk de 'Camping Gaz Girls', omdat ze tijdens de FHAR-vergaderingen in de Beaux-Arts thee serveerden die ze met behulp van een kooktoestel hadden gezet. Later bedacht één van hen de naam 'Gazolines', naar het nummer 'Gasoline Alley' van Rod Stewart.

Als je biografieën van leden van de Gazolines leest, krijg je de indruk dat ze in die jaren van happening naar happening leefden. Een avondje in hun stamkroeg Le Petit Robert kon uitmonden in een rellerige optocht door Parijs waarbij ze de bourgeois en bourgeoises al vanaf grote afstand schrik aanjoegen door hun uitdossing: onwaarschijnlijke glittertops, luipaardprints, interessant haar, zwarte lipstick, gele wimpers – en blote ongeschoren benen. Het ging niet simpelweg om drag. Volgens het Parijse nachtdier Jenny Bel'Air waren de Gazolines zowel uitbundiger als kitscheriger dan drag queens.[7] Hun ontspoorde vrouwelijkheid was dan ook veel explicieter bedoeld om verwarring te zaaien en heteronormativiteit bloot te leggen.

Een favoriete bezigheid van de Gazolines was het betreden van 'nette' burgerlijke gelegenheden en dure winkels om vervolgens heel hinderlijk aanwezig te zijn onder het roepen van hun *cri de guerre*: 'Bite!' De herkomst van deze kreet, dubbelzinnig slang voor onder meer 'penis', is tot op de dag van vandaag een twistpunt onder de Gazolines.

Ook bij de 1 mei-demonstraties, die in Frankrijk in de jaren zeventig erg groot waren, was het moeilijk om de Gazolines over het hoofd te zien. Ze vormden een sterk contrast met de radicaal linkse macho's van de vakbonden en revolutionaire organisaties. Ze dansten uitbundig en riepen, met een valse knipoog naar het *Communistisch Manifest*: 'Prolétaires de tous les pays, caressez-vous !' ('Proletariërs aller landen, geeft elkaar een knuffel!'). Bij het lezen van verslagen uit die tijd moet ik zelf denken aan het latere *radical cheerleading* dat ik bij andersglobaliseringsdemonstraties zag.[8]

Bij alle vrolijkheid en uitbundigheid van de Gazolines zijn ook wel een paar kanttekeningen te plaatsen. Vooral de trans vrouwen leidden een precair bestaan. Vaak waren ze dakloos en verdienden ze wat geld door mannen op te pikken in *le quartier chaud* in de wijk Pigalle. Ook de onderlinge relaties waren niet altijd even hartelijk. Wat daarbij niet hielp, is dat ze elkaar vaak, bij wijze van spel, probeerden te overtreffen in valsheid en wreedheid. ('Goh, wat een *bijzonder* jurkje!') Bovendien waren niet alle Gazolines even politiek. Marie France bijvoorbeeld, die later een bekende zangeres en actrice werd, was weliswaar één van de eerste Franstalige punkzangeressen en mascotte van het FHAR, maar in haar autobiografie laat ze doorschemeren dat ze zich niet thuis voelde bij de radicaal linkse politiek van de jaren zeventig. Ook Gazolines als Maud Molyneux en Jenny Bel'Air waren te dandy om er ondubbelzinnige politieke analyses op na te houden en Grizelda bleek zelfs een politie-informante.[9]

Ondanks de verbijstering waarin ze de Parijse burgerij na hun interventies doorgaans achterlieten, waren de Gazolines nou ook weer niet helemaal *du jamais vu*. De vroege jaren zeventig waren ook de jaren van de glamrock met artiesten als David Bowie, Brian Eno, Lou Reed en Iggy Pop, die op allerlei manieren speelden

met gendernormen. Ook de Cockettes, een theatercollectief uit San Francisco, die in hun performances bonte en excentrieke kostuums gebruikten en bekend stonden om hun *genderfucks*, waren een inspiratiebron voor de Gazolines. Bovendien had Parijs een traditie van transgender cabaret, met bekende artiesten als Coccinelle en April Ashley, die op het toneel een vrouwelijkheid cultiveerden die nooit helemaal vrij was van ironie.[10]

De tactieken van de Gazolines lijken ondertussen geïnspireerd op het werk van de Situationistische Internationale. Dit internationale collectief van libertair marxistische kunstenaars en denkers was een belangrijke invloed geweest tijdens mei '68 en ook binnen het FHAR waren situationistische ideeën nog steeds populair. Marie France gebruikt bijvoorbeeld de situationistische termen 'psychogéographie' en 'dérive' om de spontane zwerftochten van de Gazolines door de stad te beschrijven.[11] De manier waarop ze vrouwelijkheid gebruikten om heteronormativiteit te ondermijnen heeft verder veel weg van de situationistische tactiek van het *détournement*, waarbij aan kapitalistische of autoritaire boodschappen (zoals reclames) door een kleine aanpassing een antikapitalistische of antiautoritaire draai wordt gegeven. Ook de speelse manier waarop ze chaos zaaiden in burgerlijke gelegenheden en in de openbare ruimte doet situationistisch aan.

Een begrafenis

Op 25 februari 1972 werd de maoïstische activist Pierre Overney tijdens een actie bij een fabriek van Renault in Parijs doodgeschoten door een bewaker. Dit leidde tot grote verontwaardiging en rellen. De begrafenis op 4 maart liep uit op een demonstratie met meer dan tweehonderdduizend deelnemers, met kopstukken als Sartre en Foucault. Ook de Gazolines, die tijdens de rellen enkele dagen eerder nog een politieauto omver hadden geduwd, waren erbij, gehuld in theatrale rouwkleding. Ze hadden zich voor deze gelegenheid gecast als klaagvrouwen en om de provocatie compleet te maken riepen ze de leuze: 'Liz Taylor, Overney, même combat !' ('Liz Taylor, Overney, één strijd!') Natuurlijk kan het geen kwaad om de rituelen van machistisch radicaal links op de hak te nemen, maar tijdens een begrafenis? Het FHAR kreeg de wind van voren. Voor Daniel Guérin was het de druppel en hij brak met het FHAR.[12]

Het was niet de eerste crisis in het korte bestaan van het FHAR. Hoewel het FHAR was opgericht door lesbische vrouwen, waren na de verschijning van nummer 12 van *Tout !* vooral mannen toegestroomd. De vrouwen hadden steeds meer moeite om gehoord te worden en ze stoorden zich aan de vrouwelijkheid van de Gazolines. Bovendien waren de vergaderingen in de Beaux-Arts voor veel mannen vooral een gelegenheid om te cruisen. Volgens Jenny Bel'Air vonden de kunststudenten eens 's ochtends na een vergadering van het FHAR spermadruppels op een schildersezel.[13] Het is dus niet zo vreemd dat de lesbische feministes zich begonnen af te vragen wat ze nog in het FHAR te zoeken hadden. In het voorjaar van 1971 besloten ze om een eigen organisatie op te richten, de Gouines rouges ('Rode potten'). Deze groep, met bekende feministes als Monique Wittig en Christine Delphy, heeft maar kort bestaan, tot 1973, maar heeft veel invloed gehad op het Franse feminisme, vooral als stem van het lesbische feminisme in de bredere Mouvement de libération des femmes (MLF).

Het FHAR had ook een probleem met structuur en organisatie. Pogingen om vragen over de doelstellingen en de werking van de organisatie te beantwoorden werden snel als 'autoritair' gezien. De algemene vergaderingen van het FHAR op donderdagavond verliepen ook om die reden erg rommelig en zo kwam het zwaartepunt van de organisatie in enkele kleine actieve groepjes te liggen. Het FHAR zelf werd steeds meer een lege huls en vanaf 1973 kwam er niets meer van enige politieke betekenis voort uit de vergaderingen in de Beaux-Arts. Toen de politie in februari 1974 op verzoek van de school de vergaderruimte van het FHAR in de Beaux-Arts ontruimde was er nauwelijks protest.[14]

Later werd de Gazolines voor de voeten geworpen dat zij een belangrijke rol hadden gespeeld in de ondergang van het FHAR. Het FHAR zou hebben bestaan uit toegewijde homoactivisten die in hun streven gefrustreerd werden door de chaos die de Gazolines steeds weer wisten te veroorzaken. Het antwoord van Gazoline Hélène Hazera op deze aantijging was later: 'C'est flatteur, mais exagéré.' ('Dat is vleiend, maar overdreven.') Integendeel, de Gazolines waren slechts de meest uitgesproken situationistische en provocerende groep binnen het FHAR, dat van dezelfde revolutionaire geest doortrokken was.[15] Je kunt je zelfs met Maxime Foerster afvragen of de Gazolines niet juist een essentiële rol hebben gespeeld in dat vroege homoactivisme. De parallel met de Stonewall-rellen is pijnlijk: ook hier duurde het decennia voordat de grote rol die trans vrouwen en drag queens hadden gespeeld erkend werd.[16]

Het FHAR heeft maar kort bestaan. Toch is het radicale homoactivisme in Frankrijk na 1974 niet verdwenen. Weliswaar hield de homobeweging in Frankrijk zich in de tweede helft van de jaren zeventig vooral bezig met lobbyen voor specifieke rechten, maar de aidscrisis van de jaren tachtig en negentig zorgde voor een nieuwe radicalisering en de geboorte van de hedendaagse Franse queerbeweging. In Parijs werd in 1989 door militante aidsactivisten Act Up-Paris opgericht, gemodelleerd naar het een paar jaar eerder opgerichte Amerikaanse ACT UP. De analyses van Act Up-Paris waren vlijmscherp en betroffen de samenleving als geheel, de homofobie, het racisme en het seksisme. De aidsepidemie had deze zaken in een heel nieuw (en nog harder) daglicht geplaatst.

Natuurlijk moeten we de invloed van het Amerikaanse voorbeeld niet uitvlakken, maar de herinnering aan het FHAR was in die tijd nog springlevend. Sterker nog, ex-Gazolines als Hélène Hazera waren actief binnen Act Up-Paris en één van de bekende homoactivisten van de jaren tachtig, Franck Arnal, noemde de nieuwe radicalen expliciet 'les enfants du FHAR'.[17] En waar werden (en worden) de wekelijkse algemene vergaderingen van Act Up-Paris gehouden? In een collegezaal van de Beaux-Arts! Die aidsactivisten waren natuurlijk veel effectiever en veel beter georganiseerd dan het FHAR, maar hun hoop dat de LHBTI-gemeenschappen een bron van verzet konden worden tegen de dwingende normaliteit van patriarchaat en kapitalisme was voor het eerst verwoord door het FHAR. Met al hun gebreken en mislukkingen behoren het FHAR en de Gazolines toch tot de voorouders van de huidige queers.

– door Hanna

Wegens de omvang van de noten worden deze hier niet afgedrukt. Geïnteresseerden kunnen de noten opvragen bij de redactie.

No Border Kitchen en Campfire

Solidariteitswerk met migranten op Lesbos

'Honderd jaar geleden publiceerde Peter Kropotkin, de Russische geograaf en anarchist, zijn revolutionaire boek, Wederzijdse hulp. Dit boek beargumenteerde de neiging van mensen om elkaar onderling te helpen in een geest van solidariteit als zwaarder wegend dan concurrentie. We zien dit coöperatieve gedrag op dezelfde manier terug bij veel soorten zoogdieren. Toch leeft het idee dat mensen van nature gierig, concurrerend, oorlogszuchtig en overheersend zijn voort. Dit idee is gebaseerd op een misinterpretatie van de zogenaamde primitieve mensen als barbaren, en de staat als een noodzakelijke, vredige kracht.' – Peter Gelderloos, Anarchy Works

De context

Het eiland Lesbos is vrij groot, maar de grootste concentratie mensen woont en leeft in Mytilini, de hoofdstad. De hoofdstad ligt in het zuiden aan de zee, zo'n acht kilometer verwijderd van Turkije. Veruit de meeste migranten worden ook 'opgevangen' in dit gebied, en het grootste deel hiervan wordt ondergebracht in Moria. Dit is een detentiecentrum dat op zo'n tien kilometer afstand van Mytilini ligt. De omstandigheden waarin deze mensen moeten verblijven is schrijnend. Het centrum heeft een capaciteit van 2500 mensen. Momenteel wonen er zo'n 6000. Er is weinig toegang tot faciliteiten zoals toiletten en medische zorg. Ook brandhout is erg schaars, zodat mensen zichzelf niet kunnen verwarmen. Geregistreerde migranten krijgen negentig euro per maand 'leefgeld'. Hiermee moeten ze alles betalen, dus ook de bus van Moria naar Mytilini en telefoonabonnementen et cetera.

Het eten is slecht en er breken vaak gevechten uit tussen mensen onderling en tussen mensen en de politie, die het kamp bewaakt. Soms eindigen deze in rellen, waarbij een hoop vuur komt kijken en een hoop mensen gewond raken of omkomen.

Als er weer eens een internationale politieke groep komt kijken in Moria, wordt alles door vrijwilligers netjes opgeruimd

'Afgelopen maandag waren er veel politieagenten aanwezig in Moria. Ik liep daar toen een agent met donkere blauwe kleren en een helm

*mij op mijn hoofd sloeg met zijn wapenstok. Hij deed handboeien bij mij om toen kwamen er nog vier agenten bij. Eén daarvan schopte me in mijn buik. Ik verloor mijn bewustzijn. Toen ik bijkwam was ik in het ziekenhuis met andere kleren aan. Sindsdien heb ik moeite met plassen en kan ik 's nachts niet slapen. Ik heb het gevoel dat mijn leven constant in gevaar is en dat ik het slachtoffer kan worden van vergeldingsacties.' – 37 jaar oude man uit Senegal, slachtoffer van marteling**

Problematisch is vooral het beeld dat de media wereldwijd schetsen. Men spreekt over een 'crisis' alsof het iets is dat ineens de kop opsteekt. Maar dit is natuurlijk niet waar. Veel vrijwilligers van grote NGO's volgen de zienswijze van het establishment, en behandelen mensen ook zo. Als er weer eens een internationale politieke groep komt kijken in Moria, wordt alles door vrijwilligers netjes opgeruimd. Er is zelfs sprake geweest van het verwijderen van het prikkeldraad rondom het kamp toen actrice Angelina Jolie besloot om een kijkje te nemen.

Hier draait het om een langdurig samenwerken en het ontwikkelen van een gezamenlijke praktijk

Aan de andere kant rapporteren kranten als *The Guardian* regelmatig over de misselijke toestand in Moria. Helaas versterkt dit niet de empathie, maar leidt het tot neerbuigend medelijden. Dit versterkt wederom het beeld dat vluchtelingen 'arme mensen' zijn die 'hulp behoeven'. Hiermee wordt de menselijkheid nog steeds niet onderstreept, of zelfs aangestipt. Paternalisme wordt hiermee vergroot. Dit is onnodig en werkt alleen maar in het voordeel van de autoriteiten, die hier hun voordeel mee doen om de 'Europese identiteit en waarden' als reden te gebruiken om meer en meer mensen te deporteren naar landen waar ze waarschijnlijk een verschrikkelijk leven tegemoet gaan of erger.

'Ook al vallen de representaties door de media buiten het bestek van dit artikel, de beeldvorming zou niet compleet zijn zonder een vermelding. De media zijn bepalend voor de identiteit van vluchtelingen (...) het afbeelden van vluchtelingen als slachtoffers is essentieel om een globale structurele crisis te reduceren tot een puur humanitair probleem, om het invoeren van tijdelijke humanitaire hulp aannemelijker te maken dan langdurige politieke actie.' – Alejandra Pajo, Borderlines: Identity, Power Dynamics and Bare Life

Het fascisme is in Griekenland in het algemeen openlijk aanwezig. In de grote steden vindt men prominente kantoren van de Gouden Dageraad, de openlijk fascistische partij. Op het eiland was er ook een kantoor, maar dat is inmiddels gesloten. In Mytilini zelf is er niet zo heel veel hinder van te ondervinden, alleen wat graffiti hier en daar. In het verleden zijn vluchtelingen niet alleen incidenteel aangevallen, maar ook georganiseerder door grotere groepen.

Toch is het racisme onder de lokale bevolking de afgelopen jaren flink toegenomen. De situatie wordt niet beter en migranten zijn, zoals overal, een makkelijk doelwit om de problemen die veroorzaakt worden door Europa op af te schuiven.

Gelukkig komt er genoeg tegenwicht vanuit de lokale antifa. Ze zijn goed georganiseerd en weten genoeg mensen op de been te krijgen. Hierdoor is de balans anders dan op andere eilanden, en komt het grootste gedeelte van de dreiging van de lokale autoriteiten.

No Border Kitchen

No Border Kitchen (NBK) is sinds 2015 actief op het eiland. De hoofdactiviteit op het moment van schrijven is koken en eten uitdelen. Zoals met vele groepen die onderhevig zijn aan vele veranderingen in de samenstelling, is wat NBK exact is in een permanente staat van flux.

Momenteel onderhoudt men een keuken op enige afstand van Mytilini. Hier woont een aantal uitgeprocedeerde migranten, die hier relatief veilig kunnen verblijven. Hier bevindt zich de keuken, waar dagelijks eten gemaakt wordt. Het eten is veganistisch, niet uit politieke maar hygiënische overwegingen. Ook worden er twee keer per week kratjes uitgedeeld met groenten, kruiden, olie en bloem voor mensen die zelf de mogelijkheid hebben om te koken. Op deze manier kunnen we de activiteit koken (en eten verstrekken) onderhouden op een manier die het toegankelijk houdt voor de kwetsbaarste onder de migranten. Het nadeel van de voedselkratjes is financieel. Het is vrij duur om het gaande te houden en er is nooit genoeg geld om het aan alle mensen te verstrekken die er om vragen. Er wordt dan ook geprobeerd zoveel mogelijk in samenspraak met de ontvangers afspraken te maken over wat men wel of niet wil ontvangen, om te proberen deze optie aan zoveel mogelijk mensen te verstrekken. Het inzamelen van geld blijft eeuwig terugkeren, omdat er geen structurele inkomsten zijn. Dit heeft natuurlijk ook voordelen, zoals dat er nooit verantwoording afgelegd hoeft te worden aan donateurs, het meeste geld komt immers van kameraden, door middel van benefieten en inzamelingsacties.

Veel migranten zijn gedesillusioneerd na hun eerste contacten met de Griekse autoriteiten. De arbitraire manier waarop mensen behandeld worden is voor iedereen duidelijk. Dit leidt ertoe dat veel mensen die met ons werken vanzelf wantrouwig worden richting de autoriteiten. Veel mensen zijn na hun tweede afwijzing

ook actief op de vlucht voor de politie, totdat ze alsnog succesvol in beroep kunnen gaan of uiteindelijk gepakt worden. Men wordt gereduceerd tot een ‘humanitair probleem’, in plaats van als een volwaardig mens gezien. Door met NBK te werken is het voor veel migranten mogelijk om een stuk van hun waardigheid terug te krijgen, doordat ze een gevoel van menselijkheid terugkrijgen en doordat ze door middel van participeren in de dagelijkse activiteiten iets te doen hebben. Naderhand wordt er ook steeds meer gepraat over waarom Europeanen hier eigenlijk komen, en specifiek bij NBK.

Theorie is alleen iets waard als het de confrontatie met de realiteit overleeft

Veel mensen van verschillende achtergronden die zich bij No Border Kitchen scharen definiëren zichzelf als anarchist of sympathiseren met radicaal links, en iedereen is welkom die een antiautoritaire samenleving in de praktijk wil brengen. Gestreefd wordt naar een groep waarin men elkaar als gelijke individuen ondersteunt.

Op gelijke voet worden de taken van het koken en uitgeven van eten verdeeld, migranten kunnen en willen met alle onderdelen meedoen. Ook worden alle zaken gezamenlijk besproken. Problemen worden gezamenlijk opgelost, en goede en slechte tijden worden samen gedeeld. De effecten zijn onnoemelijk belangrijk, respectvol contact tussen mensen is belangrijk in de schaduw van het misbruik dat migranten dagelijks ondergaan onder de Europese regels. Het politiseren van migranten gebeurt uitsluitend door de praktijk. Het is daarentegen zelden zo dat de migranten die met ons werken zichzelf als anarchist identificeren.

Het is sowieso moeilijk om een verhouding te vinden tot de situatie op het eiland. Het begrip ‘helpen’ is al moeilijk. De migranten die hier vastzitten zitten in een situatie die zo ver verwijderd is van het dagelijks leven van de vrijwilligers, dat het een enorme uitdaging is om de praktijk zo gelijk mogelijk te houden. Sommige taken kunnen niet door migranten gedaan worden, zoals autorijden. Ook al hebben mensen een rijbewijs, dan wordt dat vaak niet erkend. Dit maakt het gevaarlijk voor migranten om auto te rijden, omdat er ernstige consequenties te verwachten zijn als men aangehouden wordt. In de praktijk zorgen dit soort voorbeelden niet voor ernstige verstoringen van het evenwicht in de groepsdynamiek. Door middel van vertalers wordt er zo goed mogelijk voor gezorgd dat iedereen weet wat er besproken wordt. Maar in tegenstelling tot de meeste ‘solidaire’ uitingen in bijvoorbeeld Nederland is het niet een project of demonstratie waar van korte duur sprake is van solidariteit. Hier draait het om een langdurig samenwerken en het ontwikkelen van een gezamenlijke praktijk op dagelijkse basis, waarin verschillen veel duidelijker worden, maar ook bespreekbaar zijn. Het bespreekbaar maken van deze verschillen biedt de mogelijkheid om ze te overstijgen.

Er wordt op formeel niveau niet samengewerkt met NGO’s. Op informeel niveau zijn er enkele kleine NGO’s waar een uitzondering voor gemaakt wordt, vooral op het gebied van medische dienstverlening en toegang tot basisvoorzieningen zoals kleding. Vertegenwoordigers van politieke partijen of grote organisaties worden (uiteraard) niet geaccepteerd. Grote NGO’s zijn over het algemeen verlengstukken van liefdadigheidsinstanties. De aanpak van NBK staat in schril contrast met veel van de NGO’s op het eiland, die de methodologie van de staat en Europa ondersteunen en reproduceren. Sommige van deze organisaties zijn een cruciaal onderdeel van de doorlopende onderdrukking als ze samenwerken met de autoriteiten en een onderscheid maken tussen ‘goede’ en ‘slechte’ migranten. Dit onderscheid heeft verstrekkende gevolgen. Vaak worden nationale verschillen onderstreept, wat tot gevolg heeft dat onderliggend racisme verder versterkt wordt. Hierdoor ontstaan veel conflicten die gewonden of doden tot gevolg hebben.

Theorie is alleen iets waard als het de confrontatie met de realiteit overleeft. Zodoende is het interessant om te zien dat NBK een doorlopende praktijk heeft die ondanks de wisselende participanten stabiel blijft. De specifieke manier van organiseren is toegankelijk genoeg voor mensen die geen enkele ervaring hiermee hebben. Ook zijn de banden die tussen mensen ontstaan bijzonder noodzakelijk. Het ondermijnen van de manier waarop migranten gedehumaniseerd worden is een fundamenteel onderdeel van de doorlopende strijd tegen het kapitalisme. Het experimenteren met andere vormen van samenwerken – die het kankergezwel van onze huidige samenleving opvreten – om ruimte te maken voor een betere, eerlijkere manier van leven.

Solidariteitswerk in de praktijk: Campfire

Dagelijks proberen migranten die vluchten voor oorlog en/of erbarmelijke levensomstandigheden in kleine bootjes met gemiddeld tachtig mensen de oversteek te maken naar Europa. Om hier te komen moeten zij een lange weg afleggen, om vervolgens in Turkije via een smokkelaar tegen een hoge prijs in een boot terecht te komen. De prijs verschilt per nacht.

‘Op nieuwjaarsavond arriveerde er omstreeks 11:30 uur een boot aan de zuidkust met ongeveer tachtig vrouwen, kinderen en jonge mannen. Nadat we hen veilig aan land hadden geholpen raakte ik met één van hen in gesprek nadat ik hem een sigaret had aangeboden. Hij zei tegen mij: “Tonight special price, very cheap!”’ – de auteur

De mensen die aankomen zijn vaak erg blij dat ze in Europa aangekomen zijn. Maar ook zijn er vaak onderkoelde, zieke en getraumatiseerde mensen bij. De omstandigheden waarin men zich begeven heeft om hier te komen zijn vaak schrijnend. Mensen zijn zich ook vaak niet bewust van waar ze exact terecht gaan komen.

Tussen Turkije en Griekenland patrouilleren de Griekse kustwacht, de Turkse kustwacht en Frontex. Frontex heeft drie schepen in de haven. Voor de Turkse kustwacht is het heel simpel: als zij een migrantenvaartuig onderscheppen in Turkse wateren, wordt dit teruggeduwd (*pushback*). Voor de Griekse kustwacht en Frontex is het eigenlijk net zo simpel: als zij een migrantenvaartuig zien in Griekse wateren, word deze naar de haven gesleept (*pickup*). In de praktijk zal Frontex de Turkse kustwacht informeren als zij een migrantenvaartuig in Turkse wateren zien, opdat dit teruggeduwd kan worden.

Campfire is een groep vrijwilligers die ’s nachts uitkijkt naar migrantenboten die proberen de oversteek te maken. De groep is zelf-

georganiseerd en aan geen enkele NGO gelinkt. Ook al wordt er wel met kleine organisaties samengewerkt, om ervoor te zorgen dat de landingen goed verlopen en er toegang is tot medische verzorging waar nodig. De mensen die bij Campfire participeren komen van diverse achtergronden. Een groot deel komt uit Europa, maar er zijn ook lokale mensen bij betrokken. Ook migranten die een legale status hebben zijn er actief.

Men zorgt er gezamenlijk voor dat boten die aankomen op tijd gespot worden zodat het mogelijk is een zo veilig mogelijke landing te bewerkstelligen. Als het afmeren succesvol is, wordt er ondersteuning geboden met uitstappen en wordt er gekeken of er mensen zijn met medische problemen. Daarna worden er dekens en droge sokken uitgereikt. Communicatie is een belangrijk onderdeel van dit proces. Veel mensen zijn blij als ze aankomen, en beginnen meteen fanatiek selfies te maken om hun familie te laten weten dat ze veilig aangekomen zijn. Maar ook zijn er veel mensen met trauma's, die verward zijn, voor wie dan zo goed mogelijk gezorgd wordt. Na een tijd komt de kustwacht of de politie poolshoogte nemen, en sturen dan een bus voor de mensen om getransporteerd te worden. Ze gaan dan naar Moria.

Daarnaast is een belangrijke taak van Campfire om de kustwacht en Frontex in de gaten te houden en te monitoren wat men doet. Hiermee kunnen we zo goed mogelijk in de gaten houden hoeveel mensen teruggeduwd worden en aankomen. Zo kunnen misstanden op zee gerapporteerd worden. Dit heeft tot direct gevolg dat zowel Frontex als de Turkse kustwacht uiterst voorzichtig zijn in hun handelingen.

Hoe belangrijk is het om dit te doen? Het feit dat de politie en de kustwacht dit werk niet serieus nemen is een grote factor. Als de migranten niet opgevangen zouden worden, zouden ze na een half uur tot een uur wachten aan het strand in natte kleding een bus in gesodemieterd worden zonder enige uitleg. Daarna zou men uren en dagen kunnen wachten op schone en droge kleding, als men geluk heeft.

Nationalisme is een kankergezwel dat tegenwoordig steeds verder (ongehinderd) oprukt

Is dit geen taak die de staat zou moeten vervullen en helpt men dan niet de staat zijn verantwoordelijkheden te ontwijken? Als er geen mensen van Campfire aanwezig zouden zijn, zou dit in de praktijk leiden tot meer doden, meer getraumatiseerde mensen, terwijl dit voor de status quo in de verhouding tussen migranten en autoriteiten geen verschil zou maken. Het ontvangen van mensen wordt door de autoriteiten niet georganiseerd en wordt vaak door de politie en de havenpolitie geregeld. Die zijn over het algemeen meer geïnteresseerd in de motor van de boot (die men dan kan verkopen) dan in het welzijn van de net aangekomen mensen. Mensen worden zonder enig respect behandeld. Vandaar dat het belangrijk is om mensen te ontvangen op een waardige manier, om te laten zien dat niet iedereen op ze neerkijkt en ze behandelt als een stuk vuil.

Het helpen van mensen op een gelijkwaardige basis is een van de grondbeginselen van het anarchisme. Geïllegaliseerde migranten worden door de staat niet als mensen behandeld. Zij worden slechts erkend als levende organismen, maar niet als individuen met een eigen persoonlijkheid. Ze worden gestript van hun mogelijkheid tot politiek handelen en afhankelijk gemaakt voor hun basisbehoeften. Door mensen te helpen in solidariteit, en hen te behandelen als volwaardige mensen, doorbreek je het gevoel van minderwaardigheid, en door het bevorderen van zelfbeschikking is het mogelijk mensen een gevoel van eigenwaarde terug te geven.

Daarnaast vind ik het belangrijk om alternatieve normen en waarden in de praktijk te brengen die ingaan tegen de heersende burgerlijke, nationalistische en racistische maatschappij. Door het creëren, onderhouden en in stand houden van een praktijk van verzet, in combinatie met een strijdbare, confronterende houding kunnen we de gevestigde orde tegenwerken en ondermijnen. Dit is de waarde die wederzijdse hulp heeft voor de anarchistische strijd. Door elkaar te helpen naar een gezamenlijk doel te komen, en door relaties te ontwikkelen die niet gebaseerd zijn op hiërarchie en autoriteit, legt men de basis voor het afbreken van het kapitalisme. Ook het idee van 'bezit' in abstracte zin is hiervoor essentieel. Niet alleen is het de staat die land claimt, ook zijn het de mensen die dit als 'hun' land zien. Nationalisme is een kankergezwel dat tegenwoordig steeds verder (ongehinderd) oprukt. Staatsgrenzen, traditie, 'cultuur' en 'koningshuis' zijn sociale constructen. Naast het feit dat ze de populatie onder controle houden, hebben ze ook directe dodelijke consequenties voor de mensen die dagelijks proberen via zee of land Fort Europa binnen te komen. Als zij erbuiten zijn, behoren zij niet tot 'ons'. Als zij binnen weten te komen, door middel van hoogst gevaarlijke middelen met een arbitraire slagingskans, worden zij ook niet tot 'ons' gerekend, maar tot de indringers. Ondanks het feit dat deze mensen deels door onze eigen 'cultuur' en 'identiteit' hier terecht komen, en tegelijkertijd zowel binnen als buiten zijn.

Ik participeer in deze activiteiten, niet omdat ik 'die arme mensen' wil helpen, maar omdat ik het als politieke daad noodzakelijk acht. De mensen die op de Griekse stranden aankomen zijn directe slachtoffers van het globale kapitalisme. De levenswijze van het globale Noorden is verantwoordelijk voor de vernietiging van hun

Ik participeer in deze activiteiten, niet omdat ik 'die arme mensen' wil helpen, maar omdat ik het als politieke daad noodzakelijk acht

thuislanden, en hier op Lesbos wordt men ook als paria onthaald, mishandeld en onderdrukt. Dit wordt bewerkstelligd door dezelfde mechanismen en mensen die het concept 'staat' en 'Europa' onderhouden en uitbreiden.

Deze gang van zaken tegengaan is op zichzelf een politieke daad die op vele niveaus doorwerkt en een diepgaande impact heeft op vele levens. De autoriteiten zijn niet geïnteresseerd in mensenlevens, en geven er niks om als mensen sterven.

Deze mensen aan hun lot overlaten is voor mij als anarchist simpelweg geen optie. Ook vind ik de kritiek dat het de overheid van hun verantwoordelijkheid zou afhouden en zelfs de status quo in stand zou houden irrelevant. Dat mensen zonder hulp in opstand zouden komen, is een lang vervlogen realiteit. Daarvoor is hun bestaan simpelweg te precair. Als het solidariteitswerk niet plaats zou vinden, zou dat simpelweg leiden tot meer lijden en meer onnodige doden. Dood als gevolg van het feit dat men simpelweg aan de andere kant van de wereld geboren is. Het overlaten van mensen aan autoriteiten en structuren die simpelweg incapabel zijn en op geen enkele manier tot doel hebben deze mensen überhaupt een bestaan te bieden, zonder een alternatieve manier te laten zien, is voor mij op geen enkele manier anarchistisch. We kunnen mensen helpen zichzelf te organiseren en we ondersteunen elkaar in het verbeteren van de situatie. Zo kan ik mijn eigen privilege als politiek middel gebruiken voor mensen die gestript zijn van alles, door te participeren in de activiteiten die in dit artikel beschreven zijn en meer. Het opbouwen en in stand houden van een autonome infrastructuur, en ook het opbouwen van andere interpersoonlijke relaties is van enorm belang voor het uithollen van kapitalisme.

En daarnaast: als ik in een positie ben om deze mensen te helpen, waarom zou ik dat dan niet doen?

– door Dirk

Noten

* Rapport Artsen Zonder Grenzen, 'Confronting the mental health emergency on Samos and Lesvos', oktober 2017, op msf.org.

Solidariteit zonder grenzen

Interview met Yetta

Laten we beginnen met de vraag: Hoe ben je hier eigenlijk terecht gekomen?

Wat me hier gebracht heeft? Ik was erbij toen de eerste golf migranten arriveerde in Duitsland (2015) in treinen vanuit München en vanaf de Oostenrijkse grens. Dortmund was het eindstation van waaruit ze door de rest van het land verdeeld werden. Ik zat op een zaterdagavond met wat vrienden in de kroeg en we kregen via via te horen dat de volgende morgen een groep fascisten naar het station zou gaan om de migranten te 'verwelkomen'. Dus zijn we de volgende morgen ook naar het station gekomen om te voorkomen dat ze migranten zouden aanvallen. Dat is gelukt, ook al werd het ons erg moeilijk gemaakt door de politie, met traangas en honden. Dus besloten we de volgende dag terug te komen om te voorkomen dat het nog een keer zou gebeuren.

De mensen werden in slechte condities opgevangen bij een jeugdhonk in de wijk waar ik woonde. Mijn wijk is een vrij linkse wijk, dus het aantal mensen dat aanbood om te helpen was indrukwekkend. Ik ben toen ook blijven hangen om te kijken wat er nog moest gebeuren. Er was een gymzaal die spontaan werd ingericht als kledinguitgifte. Daar kwam ik terecht en ik heb veel tijd doorgebracht met kleding sorteren en uitgeven. Daarna ben ik een aantal nachten teruggekomen. Eten uitdelen, rondjes maken om te kijken of iemand medische hulp nodig heeft et cetera. Het werd allemaal gerund door vrijwilligers, want vanuit de overheid kwam geen hulp. Alleen mensen van het Rode Kruis waren aanwezig, en die deden niets behalve rondhangen en koffie drinken. Het was indrukwekkend om te zien hoeveel solidariteit er vanuit de wijk kwam.

We hadden echter niet veel tijd met de mensen, vaak maar een half uur voor 1000 tot 1500 mensen. Het kwam niet vaak voor, maar soms was het nog wel mogelijk met mensen in gesprek te komen. Veel mensen hebben mij verteld over hun ervaring op Lesbos. Op dat moment had ik al een vakantie geboekt naar Colombia. Ik wou een vriendin opzoeken daar. Zij belde mij op en zei: Yetta, dit is fout, laten we iets anders doen. En dacht: ja! Ik zat hier al maanden over na te denken. Dus we hebben de reis naar Colombia geannuleerd en een reis naar Lesbos gepland. Ik heb mezelf ingelezen over wat zich daar afspeelt, en besloot dat ik me het meest nuttig kon maken aan het strand. Ik ben strandwacht en heb wat vaardigheden in eerste hulp.

Ik kwam net aan in een week die bijzonder rustig was. Hierdoor had ik de kans om wat andere projecten op het eiland te bezoeken. Ik ben naar Pippa geweest en Better Days for Moria. Maar ook ben ik naar No Border Kitchen geweest, en ik vond deze het tofst. Er waren veel kameraden en vrienden actief. Ik begon daar een beetje te helpen maar was nog steeds bezig met uitvinden wat zich precies waar afspeelde. Na een nachtdienst en kleding sorteren kwam een vriend van me met het voorstel om wat plekken te laten zien waar boten geland waren. Toen we aankwamen was er net een boot aangekomen. Er waren al veel mensen aanwezig om te helpen dus zijn we doorgereden. Bij het volgende punt dat hij mij wilde laten zien kwam ook weer net een boot aan, alleen hier was nog niemand om te helpen. Dus ik heb mijn jas uitgetrokken en ben het water in gerend, geen flauw idee wat ik aan het doen was. Gelukkig kwamen er wat mensen bij die wel ervaring hadden die mij geholpen hebben met het uit het water trekken van de boot in kwestie. Toen dacht ik: dit is waar ik moet zijn. Ik ging iedere nacht. Toch ging ik nog met enige regelmaat langs No Border Kitchen (NBK), als ik niet kon slapen overdag, om wat te helpen of koffie te drinken. Dit was allemaal twee jaar geleden en sinds die tijd is er veel veranderd. Ik sta niet meer iedere dag aan het strand en heb overdag veel meer tijd. En omdat NBK eigenlijk de meest politieke groep op het eiland is, breng ik de meeste tijd met hen door.

Ik ben hier omdat ik denk dat het een belangrijk statement is

Bedoel je dan impliciet of expliciet politiek?

Beide. Wat ik bedoel is, ik zie mezelf niet als 'vrijwilliger' in de zin van liefdadigheid of als humanitair medewerker of iets in die trant. Zelfs als ik geen probleem met woord 'helpen' heb. Er is niks mis met mensen helpen, denk ik, maar ik denk nog steeds niet dat ik hier ben om deze 'arme vluchtelingen' te helpen om een of andere 'humanitaire' reden. Ik ben hier omdat ik denk dat het een belangrijk statement is. Zie ook het werk dat we hier bij Campfire doen, daar is het niet alleen de vraag of de groep politiek of non-politiek is. Dit werk doen is voor mij al een politiek statement. En bij NBK is het duidelijk dat het om een anarchistische groep gaat.

Het concept voor zover ik dat ken vanuit mijn eigen ervaring, en vanuit de website (van NBK), is een open structuur waar iedereen zich bij kan voegen die de antiautoritaire grondbeginselen onderschrijft. Het heeft de hele antiracistische en antiseksistische basis die voor mij al impliciet is in antiautoritair organiseren. Nu heb ik een iets lastigere vraag: hoe passen migranten hierin? Dat is een van de kernvragen van solidariteit. Oké, we helpen elkaar naar een gedeeld doel als gelijken. De vraag is meer: hoe zit dat praktisch in elkaar? Omdat het niet altijd eenvoudig is, helemaal omdat we geen mensen willen emanciperen. We zijn tenslotte geen communisten. We hebben in mijn ervaring weinig expliciete politieke gesprekken, en ook is er nog de taalbarrière.

Het hangt ervan af. Er zijn migranten die vanuit vergelijkbare structuren komen. Dan zijn er anderen die gewoon wat te doen willen hebben en gewoon willen koken. En ik denk dat de meeste mensen na een tijd beginnen te begrijpen waarom we de dingen doen die we doen. Ik bedoel, we ondervragen mensen niet om uit te vinden of ze wel 'anarchistisch' genoeg zijn om mee te mogen doen. Het is altijd goed om het doel te allen tijde in het achterhoofd te houden. Dat het antihiërarchisch is en dat we proberen de verschillen te overstijgen. Paspoort of niet. Niet iedereen die ooit met NBK heeft gewerkt was 'anarchistisch'. Er zijn veel mensen geweest die wel duidelijk het hele 'refugees welcome' ding hadden, want anders waren ze waarschijnlijk hier überhaupt niet geweest. Maar er zijn toch ook veel mensen actief geweest die geen achtergrond hadden in 'extreem links' maar daar gaandeweg kennis mee hebben gemaakt en er langzaam meer van begonnen te begrijpen. En natuurlijk zijn er verschillen tussen mensen. Migranten mogen bijvoorbeeld geen auto rijden, zelfs als ze een rijbewijs hebben in het land van herkomst. Er zijn dus taken die migranten niet kunnen doen. Dit leidt alleen niet tot overduidelijke ongelijkheden in de groep. En het minste dat we kunnen doen is, denk ik, ons altijd bewust zijn van het doel en proberen deze verschillen niet te groot te laten worden in hiërarchisch opzicht.

Als ik schrijf over dingen als solidariteit en wederzijdse hulp, dan vind ik het vaak belangrijk om de onderliggende ideeën daarvan aan het licht te brengen. We zijn anarchisten en willen een betere wereld en geen hiërarchischer wereld, en we willen strijden voor vrijheid, maar wat betekent dat eigenlijk? Rousseau zei dat we terug naar de natuur moeten, en Locke zei dat we een staat nodig hebben omdat we elkaar anders afmaken. Ik denk zelf altijd dat het beste zou zijn als er niet over wederzijdse hulp gesproken hoeft te worden, maar dat het vanzelfsprekend zou zijn. Dan konden we opgevoed worden zonder overheid of staat. Nu moeten we in ketenen gehouden worden omdat we elkaar anders afslachten. Daarom is er politie. Zou je zeggen dat met wat wij doen zich soms wederzijdse hulp aftekent?

Het is heel erg duidelijk dat de aanwezigheid van staat, overheid en de uitvoerende staatsapparaten zoals politie en dergelijke, veel gevaarlijker is en veel meer kwaad doet dan de afwezigheid van deze dingen. En dit is iets wat migranten heel erg direct ervaren. In elkaar geslagen worden door de politie om niets, op een regelmatige basis en dergelijke.

Dus, om verder in te gaan op de manier waarop migranten bij NBK participeren en het onderwerp wederzijdse hulp. Het is vrij helder dat er sprake is van wederzijdse hulp in de manier waarop we met elkaar omgaan.

Ik denk dat het heel natuurlijk is dat groepen bij elkaar komen, misschien voor een specifiek doel en misschien heeft niet iedereen in die groep dezelfde reden om zich daarbij aan te sluiten. Het is duidelijk dat het voor mij met mijn Duitse paspoort een keuze is om hier te zijn. En ook al ben ik hier voor lange tijd, het is nog steeds een keuze om hier te zijn en hier te blijven. En ik kan morgen beslissen om een vlucht te boeken en overal in de wereld heen te vliegen. Dit maakt een verschil. Het punt is dat dit verschil niet zou moeten leiden tot verschillen in hiërarchische termen. Soms gaan mensen met ons werken om totaal andere redenen dan wij. Misschien beginnen ze met ons te werken omdat het prettig is om wat te doen te hebben, om de tijd te doden en wat beter voedsel te krijgen en voor een tijdje een betere plek te hebben om te slapen dan Moria. Maar op een gegeven moment, alleen al door de manier waarop we met elkaar omgaan, de manier waarop we vergaderen (tot beslissingen komen) en de manier waarop mensen steeds meer betrokken raken bij het geheel, worden de verschillen kleiner.

Wat ik eerder zei over de staat en staatsinstituties zet mensen vaak ook wel aan het denken. Mensen komen hier met een specifiek beeld van Europa, zoekend naar veiligheid maar ook naar vrijheid. En wat ze krijgen is veiligheid noch vrijheid. Dit zet mensen aan het denken over deze instituties en constructen als overheid en grenzen. Ik bedoel, we noemen onszelf No Border Kitchen. Voor migranten is het overduidelijk dat grenzen een probleem zijn. Dat is voor hen veel logischer en meer voor de hand liggend dan voor ons. Omdat wij soms met onze paspoorten niet eens het gevoel hebben dat we een grens oversteken. Niemand gaat onze papieren checken bij het vliegveld omdat we niet 'blank genoeg' zijn. Dus ik denk dat veel van deze theoretische dingen niet expliciet besproken hoeven worden of extreem duidelijk gemaakt hoeven te worden. De meeste mensen met wie wij hier samen werken gaan zich automatisch op deze manier organiseren.

Min of meer. Ik leg zelf vaak de nadruk op interpersoonlijk contact, omdat ik vind dat dat iets concreets is waarbij je een daadwerkelijke impact hebt op iemands leven. Het maakt een verschil als mensen op het strand aankomen en niet worden verwelkomd door de politie of Frontex. Of als we met mensen samenwerken bij NBK en bier drinken, samen lachen en mensen helpen als ze verdrietig zijn. En in bredere zin ondersteunen we de zwakste groep migranten, namelijk de geïllegaliseerde groep die het nog extra moeilijk gemaakt wordt, omdat ze al twee keer een asielafwijzing hebben gehad en hun situatie dus extra precair is. Voor mij zijn dit de dingen waardoor ik denk dat het zeker een verschil maakt wat NBK hier doet. Ik vraag me af wat jij denkt dat een verschil maakt, niet alleen in bredere zin maar ook op persoonlijk niveau.

Mensen vertellen me regelmatig dat wij de eerste mensen in lange tijd zijn geweest die ze op een menselijke manier behandeld hebben

Migranten voelen zich in de steek gelaten door Europa en de Europese instituties. En als er dan mensen komen helpen die hier niet voor betaald worden en die geen contract hebben ondertekend, maar puur gedreven door solidariteit, komen om te ondersteunen, dan maakt dat een groot verschil, denk ik, zowel emotioneel als psychologisch. Ik bedoel, stel je voor dat je iets ergs overkomt, niet zoiets als vluchten van oorlog of armoede of iets in die trant, nee, er overkomt je gewoon iets heel ergs en je bent ergens waar je op niemand terug kan vallen en er komt een willekeurig persoon die je hulp aanbiedt. Dat kan je echt redden van het totaal verliezen van je verstand op zo'n moment. Ik zou zeggen dat het bestaan van onze groepen echt een verschil maakt, omdat we de overheid niet kunnen vertrouwen. Als je begrijpt dat mensen die niets van doen hebben met deze instituties komen helpen en ondersteunen, maakt dat al een groot verschil. Misschien niet zoveel meer dan normaal liefdadigheidswerk, omdat niet iedereen die eten van ons krijgt zal snappen dat wij niet een willekeurige NGO zijn. Maar mensen zien dat we ons anders opstellen.

Als mensen ons wat langer kennen gaan ze meestal vragen stellen en in discussie over wie wij zijn en hoe wij onszelf organiseren. Ook maakt dit een verschil in relatie tot Campfire. Mensen hebben mij dit vaak verteld als ik ze later nog eens tegenkwam. Een paar dagen geleden was ik in een restaurant en kwam er een man die mij uit het niets begon te knuffelen. En ik had zoiets van, ik ken deze man niet. Hij zei: 'Deze vrouw, zij heeft mij geholpen aan het strand!' En toen liet hij me een video zien van het gebeuren. Het was superhectisch en ik had niet opgemerkt dat hij aan het filmen was geweest. Maar goed, het gebeurt regelmatig dat mensen me vertellen dat wij de eerste mensen in lange tijd zijn geweest die ze op een menselijke manier behandeld hebben.

Dit betekent dat het wel degelijk een groot verschil maakt, ook al voelt het soms alsof je mensen voor de gek houdt. Ze komen aan, wij behandelen ze goed maar dan moeten ze naar Moria. Soms voel ik me daar wel schuldig over, omdat wij dan leuk lopen te doen, terwijl ze vijf uur later in een gevangenis terechtkomen. Je weet dat het nep overkomt als wij dingen zeggen als 'welkom, leuk dat je er bent, goed dat je het gered hebt' et cetera, terwijl ze vervolgens achter prikkeldraad verdwijnen. Het voelt superfout, maar aan de andere kant denk ik wel dat ze het enkele weken later, als ze wat gewend zijn geraakt en weten hoe de situatie in elkaar steekt, wel snappen. Dan kijken ze terug en zullen ze zich de mensen herinneren die niet in uniform gekleed zijn en niet betaald krijgen en de godganse nacht aan het strand zitten om ze te verwelkomen. Ik denk dat dat wel een grote impact heeft op een persoonlijk niveau maar ook op politiek niveau. Het leidt ertoe dat mensen begrijpen dat het misschien niet de overheden zijn die ze moeten vertrouwen.

De onvermijdelijke conclusie is dat wat een verschil maakt op persoonlijk niveau ook op overheids- of Europees niveau uitmaakt. Op het moment dat je mensen als mensen gaat behandelen is dat een politieke daad. Ik zou zelfs zeggen een anarchistische daad, omdat voor mij binnen NBK het anarchisme zich vooral uit in het behandelen van mensen als gelij-

ken. Overheden en de meeste NGO's zijn over het algemeen nog steeds zeer neerbuigend.

Dan heb ik nog een laatste vraag. Wat is jouw reactie op critici vanuit het anarchistisch spectrum die zeggen dat door middel van het helpen van vluchtelingen je eigenlijk de overheid helpt?

Ik denk hier veel over na. We discussiëren hier ook veel over in de groep. Dan is de vraag: Zal dit leiden tot een situatie waarin mensen in opstand komen? Ik denk zelf niet eens dat de situatie daardoor beter zou worden. Het is een zeer moeilijke kwestie en ik denk dat het wel waar is dat we de situatie rustig houden. Maar aan de andere kant, als we stoppen denk ik dat de situatie er heel erg anders uit zou zien. Dat mensen hongeriger zouden zijn, gefrustreerder en – als het om de kustlijn gaat – dat er meer mensen zouden sterven. En daar geeft niemand om, kun je afleiden uit de situatie in de Middellandse Zee. Het zou niet leiden tot een situatie waarin de staat onze rol zou vervullen en ook niet tot een revolutie maar alleen maar tot meer doden. In relatie tot voedsel is het misschien wat anders, dat zou eventueel kunnen leiden tot een situatie waarin mensen bereid zijn om te vechten, maar waarschijnlijk niet met de autoriteiten. Mensen zouden meer moeten stelen, wat weer tot meer frictie met de lokale bewoners leidt, wat weer tot meer politiegeweld leidt en dat is het dan. Maar het zou niet leiden tot een verandering op grotere schaal. Dus om mensen dan maar alleen te laten met incompetente instituties en niet werkende structuren zonder een alternatief aan te bieden, zonder een voorbeeld te geven hoe jezelf te organiseren en elkaar te ondersteunen – dat zou geen positieve verandering zijn denk ik. Jammer, want anders zou de keuze voor de hand liggen.

Denk je dat het ermee te maken heeft dat het een eiland is? Mensen kunnen eigenlijk nergens heen. Als je kijkt naar dingen als de rellen in Idomeni, en incidenten als de rivieroversteek, of mensen die bij de Spaanse enclave proberen het hek over te springen of te bestormen: dan proberen honderd tegelijk het en redden het er dertig, bijvoorbeeld. Hier is dat geen optie, omdat zelfs als mensen het uit Moria redden, waar de meesten toch vrij in en uit kunnen, of als men tegen de politie in opstand zou komen, dan zijn ze alsnog in een vallei, op een eiland bij een dorp waar xenofobie heerst.

Het heeft er inderdaad mee te maken dat het een eiland is. Maar het is ook een eiland dat dicht bij een zeer goed bewaakte grens ligt. In Idomeni of Servië, bijvoorbeeld, of waar dan ook gekookt wordt voor mensen en met mensen, waar solidariteit op dit superbasale niveau bestaat – wat eigenlijk neerkomt op de meeste noodzakelijke dingen zoals eten en kleding om mensen te ondersteunen – zou dit nooit leiden tot een situatie waar mensen niet zouden proberen het hek te bestormen of iets in die trant. Misschien zelfs het tegenovergestelde, als je mensen ervan verzekert dat je ze onvoorwaardelijk steunt, wat ze ook doen. Niet zoals de NGO's in Moria. Die geven je alleen kleding zolang je meewerkt met het systeem. Dan denk ik niet dat het ermee te maken heeft dat we op een eiland zijn, maar dat het meer een algemene vraag is over hoe je je opstelt en hoe je je solidariteit toont. En dat je niet alleen mensen steunt zolang ze dit of dat doen. Zodoende werken we niet in Moria, werken we niet met de autoriteiten samen en hebben we geen regels. Ik ben niet zo van het monitoren of de overheid hier probeert te verhullen wat een teringzooi het hier is, maar het is goed om te zien wat er gebeurt en om mensen te steunen. Toch is het iets waar ik keer op keer op reflecteer, of het het juiste is om te doen. En dat er misschien ooit een tijd komt dat ik er anders over denk.

– door Dirk

ABORTION NETWORK AMSTERDAM (ANA) IS EEN NETWERK VAN VRIJWILLIGERS DIE ONDERSTEUNING BIEDEN AAN VROUWEN DIE GEEN TOEGANG HEBBEN TOT VEILIGE ABORTUS

WIL JIJ ONS STEUNEN?

DONEER NU!

NL06 INGB 0007 1702 49
T.N.V. ANA
(ONDER VERMELDING VAN 'DONATIE')

Abortion Network Amsterdam

Wie zijn we en wat doen we

Abortion Network Amsterdam (ANA) is een netwerk van vrijwilligers die ondersteuning bieden aan vrouwen die geen toegang hebben tot veilige abortus, vanwege diverse redenen; het is in hun eigen land (bijvoorbeeld Polen en Ierland) niet mogelijk om een legale abortus te plegen; het land waar zij zich bevinden biedt geen mogelijkheden voor een tweede trimester abortus (18 tot 22 weken) ; ze hebben geen toegang tot legale abortus vanwege hun verblijfstatus in het land.

In vergelijking met andere Europese landen waar abortus ook legaal is, heeft Nederland een uitzonderingspositie vanwege de mogelijkheid om ook op latere termijn een abortus uit te voeren. Daarom is er in toenemende mate behoefte aan ondersteuning van vrouwen die naar Nederland moeten komen om een abortus te plegen. Vanwege de situatie in het land, is onze voornaamste doelgroep momenteel vrouwen uit Polen die in hun eigen land geen toegang tot veilige abortus hebben. We werken nauw samen met Cocia Basia, een groep in Berlijn die vergelijkbaar ondersteuningswerk verricht in Berlijn.

Met ANA bieden wij op verschillende manieren praktische ondersteuning. Zo bieden we begeleiding aan bij het maken van een afspraak met de kliniek en adviseren we over de juiste documenten die nodig zijn. Ook bieden we huisvesting, begeleiding naar de kliniek en vertaling aan.

Daarnaast proberen we binnen de capaciteit die we hebben als groep, waar mogelijk ook financiële ondersteuning te bieden. Zonder zorgverzekering in Nederland is het alleen mogelijk om een abortus te plegen als deze direct contant wordt betaald. De vrouwen die wij helpen hebben vaak niet de financiële mogelijkheid om in een keer op korte termijn het benodigde bedrag te betalen. Als groep bieden wij ondersteuning op dit vlak zodat het voor de vrouwen toch mogelijk is om nog binnen de maximale termijn een procedure te ondergaan.

We zijn altijd op zoek naar meer mensen die onze groep willen versterken, naar vertalers (op dit moment met name Pools), of logeerplekken in Amsterdam, Haarlem of Utrecht die we aan kunnen bieden als iemand uit het buitenland hierheen komt en een overnachting nodig heeft.

Ook is het mogelijk om ons financieel te ondersteunen. Al het geld dat we ophalen wordt gebruikt ter ondersteuning van de vrouwen die naar Nederland komen voor een abortus, zij het voor hun procedure of voor overige zaken zoals reiskosten. Als je geld wilt doneren dan kan dit via NL 06 INGB 0007 1702 49 t.n.v. ANA onder vermelding van 'donatie'.

– door ANA

Meer Info
anamsterdam.noblogs.org (blog is in het Engels)
facebook.com/ciociabasiaberlin

Exarcheia onder vuur

Politie-aanval tegen anarchistische vluchteling symptomatisch voor een bredere tendens

Op dinsdag 27 juli heeft een groep Griekse agenten rond twee uur ’s nachts een anarchistische immigrant gekidnapt en gemarteld. Dit gebeurde in de Bouboulinasstraat in de Atheense wijk Exarcheia. Het gaat om een 19-jarige activist die zich voornamelijk inzet voor de positie van gevluchte vrouwen, waaronder diegenen in erbarmelijke vreemdelingendetentie. In een artikel dat de wereld overging en anarchisten schokte van Antwerpen tot Afghanistan, doet hij zijn verhaal.[1]

‘Direct begonnen ze mij te martelen met een reeks trappen tegen me, terwijl ze me racistische en fascistische beledigingen toeschreeuwden. Ondertussen stelde de politie dat mijn misdrijf inhoudt dat ik een anarchist ben en bij een groep hoor in Exarcheia die bekend is bij de politie. Vervolgens dwong het ME-team mij een donkere steeg in. Ze gooiden me op de grond en vervolgens probeerden ze mijn ribben te breken met harde trappen.’

Uit een notitie die ik ontvang van zijn kant, schrijft hij dat de agenten zijn herhaaldelijke verzoeken om zijn advocaat te bellen, negeerden. Daarentegen bleven ze geweld gebruiken.

‘Ter bescherming plaatste ik mijn hand op mijn ribben. Ze trokken mijn hand weg en probeerden mijn vingers te breken met hun schilden. Om mijn vingers te beschermen, drukte ik mijn hand onder mijn buik. Op dat moment probeerden de agenten weer mijn ribben te breken door te slaan. Deze handeling duurde een lange tijd, totdat één van de agenten voorstelde aan de rest om mijn polsen te breken. Dus ze plaatsten mijn handen op de stoeprand om mijn polsen te breken met wapenstokken, maar het lukte mij om mijn handen op tijd weg te trekken. Dat lokte een escalatie uit, en terwijl de agenten weer fascistische en ra-

Toen de agenten zich realiseerden dat mijn lichaam ernstig gewond was en ik niet in staat was te bewegen, begonnen ze een spel met me te spelen

cistische beledigingen riepen, begonnen ze me allen te slaan. Dit duurde meer dan anderhalf uur. Ondertussen namen ze allerlei foto's van mij terwijl ik in elkaar geslagen werd, en ook van hoe ik semi-bewusteloos op straat lag. Toen de agenten zich realiseerden dat mijn lichaam ernstig gewond was en ik niet in staat was te bewegen, begonnen ze een spel met me te spelen. Ze vertelde me dat ik tien seconden had om deze plek te verlaten en als ze me weer zouden vangen, dan zouden ze mij vermoorden, waarop twee agenten alvast wat voorwaarts bewogen om een voorsprong te hebben op mij bij het vangen. Ze sloegen mijn knie verschillende malen met wapenstokken om te verzekeren dat ik niet kan rennen. Eén van de agenten probeerde me opnieuw te vangen, maar ik kon gelukkig nog net ontsnappen door naar Tositsa te rennen en hulp te zoeken bij een nabijgelegen pand van kameraden.

Recent begon de politie met grootschalige controles op het plein, daarbij elke migrant arresterend die daar aanwezig is

Solidariteitstroepen van para-medici schoten gelukkig direct te hulp bij mij, en na een onderzoek raadden ze me aan om naar het ziekenhuis te gaan. Daar constateerden artsen naast blauwe plekken over mijn hele lichaam en hoofdwonden dat ik ook een gebroken wervelkolomgewricht had.'

Dat de politie in Athene niet vies is van fataal geweld tegen tienerjongens, dat weten we nog wel door de decemberprotesten die bijna tien jaar geleden plaatsvonden. Toen vermoordden agenten meedogenloos de nog maar 15-jarige Alexis Grigoropoulos, een jong leven bruut beëindigd door een politiekogel.

Geweld door politie en maffia

'Exarcheia, als gebied vol zelfgeorganiseerde projecten en revolutionaire strijd, staat onder constante druk vanuit de staat omdat het deel is van een internationale sociale strijd tegen kapitalisme, maffia, terrorisme en meer algemeen het hele systeem. Exarcheia is een verdedigingszone waar verschillende groepen naast elkaar bestaan om te vechten voor vrijheid en gelijkheid tegen de onderdrukking van het systeem. Door wederkerige samenwerking kunnen we in elkaars behoeften voorzien zonder enige autoriteit. En vanwege deze strijd, krijgen we klappen van de staat.'

'De staat heeft door het plaatsen van een permanente politiekracht rondom Exarcheia's omtrek een soort grens gemaakt tussen ons en de rest van Athene, waardoor het lijkt alsof zij ons in een soort gevangenis hebben gestopt. Op dit moment hebben we geen andere manier dan rellen om ons te verzetten tegen deze gevangenis en om te vechten tegen de militaire checkpoints. Eén van de redenen waarom de agenten mijn polsen wilden breken is omdat, zoals zij beweerden, ik één van diegenen ben die deelneemt in deze rellen. Normaliter nemen er grote aantallen personen deel aan deze confrontaties met de politie, omdat ze niet in een gevangenis willen leven, omdat ze geen enkele vorm van controle willen van welke autoriteit dan ook.'

'Als een anarchistische immigrant begrijp ik dat de lokale bevolking en migranten hun strijd voor vrijheid met elkaar gemeen hebben. Daarom ben ik bezig met het bouwen van een eenheid en een collectieve organisatie tussen lokale bevolking en migranten. We zullen niet alleen voor migranten vechten, maar voor iedereen, omdat we begrijpen dat onze pijn en onze problemen hetzelfde zijn.'

'Immigranten worden constant onder vuur genomen door de staat en fascisten en het maakt hierbij niet uit welke soort regering er aan de macht is, of deze nu ultrarechts of eerder links is. SYRIZA presenteert zichzelf als pro-immigranten, maar de realiteit is dat ze migranten massaal opsluiten, en elke dag deporteren en vermoorden ze mensen aan de grenzen. We weten dat alle autoriteit onze vijand is.'

'In het Exarcheia van vandaag gaan immigranten gebukt onder een toenemende repressiedreiging. Recent begon de politie met grootschalige controles op het plein, daarbij elke migrant arresterend die daar aanwezig is. Tegelijk zijn er ook groepen in Exarcheia die zich gedragen als een soort politie. Ze kopiëren daarbij de tactieken van de politie, zoals razzia's op het plein tegen migranten. Eén zo'n groep die bekendstaat als een veiligheidsteam, een militair deel van de politieke groep 'Antiautoritaire Beweging' (AK), heeft relaties met de staat en presenteert zichzelf als de beveiligers van immigranten. Maar daarentegen gebruiken zij immigranten als een dekmantel voor hun maffiose praktijken. Als een immigrant roep ik zulke groepen op om te stoppen met het misbruiken van onze naam voor jullie vuile zaken.'

'Het is duidelijk dat politie en maffia samenwerken met hetzelfde doel: het controleren en breken van verzet.'

'De boodschap van deze gewelddadige aanval van de varkens van de politie was het terroriseren van immigranten, anarchisten en degenen die zich actief verzetten en strijden tegen de politie. We zullen niet neerknielen. Het staatsgeweld maakt alleen maar duidelijker dat onze strijd gerechtvaardigd is.'

Een bezoek aan Exarcheia

In februari dit jaar heb ik deze jonge activist zelf leren kennen. Hij is een bevlogen jonge man die voor zijn leeftijd veel heeft meege-

maakt en ontzettend scherpe analyses heeft. Staatsgeweld is hem niet onbekend. Eerder heeft hij Iran moeten ontvluchten omdat de Iraanse staat hem 'wil vermoorden' vanwege godslasterlijk gedrag. Hij voerde verschillende campagnes voor vrouwenrechten op middelbare scholen. Hij is naar Griekenland gevlucht, waarbij hij negen maanden vastzat in een erbarmelijk asielzoekerscentrum. Hij vertelde me dat er te weinig plek was en dat er mensen buiten slapen in tenten met het risico op ziekte of zelfs sterven bij extreme kou en regen. Tussen de mensen zitten immers ook baby's en oude of zieke mensen. Vanuit deze ervaring zet hij zich in voor vluchtelingen op allerlei manieren. Tijdens mijn verblijf hebben we samen verzorgingsproducten verzameld voor vrouwen in vreemdelingendetentie, omdat zij daar niets krijgen en in onhygiënische toestanden zitten opgesloten. Momenteel is het contact met hem beperkt omdat hij ontzettend druk bezig is met de opening van een nieuwe gekraakte vluchtelingenopvang in Exarcheia. Toen ik in maart wegging speelde hij met het idee een anarchistische bibliotheek te starten. 'Het is belangrijk dat mensen in contact komen met feministisch gedachtegoed.'

Globale solidariteit is onmisbaar, anders zal Exarcheia geïsoleerd haar einde vinden omringd door autoritaire monsters

De door hem geschetste situatie in Exarcheia is zorgelijk. Ik kan mij nog goed herinneren dat 'het plein' in Exarcheia gegarandeerd politievrij was. In feite was de hele wijk politievrij. Alleen gedurende grote, tumultueuze protesten en de jaarlijkse furie op 6 december (de sterfdag van Alexis) is de politie aanwezig in de wijk. Het feit dat politie tegenwoordig identiteitscontroles uitvoert onder migranten en iedereen met een bruine of zwarte huidskleur, is uitzonderlijk en markeert een nieuwe fase in de geschiedenis van Exarcheia. De enige plek waar ongedocumenteerde vluchtelingen, gelegaliseerde migranten en bruine en zwarte mensen zich nog veilig waanden voor vernederende politieconfrontaties, is aan het verdwijnen. Deze uitzondering mag niet het nieuwe normaal worden! Een belangrijke vrijplaats wordt gepenetreerd, en dat betekent een aanval op de vrijheid van ons allen.

Steun zoeken bij ngo's of linkse partijpolitici is niet de oplossing, omdat dit partijen zijn voor wie de dodelijke landsgrenzen onbetwistbare heilige huisjes zijn en die onder het mom van 'hulpverlening' vluchtelingen beroven van de capaciteit zichzelf te besturen. De steun is nodig van mensen die geloven in radicale vrijheid en grenzeloze solidariteit.

Gedurende de maand dat ik er verbleef met mijn maat was het er relatief rustig. Als vrouw voelde ik mij veel veiliger tijdens een eenzame avondwandeling in de politievrije zone dan in het gebied precies daarbuiten waar het wemelde van politiesirenes. Het verschil was direct merkbaar zodra ik me buiten de wijk begaf, waar mannen me dingen toeriepen of me zelfs achtervolgden naar mijn bestemming. Toen ik mijn observatie besprak met deze jonge activist, vertelde hij me over de feministische acties die de afgelopen jaren nodig waren om de huidige mate van veiligheid te garanderen voor vrouwen. 'Maar we zijn er nog steeds niet', erkende hij.

Het pleintje in de wijk, omringd door spandoeken met solidariteitsuitingen bestemd voor aangevallen kraakpanden, was elke avond gevuld met anarchisten van binnen en buiten Europa. Ook waren er groepjes mannen die gevlucht waren uit Syrië, Afghanistan en elders die samen bij een vuurtje rondhingen. Sommigen hadden een onofficieel broodkraampje geopend op het plein. Bij de kiosk kon je kiezen tussen twee Antifa-tijdschriften (helaas alleen in het Grieks). Het was een mooi samenzijn na een drukke dag vol projecten, klussen, workshops, beraadslagingen, *dumpsterdiving* of acties. Sommige van de vluchtelingen, waaronder een homoseksuele man uit Afghanistan, waren zichtbaar depressief. De blik van iemand die onmenselijkheid, dood en verderf heeft gezien. Het viel me op dat een Duitse kennis van mij hem steeds zachtjes moed in sprak als ze elkaar zagen op het plein. Later kwam ik erachter wat het lugubere verhaal daarachter was. Hij is ooit ten prooi gevallen aan de terreur van het soort mensen dat zich voordoet als anti-autoritairen, maar zich gedraagt als fascistische politie.

Zo was er een kraakpand dat vluchtelingen opving, maar dat vreemd genoeg toch 'geleid' werd door witte Europeanen en niet door de niet-westerse vluchtelingen. Dit kraakpand werd bewaakt door een klein groepje witte testosteronbommen met opgepompte figuren. De depressief ogende Afghaan had in de betreffende opvang gezeten en deze witte, masculiene redders pestten en mishandelden hem zonder terughoudendheid omdat hij homoseksueel was: zijn bed werd ondergeplast en hij werd er geslagen. Een andere man uit Noord-Afrika vertelde me dat ze hem laatst nog op straat hebben toegetakeld omdat zijn hond te hard blafte in de straat. Ik hoorde regelmatig dat ze mensen met een bruine en zwarte huidskleur met de grootste willekeur zodanig toetakelen dat ze daarbij iets breken. 'Deze lui kennen geen grenzen', vertelden verschillende mensen me. Ik besefte dat ik geluk had gehad toen ik de laatste nacht van mijn verblijf zelf tegen de grond was gewerkt, geschopt

en bedreigd door ze omdat ik met een groepje mensen te dicht in de buurt van hun pand was gekomen. Tijdens het schoppen vroegen ze me wie ik was en waar ik vandaan kwam en ze verschenen daarna nog bij twee kraakpanden om de mensen aldaar 'vriendelijk, maar wel nadrukkelijk' te ondervragen over mij.

Repressie in heel Griekenland

Op andere fronten was in februari ook al duidelijk dat de Griekse anarchistische beweging bedreigd wordt vanuit autoritaire hoeken. Eind januari hadden fascisten een belangrijk gekraakte vrijplaats in Thessaloniki, Libertatia, aangevallen en tot op de grond afgebrand. Op 10 maart 2018, helaas net nadat ik uit Griekenland vertrok, vond er een grote solidariteitsdemonstratie plaats in deze stad. Deze demonstratie maakte zoveel indruk op de autoriteiten dat Exarcheia enkele dagen daarna geplaagd werd door allemaal gewelddadige ontruimingen. Dit vertoon van staatsgeweld was uiteraard puur symbolisch, want de dag erna werden de panden weer onverstoord teruggekraakt. Maar toch zou de kraakgemeenschap de maanden erna geteisterd blijven door verschillende vlagen van aanvallen door Atheense fascisten.

De staat stelt anarchistisch activisme steeds meer gelijk aan terrorisme, waarbij het niet uitmaakt wat voor soort tactieken dit activisme precies behelst. Dat maakt de Griekse bewegingen erg kwetsbaar voor willekeurige repressie. Steeds meer activisten worden opgepakt, zoals alleen al dit jaar twee mensen uit mijn eigen kennissenkring. Een van de twee betreft een Poolse kameraad die de Griekse vlag verbrandde. Het meest dramatische verhaal is dat van Irianna, een 29-jarige vrouw die onder een dubieuze verdenking van wapenbezit voor 13 jaar naar de gevangenis is gestuurd.[2] Deze willekeurige arrestaties en veroordelingen leggen een enorme en merkbare psychologische druk op de hele Atheense kraakgemeenschap.

Ik weet nog dat we op een februari-avond proostten 'dat de politie maar lekker weg blijft'. Die avond was het nog nog een zelfverzekerde glimlach op onze gezichten in het sociale centrum 'K-VOX'. Nu heeft die glimlach plaatsgemaakt voor een gepijnigde grimas. Het gif dat vrijplaatsen bedreigt komt dus uit allerlei hoeken en infiltreert zelfs in de diepste structuren van de autonome samenleving die wij allen proberen te bouwen. Solidariteit en zelfkritiek zijn cruciaal voor het opbouwen van structuren die voorkomen dat autoritaire tendensen of partijen ons overnemen. Globale solidariteit is onmisbaar, anders zal Exarcheia geïsoleerd haar einde vinden omringd door autoritaire monsters. Het angstige grijpen naar zichtbare repressiemiddelen geeft ook de zwakheid aan van de Griekse staat, haar wanhoop en angst.[3]

Niemand is vrij totdat wij allen vrij zijn!

– door Absoluut Anoniem

Noten

1 Het volledige Engelstalige verhaal kan teruggevonden worden op Indymedia. Zie 'State terrorism: Torture on the back streets of Athens', op athens.indymedia.org/post/1590371/.

2 Tassos Morfis, 'A Young Woman is in Jail for No Reason', op: medium.com.

3 Voor meer informatie over anarchistisch Exarcheia, zie: rosadefoc.noblogs.org.

Elise Leijten

17 juni 1962 - 23 oktober 2018

Vlak voor het verschijnen van dit nummer bereikte ons het verschrikkelijke bericht dat Elise Leijten op veel te jonge leeftijd is overleden.

Allen die actie hebben gevoerd tegen kernwapens, kernenergie, voor vrede en voor een beter migratiebeleid zijn haar zeker ergens tegen gekomen.

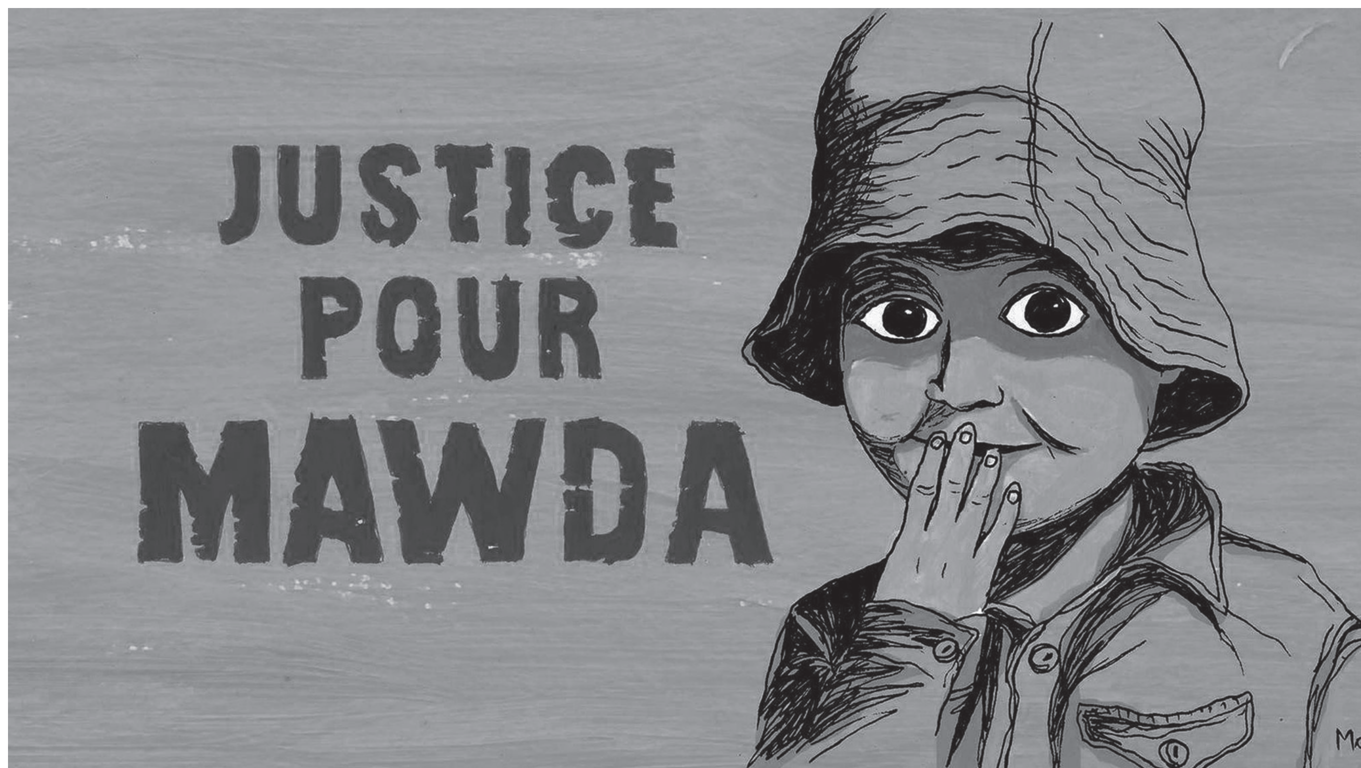
Elise kon op een creatieve manier de vinger op de zere plek leggen en wist waar ze over sprak. Via haar alter ego K.Pitalist wist ze met een kwinkslag menig politicus het zweet op het voorhoofd te krijgen.

Door haar inzet heeft ze, zeer verdiend, de Kees Koning Vredesprijs toegewezen gekregen.

Ondanks haar voortdurende strijd was zij altijd positief en liefdevol. Elise's vastberadenheid en passie voor een betere wereld heeft velen geïnspireerd. We zetten de strijd door.

We zullen deze markante persoonlijkheid gaan missen.

Updates uit België

'Manneken Pis is het enige kind in België dat achter de tralies mag staan'

Vorig nummer beschreef ik de tendens die volgens mij in België gaande is. Enerzijds meer openbare vluchtelingenhaat, gesteund en aangewakkerd door regeringspartij N-VA. Anderzijds het vaak creatieve en diverse verzet daartegen. Enkele gebeurtenissen deze zomer lijken erop te wijzen dat die analyse nog steeds standhoudt.

Update Globe Aroma (zie *Buiten de Orde* 2018 #2)

Jiyed en Mounir, die na een politie-inval bij kunstorganisatie Globe Aroma in een detentiecentrum belandden, zijn na vier maanden weer vrijgekomen. Ze zijn er echter nog verre van gerust op dat ze in België mogen blijven, aangezien ze geen geldige papieren hebben.

Mawda

In de nacht van 16 op 17 mei werd Mawda, een peuter van twee jaar, doodgeschoten door de Belgische politie. Dat is een verschrikkelijk feit dat door niemand wordt betwist. Over zowel de omstandigheden van dat schot als de morele schuldvraag is echter een flinke discussie ontstaan.

De Koerdisch-Iraakse ouders van Mawda deden in de bewuste nacht een poging om samen met hun twee kinderen Groot-Brittannië te bereiken. Ze zaten samen met andere migranten in een bestelbusje met valse nummerplaten. De politie besloot een achtervolging in te zetten en in het busje ontstond paniek. Mensen besloten om een raam in te slaan om hun kind aan de politie te kunnen laten zien, in de hoop dat de roekeloze achtervolging zou stoppen. Dat was tevergeefs. Even later schoot een politieagent op het busje. Mawda werd geraakt en overleed op weg naar het ziekenhuis.

Al een hele tijd fungeert Rio de Janeiro als laboratorium van onderdrukkingspolitiek

De politie beweerde dat de betrokken agent een schot zou hebben gelost uit zelfverdediging, omdat het busje met volle vaart op de politieauto afgekomen zou zijn. Dat bleek later niet waar te zijn – de agent heeft geschoten vanuit een rijdende auto op een busje waarin gezinnen als ratten in de val zaten. Eigenlijk zou de vraag of er wel of geen kinderen in het busje aanwezig waren er niet toe moeten doen. Schieten op hulpeloze mensen doe je niet. Maar bovendien wisten de agenten, of konden ze in ieder geval geweten hebben, dat er ook kleine kinderen in het busje zaten.

Het grootste deel van de schuldvraag lijkt dus al beantwoord. De hoofdschuldige is de politieagent die de kogel afvuurde. Ook de chauffeur van het busje treft volgens velen blaam, omdat hij het leven van alle inzittenden in gevaar bracht. Maar als het aan de Vlaamse regeringspartij N-VA ligt, zijn de ouders minstens even schuldig. Na hun vlucht uit Irak had het gezin al een jaar in Groot-Brittannië gewoond. Mawda werd er geboren. Daar werden ze echter uitgezet toen bleek dat ze eerder hun vingerafdrukken al hadden afgestaan in Duitsland – het Dublinakkoord in werking. De ouders hadden inmiddels al drie keer geprobeerd om weer naar Groot-Brittannië te reizen. Reden genoeg voor N-VA-voorzitter Bart De Wever om te stellen: ‘Enkel over die mensen spreken als slachtoffer, lijkt mij niet correct’ en ‘Mag er nog op de ouderlijke verantwoordelijkheid worden gewezen?’[1] Zijn collega’s Francken en Jambon traden hem bij.

Het is op zijn zachtst gezegd pijnlijk om te zien hoe makkelijk veel mensen zich de onmenselijkheid waarmee de N-VA en consorten zich uitlaten over migranten eigen maken. Gelukkig heeft een zeer diverse groep van organisaties en individuen de dagen na Mawda’s dood laten merken dat ze de leugens van de politie en de dehumaniserende opmerkingen van politici niet pikken. Er vonden meerdere demonstraties plaats in Brussel. 1500 mensen begeleidden in stilte de familie, van een opvangcentrum voor vluchtelingen in Brussel naar de begraafplaats waar Mawda begraven werd. De deelnemers droegen witte kleren – een verwijzing naar de witte marsen waarmee Belgen in de jaren negentig hun wantrouwen jegens de Belgische rechtsstaat toonden. Toen ging het om Dutroux, nu gaat het om een hard politiek klimaat dat voor vluchtelingen inmiddels met recht dodelijk kan worden genoemd. In beide gevallen vragen de betogers hetzelfde: de bescherming van kwetsbaren. Of de familie van Mawda na dit drama in België mag blijven, is nog steeds niet duidelijk.

Steenokkerzeel

Op 14 augustus sloot de Belgische regering voor het eerst in tien jaar weer kinderen op in een gesloten centrum. Een Servische moeder en vier kinderen belandden in een zogenaamde ‘gezinsunit’ van het gesloten centrum in Steenokkerzeel, op steenworp afstand van vliegveld Zaventem.

Deze gebeurtenis ging gelukkig niet onopgemerkt voorbij. Een dag later verzamelden meer dan duizend mensen zich bij het wereldberoemde Manneken Pis, want ‘Manneken Pis is het enige kind in België dat achter de tralies mag staan’[2]. Twee weken later vond er opnieuw een demonstratie plaats in Brussel die werd ondersteund door een waaier aan organisaties. Daar werden ‘Steenokkerzeel’ en ‘Mawda’ als twee schrijnende voorbeelden van een groeiende vluchtelingenhaat in België gezien. Hieronder volgt een stuk uit de demonstratieoproep.

‘Deze regering treedt duidelijk met de dag meer de rechten van kinderen, de rechten van vluchtelingen en migranten in het bijzonder en de mensenrechten in het algemeen met de voeten. Ze blijft vast houden aan een onmenselijk uitwijzingsbeleid, de jacht op vluchtelingen en migranten wordt steeds erger.

[...]

We willen opnieuw waardig en woest, vreedzaam en verbolgen, stil en met luide stem, met verdriet en volharding onze stem laten horen. Kinderen sluit je niet op – nooit!

Wij eisen:

De onmiddellijke vrijlating van de moeder en kinderen die momenteel opgesloten zitten;

De onmiddellijke stopzetting van uitwijzingen en de sluiting van de gesloten centra, te beginnen met het gesloten centrum voor gezinnen met kinderen;

De regularisatie van alle mensen zonder papieren in afwachting van bewegingsvrijheid en gelijke rechten voor iedereen;

Een echt onafhankelijk onderzoek naar, en een proces over de moord op Mawda;

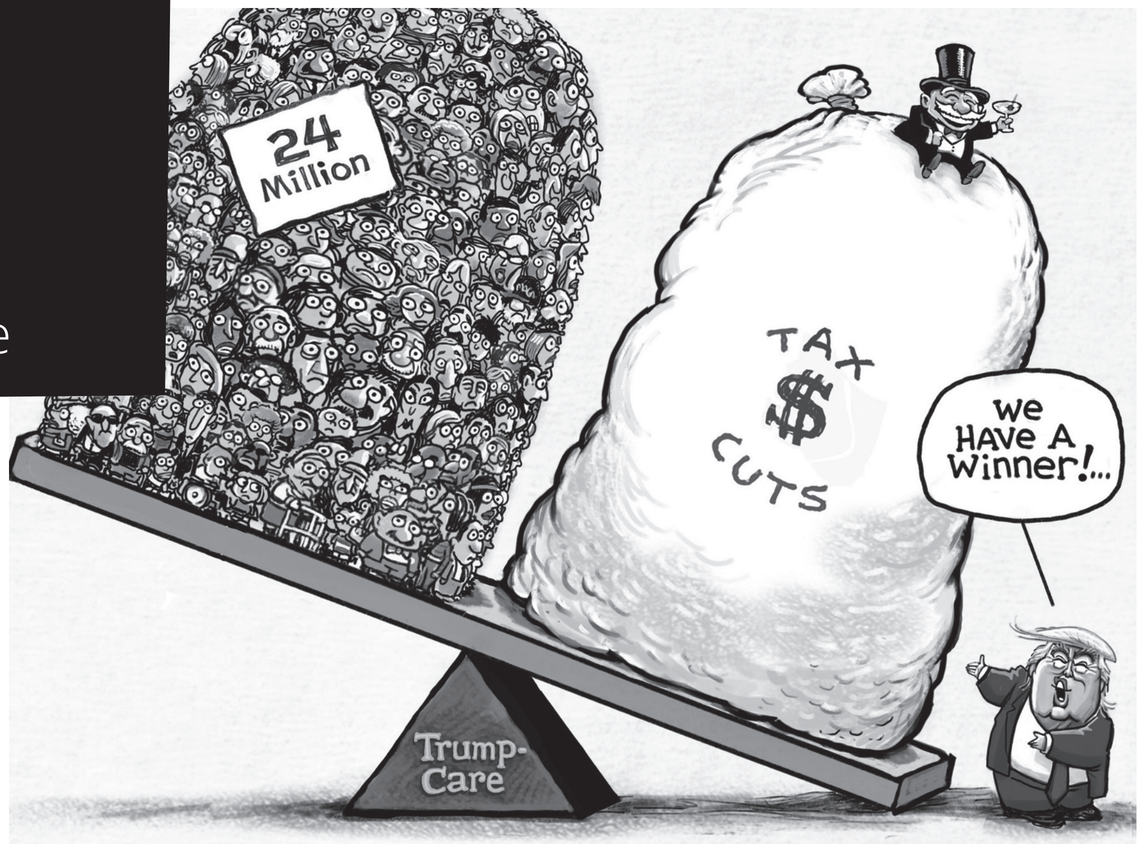
De systematische veroordeling van racistisch geweld en – uitspraken, ook als het door politie, staat en overheden gebeurt.’[3]

– door Emma

Noten

1 ‘De Wever krijgt bakken kritiek voor uitspraken over ouders Mawda’, *Het Laatste Nieuws*, 25 mei 2018, op hln.be.
2 ‘Menigte omsingelt Manneken Pis als protest tegen opsluiting gezin in gesloten centrum’, *Het Nieuwsblad*, 15 augustus 2018, op nieuwsblad.be.
3 Het evenement kan teruggevonden worden op Facebook: ‘Kinderen sluit je niet op – nooit!’, 28 augustus 2018, op facebook.com.

economie

De terreur van de economie

Het is onbegonnen werk, natuurlijk, om actueel te berichten over economische ontwikkelingen, in een tijdschrift dat eens in het kwartaal uitkomt en een productietijd van nog eens twee maanden heeft. Je loopt dan altijd zo'n half jaar achter. Je komt dan al snel in de verleiding een beetje te gaan voorspellen wat er in die tijd zou kunnen gebeuren, zoals in de vorige aflevering, over de chaos die Trump teweeg aan het brengen is. We vroegen ons daar af in hoeverre dat ook beleid was.[1]

In onze favoriete bron als het om dagelijkse economie gaat, de *Financial Times* van zaterdag 14 juli, werd een interessant antwoord gegeven. Die krant volgt nauwgezet en tamelijk ongekleurd wat Trump en zijn regering op economisch en politiek terrein uitspoken. Vaste rubriek in de weekendeditie is The Long View van John Authers. Hij wijst op de unieke situatie die de VS in de wereldeconomie hebben ingenomen sinds de Tweede Wereldoorlog, toen de dollar de wereldmunt werd en de VS de sterkste (militaire) macht in de wereld. Dat levert de VS als enige de positie op die wel de 'highest level of special privilege' wordt genoemd. Bij onheil in de wereld stroomt kapitaal namelijk bijna automatisch naar de VS. Het wordt dan weggehaald uit gebieden die investeerders als risicovol inschatten, en in de VS zelf gestald, waar het veilig is. Vaak geschiedt dat door het kopen van staatsobligaties (*bonds*). De koers van de staatsobligaties met een looptijd van tien jaar is maatgevend. Die van de VS doen het de laatste tijd enorm goed. Authers rekent voor dat het verschil (in opbrengst) met de Duitse *Bunds* bijna 2,5 procent bedraagt. Kort door de bocht betekent het dat Trump gratis rotzooi kan trappen. Hoe meer chaos, hoe meer geld er naar de VS vloeit. Volgens Authers verklaart dat mede waarom een man als Trump 'door Europa is gereisd als een politieke sloopkogel'. Wat dat betreft is er dus weinig hoop dat de sloopkogel binnenkort tot rust komt.

Bij onheil in de wereld stroomt kapitaal bijna automatisch naar de VS

De Franse schrijfster Viviane Forrester schreef in de jaren 1990 een boek met de titel *De terreur van de economie* (*L'Horreur économique*). Dat boek werd in Frankrijk een bestseller en werd zelfs in het Nederlands vertaald. Zij beschreef daarin als een van de eersten – in ieder geval als het om mainstream journalisten gaat – wat er gaande was met liberalisering en privatisering: de neoliberale revolutie die de wereld en het klimaat opgeleverd heeft waar we nu in en mee zitten. Enkele jaren later schreef ze het vervolg (*Une étrange dictature*, in Nederland bij Byblos uitgegeven met als titel *De terreur van de nieuwe economie*). Daarin ging ze verder met beschrijven van de internetbubbels,

het vooruitzicht van een wereld met massale werkloosheid en armoede, en vooral een oproep tot verzet tegen die terreur.

In beide boeken illustreert ze haar brede overzichtsschets van de economische ontwikkelingen met voorbeelden uit de dagelijkse realiteit van mensen. Het feit dat zoveel Fransen zich hardnekkig blijven verzetten tegen neoliberaal beleid, is voor een deel te verklaren door de cultuur die er heerst, waarin journalisten als Forrester hun werk doen. Helaas is ze in 2013 overleden, maar er zijn vele andere journalisten en media die in Frankrijk vergelijkbare 'populariserende economische journalistiek' bedrijven. De gemiddelde krantenkiosk in Frankrijk, en elk dorp heeft er nog een, heeft een arsenaal aan linkse kritische bladen te bieden die je hier niet eens in de enige overgebleven linkse boekwinkels, zoals het Fort van Sjakoo, aantreft. Thom Holterman geeft daarvan op zijn website libertaire orde[2] een goede inkijk.

Dagelijkse portie

Als je vandaag de dag om je heen kijkt, vind je voortdurend voorbeelden van die terreur van de economie. Een schrijnend voorbeeld was een incident dat wel veel media haalde omdat er een interessante foto van was gemaakt: een vrouw was eind juni in het Amerikaanse Boston met haar benen bekneld geraakt tussen het perron en een metrowagon. Omstanders schoten te hulp en duwden met z'n allen tegen de metrowagon waardoor de vrouw er tussenuit gehaald kon worden.[3] Dat leverde een indringende foto op, die de kranten afdrukten, en een mooi happy end want ze overleefde het.

Wat de meeste media er niet bij vertelden, was dat de vrouw, die een diepe wond aan haar been had, haar helpers smeekte om geen ambulance te bellen omdat ze daar niet voor verzekerd was. 'Dat kost 3000 dollar en ik heb een verschrikkelijk slechte verzekering!' riep ze. Dat is natuurlijk een extreem voorbeeld, maar ze komen toch ook dagelijks voor: als je arm bent in een hyperkapitalistische wereld, moet je afwegingen maken die je het leven kunnen kosten, die rijkere mensen zich niet eens beseffen. Als Trump fulmineert tegen de algemene ziekenkostenverzekering die onder Obama werd ingesteld, en zijn ministers en ambtenaren die weer afbreken, worden dit soort taferelen willens en wetens veroorzaakt. Het is een recent voorbeeld uit de VS, en wie denkt dat het in Europa veel anders is, is in de luren gelegd door EU-propaganda. Het gaat er hier steeds meer op lijken, doordat dezelfde ondernemers dezelfde markten voor zich willen openbreken.

Arm en rijk

Viviane Forrester schreef in haar eerste boek uit 1996 al hoe schrijnend slecht de gezondheidszorg in Europa aan het worden was, voor arme mensen dan, en voerde ziekenhuizen op waar familieleden van patiënten verzocht werden om te komen helpen schoonmaken. Wie goed oplet ziet dagelijks vele voorbeelden van 'economische terreur' om zich heen. Het gaat dan steevast om de belangen van 'gewone mensen' versus die van bedrijven en hun eigenaren of politieke dienaren. De Belgische stervoetballer Romelo Lukaku deed een boekje open over de omstandigheden waarin hij op moest groeien waarbij ze honger leden en zijn moeder water bij de melk moest doen om nog wat te eten te kunnen geven. Hij voetbalde op de schoenen van zijn vader. Dat was in Antwerpen, waar hij in 1993 geboren is, niet in Congo.[4]

Of neem het Franse dorp Vittel. De naam ken je waarschijnlijk van de flessen mineraalwater. Dat overbodige en dure water wordt verkocht door de multinational Nestlé die zoveel (grond)water oppompt dat de bewoners van de streek nu droog komen te staan. Ze proberen zich daartegen te verzetten, maar de Zwitserse multinational heeft de watervoorraad gekocht, en pretendeert in haar recht te staan. Als 'oplossing' wordt nu geopperd om water van elders via een kanaliseringssysteem naar het dorp te pompen.[5]

En o ja, een van de belangrijkste treinstations van het land, het Gare du Nord in Parijs, is zojuist door het staatsspoorwegbedrijf SNCF verkocht aan supermarktketen Auchan. Het grootste station van Europa wordt daarmee vooral een koophal, of er nog een trein rijdt is van mindere zorg.[6]

Jumbo

In Nederland hebben we natuurlijk de confrontatie in Groningen tussen de bewoners en de oliemultinationals Shell en ExxonMobil en de hen dienende staat. Daarover is genoeg geschreven. Maar een ander bedrijf dat om de hoek huishoudt is de supermarktketen Jumbo. Bekend van het slecht betalen van zijn personeel. Het bedrijf is in zijn machtswellust nauwelijks te overtreffen in Nederland en het heeft nu de CAO-onderhandelingen met de – slecht georganiseerde – vakbonden doodleuk geschrapt.[7]

Het grootste station van Europa wordt een koophal

Een weldenkend mens zou daar dus niets meer moeten kopen. Mensen van de Vrije Bond hebben een paar keer acties gevoerd 'voor de poort'.[8] En ook bij alle andere voorbeelden hierboven bestaat gelukkig verzet. Waar het om gaat is het vermogen om ons zo te organiseren dat verzet structureel en dagelijks wordt. Even structureel en dagelijks als die terreur van de economie. Een van de recente uitgaves waarin daarvoor een voorstel wordt gedaan, is het boekje *Anarchisme – Een introductie; Analyse van het heden en verleden, strategieën voor de toekomst.*[9] Er worden regelmatig discussiebijeenkomsten over gehouden en het is aangekondigd als het begin van een reeks teksten over hoe we ons kunnen organiseren.

– door Kees Stad

Noten

1 Kees Stad, 'Trump endgame: geplande chaos en oorlog', op globalinfo.nl.
2 libertaireorde.wordpress.com
3 Julia Conley, '"I can't Afford that": Trapped and Injured by Subway Car, Woman Begged Bystanders Not to Call Ambulance Due to Expense', op commondreams.org.
4 Romelu Lukaku, 'I've Got Something to Say', op theplayerstribune.com.
5 'Bataille de l'eau à Vittel entre les habitants et Nestlé', op ouest-france.fr.
6 Luc Peillon, 'Est-il vrai que la Gare du Nord va s'agrandir et être vendue, en grande partie, à Auchan?', op liberation.fr.
7 'Jumbo: "Merendeel distributiewerkers kiest voor onze arbeidsvoorwaardenregeling"', op supermacht.nl.
8 Vrije Bond, 'Flyer-actie bij Jumbo-DC in Beilen', op vrijebond.org.
9 AGN, 'Nieuwe uitgave van de Vrije Bond: Anarchisme – een introductie', op vrijebond.org.

Twee gedichten van Péret

Inleiding

De hier gepubliceerde gedichten zijn afkomstig van de Franse surrealist Benjamin Péret (1899-1959), in die richting de meest consequente van zijn groep. Ze zijn in 1936 verschenen (vlak vóór de Spaanse revolutie, waaraan Péret ook deelnam) in een bundel, *Je ne mange pas de ce pain-là* (Van dat brood vreet ik niet), en bedoeld als commentaar op de geopolitieke en militaire activiteiten in West-Europa in het algemeen en Frankrijk in het bijzonder.

Onmiddellijk na verschijning werd het werk in beslag genomen door de Franse regering – zoals ook is gebeurd met de film *Zéro de conduite* van Jean Vigo. Bij gratie van het herstel van het vrije woord in 1945 mocht een en ander na de Tweede Wereldoorlog pas verschijnen.

Normaliter geef ik bij gedichten van Benjamin Péret geen uitleg, zoals ik dat ook bij mijn eigen gedichten niet doe. Die uitleg moet van ieders verbeelding komen en zonder uitleg zijn de gedichten al ontregelend genoeg om de revolutie teweeg te brengen. Maar deze bundel is daarvoor te gedateerd. Zij was een tegen Frankrijk en tegen alle bestaande staten gericht protest wegens het ingebakken militarisme in de samenleving dat overal voorrang krijgt. Péret pakt dus rechtstreeks de directe actualiteit van die dagen aan. Daarom is er uitleg nodig over sommige *faits-divers* en bepaalde poppetjes waarvan de koppen moeten rollen.

– Jan Bervoets

‘De Italiaans-Abbessijnse oorlog’

Vertaling van ‘La guerre Italo-Abyssine’

In dit gedicht is Benito Mussolini aan het woord. Het is 1935 en Italië, dat al in het bezit is van Libië en een deel van het tegenwoordige Somalië – en na de Wereldoorlog ook Zuid-Tirol en Istrië heeft gekregen – valt nu ook Abessynië binnen, het keizerrijk van Haile Selassie – dat tegenwoordig Ethiopië heet en nu een republiek is. Het Afrikaanse rijk had zich in 1896 met succes tegen de Italiaanse koning weten te verweren, maar nu kregen de fascisten de overhand door onder meer het gebruik van gaswapens en werd het ingelijfd in een groot Italiaans Oost-Afrika. De brute invasie werd veroordeeld door de Volkenbond, maar het bleef bij woorden. De heren van de Volkenbond, deels gedelegeerd uit Engeland en Frankrijk – ook met de boter van koloniale veroveringen uit de Eerste Wereldoorlog op het hoofd – zijn nu eenmaal geen haar beter.

‘De Italiaans-Abbessijnse oorlog’

Mijn spaghetti of de gassen die zij

in de vorm van een swastika uitwasemt

vorderde van de koning der koningen van het zwarte brood

het riool van het Vaticaan met plakaatwerk van Ceasar

waarbij de Engelsman met een olielamp in iedere hand

zei Hoor mij aan Kijk hoe vet ik ben

en de fluit speelde voor de adders van de Volkenbond

De vetste met een smoel van een Auvergnische hond

knikte de Engelsman toe

terwijl hij met zijn staart de spaghetti streelde

en de spaghetti kwispelde als de staart van een foxterriër

die snuffelt aan een drol

En de spaghetti begon het zwarte brood te vullen

met machinegeweren

die klaar stonden om de Internationale te zingen

in de buiken van de officieren

Weg met de sancties brullen de fascistische fluimen

waar de honden de pest aan hebben

Leve de sancties roepen de hufters van de steppe

waarnaar de lippendienaar voor de oorlogsmonumenten

van het aanstaande bloedbad zijn oren laat hangen

en daarbij mompelt

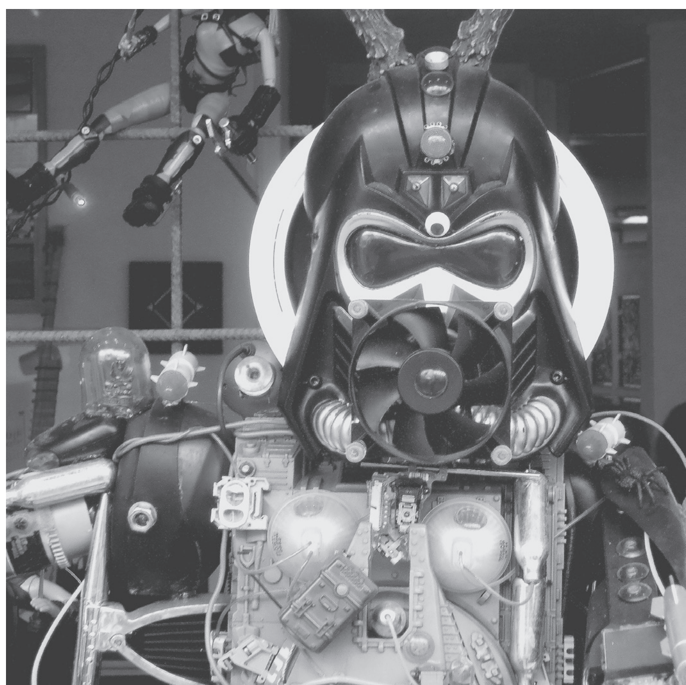
Ik wil geen petroleum geen spaghetti

maar een beetje varkenspaté

‘Jullie zijn verrekt Nungesser en Coli’

Vertaling van ‘Nungesser und Coli sind verreckt’

Charles Eugène Jules Marie Nungesser (geboren op 15 maart 1892) probeerde op 8 mei 1927 vanuit Parijs om de Atlantische Oceaan over te steken. Hij vetrok samen met een eenogige piloot François Coli in een vliegtuig, L’Oiseau Blanc (De witte vogel), dat echter niet in Amerika aankwam. Nugesser was een succesvolle oorlogspiloot en de Franse pogingen om de Atlantische Oceaan over te steken waren vooral militaire operaties. De teleurstelling van het mislukken van deze poging leidde tot felle agitatie tegen Charles Lindbergh, die zelf zijn plannen om via de oceaan Parijs te bereiken een paar weken moest uitstellen.

‘Jullie zijn verrekt Nungesser en Coli’

Ze zijn vertrokken
en driekleurenvlaggen kwamen uit alle anussen
In het riool van de Franse hemel
waren zij meer op hun gemak dan padden
maar toen zij hun fluim waren voorbijgelopen
kwamen de haaien hen tegemoet
en sloten zich ergens tussen twee golven bij hen aan
met boven hen een hoge bolhoed
als vaderlandslievende doodgravers
Maar ze waren al verrot
en in hun ogen aapten de wormen vraagtekens na
De golven kotsten van walging toen ze aankwamen
en slikten ze in een hik op
Doop je oude croutons in het grote urinoir
Welke schimmige maniak zou met zijn verkruimelende vingers
nog aan jullie trieste verrotting komen
Jullie zijn verrekt Nungesser en Coli
Nu heeft de helse oorlog jullie nog gemist
en de lui die jullie hadden doodgemaakt komen naar jullie toe
Zij hebben de ogen van guillotines en handen als worgpalen
maar glimlachen nu ze zich gewroken zien
Vandaag komen de mooie zeemonsters
aan de spons van jullie lijken snuiven
en ze zeggen
Bah, ‘t zijn Fransen die naar wijwater stinken
laat ze over aan de priesters van hun land
Zij zullen van hun schedels kelken maken
en hun gebeente zal dienen als kandelaars
En wij, wij zullen gesouffleerde banketten houden
van generaals bedekt met braaksel
en van duistere lastdieren uit alle landen

Kroniek migratiestrijd

Ontwikkelingen woonsituatie Wij Zijn Hier-groepen

Vluchtelingen van Wij Zijn Hier in de eind maart en begin april gekraakte woningen in de Rudolf Dieselstraat in Amsterdam komen onder vuur van extreemrechts, waaronder Pegida en Identitair Verzet. Na enkele eerdere incidenten betrekken leden van Identitair Verzet in dezelfde straat in een anti-kraakwoning. Daar worden ze uiteindelijk door antifascisten uit verjaagd. Op 4 juni moeten de mensen van Wij Zijn Hier de panden in deze straat verlaten. Twee kraken voor vervangende woonruimte mislukken.

Begin juni kraakt een groep van Wij Zijn Hier een pand aan de Groen van Prinsterelaan in Amstelveen. Het Amstelveense gemeentebestuur toont zich direct van zijn onmenselijke kant en doet er alles aan de groep zo snel mogelijk weg te krijgen. Op maandag 25 juni verliest Wij Zijn Hier het kort geding tegen de die dag in de planning staande ontruiming. De mensen verlaten het pand en gaan, bij gebrek aan een alternatief, naar de gemeentelijke nachtopvang in de Havenstraat. Een paar dagen later wordt daar één van de vluchtelingen gearresteerd en overgebracht naar het politiebureau.

Op zondag 27 mei 2018 nemen de vrouwen van Wij Zijn Hier hun intrek in het pand aan de Tommaso Albinonistraat 5 in Amsterdam.

Dinsdag 10 april – Demonstratie tegen deportatie Louay Al-Zekra

Voor de rechtbank in Amsterdam demonstreren ongeveer 25 mensen tegen de dreigende uitzetting van Louay Al-Zekra naar Duitsland, waar zijn asielaanvraag eerder was afgewezen. Daarmee dreigt deportatie naar Afghanistan, waar hij als homoseksueel gevaar loopt. De demonstratie wordt georganiseerd door SEHAQ, Queer Refugee Group.

Woensdag 11 april – Demonstratie vrouwen Wij Zijn Hier bij Stopera

De vrouwen van Wij Zijn Hier, die op deze dag hun onderkomen aan de Burgemeester Roëllstraat moesten verlaten, demonstreren voor de Stopera, het Amsterdamse stadshuis. Ze eisen 24 uursopvang. ’s Avonds vindt wederom een raadsdebat plaats over de situatie waarin de vluchtelingen van Wij Zijn Hier verkeren.

Woensdag 11 april – Theatrale demonstratie aandeelhoudersvergadering Airbus

In het kader van de campagne ‘Stop the War on Migrants’ organiseert InEUmanity-NL een theatrale demonstratie en doodligactie bij de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering van wapenbedrijf Airbus in Amsterdam. Zo’n honderd mensen nemen deel. Er zijn sprekers over de dodelijke praktijken van Airbus, dat zowel aan wapenexport als

aan grensbewaking flink verdient, sambaband Rhythms of Resistance speelt en er worden flyers uitgedeeld.

April – Comité 21 Maart roept piloten op niet mee te werken aan deportaties

Naar aanleiding van berichten over piloten in Duitsland en Israël, die weigeren mee te werken aan het deporteren van vluchtelingen, roept Comité 21 Maart de piloten van KLM op dit voorbeeld te volgen: 'Wij roepen piloten op zich te verzetten en niet mee te werken aan gedwongen uitzettingen van vluchtelingen.'

1 mei – Demonstraties Den Haag, Nijmegen, Tilburg

Tijdens de radicale 1 mei-demonstraties in Den Haag, Nijmegen en Tilburg ('Sloop muren, geen mensen, doorbreek alle grenzen') wordt onder meer aandacht besteed aan het desastreuze vluchtelingenbeleid en ander racisme.

Zaterdag 28 april – Solidariteitsdemonstratie Wij Zijn Hier

Ruim 500 mensen nemen deel aan een solidariteitsdemonstratie voor Wij Zijn Hier in Amsterdam. Er zijn sprekers van diverse groepen, indrukwekkende verhalen van vluchtelingen van Wij Zijn Hier en er wordt een minuut stilte gehouden voor vluchtelingen die omkomen op de Middellandse Zee. De demonstratie is onder meer gericht op het nieuwe Amsterdamse stadsbestuur, en roept dat op eindelijk tot een serieuze oplossing voor opvang te komen.

Donderdag 24 mei – Demonstratie tegen sluiting gezinslocatie Goes

In Goes demonstreren ongeveer 250 mensen voor het openhouden van de gezinslocatie ter plaatse en voor een ruimer kinderpardon. Er wordt een petitie van die strekking overhandigd aan de burgemeester. Hoewel de gezinslocaties een soort halfopen gevangenissen zijn, betekent sluiting van de locatie in Goes dat de kinderen overgeplaatst worden naar een andere gezinslocatie en, vaak voor de zoveelste keer, weggerukt worden uit een enigszins vertrouwde omgeving.

16-18 mei – Protest tegen dreigende deportatie Mohammed Samir Abdullah naar Soedan

Naar aanleiding van een oproep worden KLM en Kenya Airways aangesproken op hun medewerking aan de dreigende deportatie van Mohammed Samir Abdullah naar Soedan, waar het regime van de door het Internationaal Strafhof gezochte president Al-Bashir een uiterst repressief bewind voert. De deportatie wordt uiteindelijk afgelast.

25-27 mei – Acties tegen deportaties naar Afghanistan

Op 18 plaatsen wordt actie gevoerd tegen deportaties naar Afghanistan, onder het motto '#stuurzenietterug'. Er zijn demonstraties en er worden handtekeningen opgehaald. Op 30 mei worden ruim 60.000 handtekeningen aangeboden aan de Tweede Kamer. Vooralsnog gaan de uitzettingen naar het onveilige Afghanistan door, op basis van een deal tussen dit land en de EU.

Zaterdag 26 mei – Leeuwarden

Activisten van Bed, Bad, Brood Friesland leggen honderden reddingsvesten, gebruikt door Syrische vluchtelingen, in het gras langs de Westerpassage in Leeuwarden, als stil protest tegen de migratiedeal tussen de EU en Turkije.

Dinsdag 19 juni – Aanbieding The Ukraine LGBT Blackbook

LGBT Asylum Support biedt, samen met Oekraïense vluchtelingen, het rapport 'The Ukraine LGBT Blackbook: Onvervulde Beloften' aan aan de Tweede Kamer, over de onveilige situatie voor LHBTI+-mensen in het land. Zij pleiten ervoor dat de regering Oekraïne ondubbelzinnig als onveilig land voor hen beoordeelt.

Zondag 24 juni – Stop Thales sponsorship

In het kader van de campagne 'Stop the War on Migrants' stuurt InEUmanity-NL brieven naar organisaties en evenementen die door wapenbedrijf Thales, belangrijke speler op de grensbewakingsmarkt, gesponsord worden, met de oproep de relatie met het bedrijf te beëindigen.

Maandag 25 juni – Protest tegen anti-vluchtelingenbijeenkomst Dijkhoff (VVD)

Ontvangstcomité 'Vluchtelingen welkom, de VVD niet' protesteert voor de deur van D'n Burgemister in Veldhoven, waar VVD-fractievoorzitter Klaas Dijkhoff een 'gezellige' en 'lollige' bijeenkomst over het land uitwerken van vluchtelingen, met medewerking van cabaretier Rob Scheepers. Met leuzen en spandoeken wordt de mening over de VVD-opvattingen kenbaar gemaakt.

Meer Info
no-border.nl
geenkindaandekant.nl

Achter het staatsgeweld, het geweld van het kapitaal

De echte 'casseurs' aan het werk

De staat en voor hem de overheid en voor haar de regering wijst geweld af als het komt van kanten waarvan het niet gediend is, zoals de linkse zogeheten *casseurs* (van 'casser' = breken, stukslaan). Zij gooien, vaak in het zwart gekleed en met bivakmutsen op, ruiten van banken in of slopen overheidsrelikwieën. Ik ben tegen vernielingen, altijd al geweest, en hoewel ik de symboolwerking begrijp, denk ik dat het de zaak, fundamentele maatschappijverandering, geen goed doet. Maar ik ga mij daarover niet opwinden, want wat mijn woede opwekt, is wat die nette staten, die nette overheden, die nette regeringen allemaal vernielen in binnen- en buitenland. Het zijn de 'Hoge hoeden en pantserplaten', waarover Den Doolaard het in 1934 had. Heeft niet door hun toedoen het hemeltergende, allesvernietigende geweld zijn meedogenloos uitwerking gekend (kijk eens naar het Midden-Oosten, één groot kerkhof, alles kapot gebombardeerd). Dit alles kent zijn wortels in het systemisch geweld van het kapitaal. En het is het kapitaal dat de casseurs op 1 mei 2018 in Parijs durfden te tergen. De *loi anti-casseurs* (anti-casseurswet) geldt alleen voor de laatsten. De echte casseurs vallen buiten de wet. Voorheen heette dat klassenjustitie.

Achter het geweld van de staat, het geweld van het kapitaal

Op de Franse site Le Grand Soir trof ik twee artikelen aan die het systemische geweld van het kapitaal analyseerden. Het ene, van de hand van Fabrice Aubert, is een actuele verhandeling onder de titel 'Achter het geweld van de staat, het geweld van het kapitaal'. Het is een verhandeling geënt op de Franse situatie, maar de vergelijking met Nederland spettert er vanaf (de hieronder gegeven cijfers zullen moeten worden bijgesteld, maar de teneur blijft eender: Macron of Rutte/Dijkhoff, er is geen verschil). Het tweede artikel, van de hand van Jimmy Dalleedoo, is getiteld 'De communards van de Commune van Parijs 1871 zijn geslachtofferd door het kapitaal'. Waar komt dus het geweld vandaan is de vraag? Voor het antwoord op die vraag werk ik mede vanuit de twee genoemde artikelen.

Het 'geweld' van 1 mei 2018, zegt Fabrice Aubert, is zoals in 1936 en 1968, het geweld dat te wijten is aan de sociale bewegingen die protesteren tegen de 'democratisch' tot stand gekomen hervormingen waarmee ze legitiem worden geacht. Daarom zou elke demonstratie die zich verzet tegen de wetsvoorstellen en wetten an-

tidemocratisch zijn en daarom... gewelddadig. En in dit kader zijn de *black-blocks* slechts de 'schimmenspelers' van een oneindig veel belangrijkere confrontatie, die van kapitaal en arbeid... matrix van de menselijke geschiedenis. Waarom werd een van de deelnemers aan de 1 mei demonstraties (Parijs, 2018) door het strafrechtapparaat verdacht onder de anti-casseurswet te vallen? In zijn rugzak trof de politie drie inbussleutels aan, ter grootte van meegeleverde schroefjes voor een Ikea-bouwpakket (reden waarom dat soort sleutels in Frankrijk ook *clés Ikea* heten). 'Zijn dit de attributen die de rechtbank gaat karakteriseren, als dat men behoort tot een groep die de bedoeling heeft geweld te gebruiken?', vroeg de advocaat van de verdachte aan de rechters (Le Monde van 1 juni 2018)...

Geweld en confrontatie komen nooit van de arbeid, maar van het kapitaal

Waar komt het geweld dus vandaan? Dat is de echte vraag, zegt Aubert. Ja, de democratie organiseert de politieke discussie. Maar tegen welke prijs wordt dit 'succes' behaald? Vier revoluties waren in Frankrijk nodig (1789, 1830, 1848, 1871) en zoveel slachtoffers en bloedvergieten, om de Republiek te institutionaliseren... Maar ook de sociale bewegingen van 1906, 1936, 1968 waren erbij betrokken om sociale eisen te laten meewegen en erkennen door de politieke autoriteiten, en zo sociale vooruitgang voor iedereen te creëren. Vóór allerlei akkoorden was het geweld dat van het kapitaal, als een relatie van uitbuiting van arbeid via alleen de relatie van (private) eigendom. Het had zich in de plaats gesteld van het geweld van de slavernij en haar vormveranderingen (lijfeigenschap, pacht, stukwerk). Nooit in de geschiedenis onderhandelt de hoofdstad (Parijs), behalve onder dwang van sociale krachtmetingen die Marx 'klassenstrijd' noemt. De data 1936, 1945 en 1968 zijn daar uitdrukkingen van. Geweld en confrontatie komen nooit van de arbeid, maar van het kapitaal, dat alleen maar geobsedeerd is door zijn winstbejag, verkregen tegen de maatschappij en het 'algemeen belang' in, zo schetst Aubert.

Liberalisme, achter de zoetheid van het woord, het geweld van de cijfers

Achter het liberalisme gaat de valstrik van woorden en het geweld van de werkelijkheid schuil. Hoe moeten we ons voorstellen, dat het liberalisme verwijst naar het begrip vrijheid terwijl het daarachter zo'n effectief systeem van afpersing van rijkdom weet te verbergen? Het is de intelligentie van kapitalisten, om een morele 'ideologie' te hebben voortgebracht, het liberalisme. Dat rechtvaardigt moreel een systeem van uitbuiting. Want laten we wel wezen, het kapitalisme is een systeem van gewelddadige uitbuiting, zowel tegen de mens als tegen de natuur.

Het kapitaal put twee dingen uit: de arbeider en de natuur, gaat Aubert verder. Het fundament van een religie is, in een situatie van individueel lijden, gevoel vast te leggen door de 'aantrekkelijkheid' van woorden. Dat is de rol en de missie van het liberalisme, het bieden van een 'filosofie' aan de morele essentie, het maskeren van de realiteit van sociale relaties van uitbuiting, met andere woorden van de winning van rijkdom geproduceerd door anderen. Dit is de reden waarom 'liberalisme' een ideologie is en elke discussie over het echte en goede...weigert omdat het concreet-bestaande kapitalisme in Frankrijk is:

- 21 miljardairs bezitten net zoveel als 40 procent van de armsten;
- Eén procent van de rijksten heeft 25 procent van de nationale rijkdom in handen;
- De belastingfraude bedraagt meer dan 60 miljard euro per jaar;
- Frankrijk telt 9 miljoen armen;
- Drie miljoen woningen staan leeg; 600.000 zijn onbewoonbaar; vier miljoen mensen zijn 'slecht gehuisvest';
- Vrouwen verdienen gemiddeld 23 procent minder dan mannen;
- Het werkloosheidscijfer voor jongeren tussen 15 en 24 jaar ligt op 40 procent in achterstandswijken;
- Meer dan een miljoen mensen met een handicap leven onder de armoedegrens;
- 11,5 miljoen mensen kennen 'brandstofarmoede', maar Electricité de France (EDF) is geprivatiseerd.

Tegelijkertijd is Frankrijk Europees kampioen in dividenduitkering

De Nederlandse combine Rutte/Dijkhoff kijkt begerig die kant op. Een van de eerste maatregelen door Dijkhoff aangekondigd is dan ook een verlaging van de bijstandsuitkering. Waar komt dus het geweld vandaan? Het kapitaal, geholpen door de staat. Die staat helpt ook de wapenindustrie door overal oorlogsbrandhaarden gaande te houden. Dat wordt niet voor het eerst geconstateerd en het kent een geschiedenis van eeuwen. De 'Masters of War', zoals Bob Dylan deze in een vroege protestsong aanklaagt, zijn niet uit de geschiedenis weggeweest (de song kon dit jaar dan ook in een nieuwe videoclip-versie worden uitgebracht).

Oorlog werd er ook gevoerd in 1870 (Duitsland/Frankrijk). Na de afloop dacht de sociale beweging van toen aan 'doorpakken' en in het voorjaar van 1871 werd de 'Commune van Parijs' opgericht, die zich uiteraard tegen het op herovering door het kapitaal gerichte geweld moest verdedigen. Vandaar de barricades op allerlei strategische punten in het Parijs van toen. Het geweld en de uitgeoefende terreur van de reactie was ongekend, terwijl de Commune toch een (jong; direct-)democratisch instituut was...

De communards van de Commune van Parijs 1871 zijn geslachtofferd door het kapitaal

Karl Marx zei: 'De grootste sociale maatregel van de Commune van Parijs was haar bestaan en haar actie', zo citeert Jimmy Dalleedoo. Hij wijst er vervolgens op dat in 1871 de arbeiders- en volkswoede als een bliksem lichtte in een stormachtige lucht. De nationale burgerij verstopte of beklaagde zich en vreesde de opstand van de uitgebuitenen. Vanaf het begin dat de Parijse werkende en volksklasse het van haar uitbuiters had gewonnen verspreidden de grote ideeën van de Commune zich over heel Frankrijk. Echter, de vertegenwoordigers van het Franse en Pruisische kapitaal organiseerden zich om vervolgens in koelen bloede een bloedbad onder alle communards aan te richten met het doel hun privileges te behouden.

De Commune had laten zien dat de emancipatie van de arbeidersklasse en de volksklasse geen utopie was

Mannen, vrouwen en kinderen werden afgeslacht in naam van de 'democratie'. De vertegenwoordigers van het kapitaal konden het idee niet verdragen dat arbeiders in lompen gekozen konden worden, waardoor de verlopen mandaten van Thiers en zijn trawanten ongeldig waren geworden. De Commune had laten zien dat de emancipatie van de arbeidersklasse en de volksklasse geen utopie was, maar inderdaad een mogelijkheid, een noodzaak die altijd tegenover zich zal vinden de barbaarsheid en het geweld die het kapitaal en zijn vertegenwoordigers in zich bergen. Dalleedoo werkt dit nader uit. De afloop kent iedereen.

– door Thom Holterman

Eerder, met beeldmateriaal en hyperlinks, gepubliceerd: Thom Holterman, 'Achter Het Staatsgeweld, Het Geweld Van Het Kapitaal. De Echte 'Casseurs' Aan Het Werk', op libertaireorde.wordpress.com

aankondiging

Nieuwe uitgave Vrije Bond

Een introductie tot het anarchisme

De Vrije Bond presenteert met enige trots de eerste uitgave van het boek *Anarchisme – Een introductie. Analyse van het heden en verleden, strategieën voor de toekomst*. Dit is de eerste in een reeks van uitgaven waarmee de Vrije Bond hoopt bij te dragen aan het toegankelijk maken van anarchistische literatuur in het Nederlandse taalgebied.

Over het boek

Anarchisme – Een introductie is opgebouwd uit twee elkaar ondersteunende delen. Allereerst is er de lintteskt, die de basis van het boek vormt. Het boek begint met een blik op de huidige maatschappij en de internationale context en de problemen die we daar als anarchisten in zien – economische uitbuiting, uitputting en vernieling van ons leefmilieu en de hiërarchische organisatie van onze samenleving. Hierop volgt een korte uiteenzetting van de principes van het anarchisme, en waarom we voor een sociaal-revolutionaire verandering van de maatschappij zijn. Hierop volgt hoe, via de bouw van een revolutionaire cultuur, maatschappijverandering volgens anarchisten gerealiseerd zou kunnen worden. Door het boek heen wordt de linttekst aangevuld met historische en actuele voorbeelden. Deze tonen hoe anarchistische principes uiting zouden kunnen krijgen in de praktijk – zo komen de Russische en Spaanse Revolutie aan bod, Mei '68, de Zwarte Bevrijdingsbeweging, de zelfgeorganiseerde fabriek VIO.ME in Griekenland en het sociale experiment in de Democratische Federatie van Noord-Syrië (Rojava).

Met een kleine 100 pagina's is het boekje een toegankelijke introductie op de ideeenwereld van het anarchisme, en hoopt het mensen te inspireren zelf ook in beweging te komen.

Van de flaptekst

De misvatting over organisatie is dat deze vaak gelijk wordt gesteld met leiding. En dus dat waar leiderschap ontbreekt, chaos en ordeloosheid zal regeren. Andersom geredeneerd moet dan, daar waar chaos en wanorde heerst, dit wel anarchie zijn.

We zouden echter kunnen stellen dat veel van de chaos en wanorde die we op het moment zien in de wereld, oorsprong vindt in juist de hiërarchische organisatie van de samenleving – waar de belangen van weinigen invloed hebben op de levens van velen.

Anarchisme staat niet voor de afwezigheid van organisatie, maar een andere vorm van organisatie. Het staat voor de organisatie van de samenleving door middel van vrijwillige en gelijkwaardige samenwerking. Waar de belangen, ideeën en aspiraties van allen tellen en niet slechts die van de machtigen.

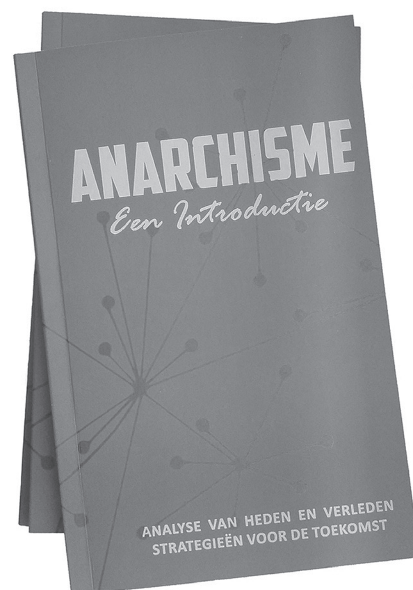
'Vanuit het perspectief van de slaaf die in opstand komt, is macht zowel de orders van de baas als de gehoorzaamheid van de andere slaven die deze uitvoeren.'

Kopen

Het boek *Anarchisme – Een introductie* is in een eerste oplage van 500 stuks verschenen en kost tussen de €5,00 en €7,50. Het boekje is verkrijgbaar bij het Fort van Sjakoo (Amsterdam), Opstand (Den Haag), Boekhandel Rosa (Groningen) en De Feeks (Nijmegen) en is uiteraard ook via het secretariaat van de Vrije Bond te bestellen, via secretariaat@vrijebond.nl.

We hopen tevens op een verdere verspreiding via reguliere boekhandels, bibliotheken, scholen etc. Wil je ons hiermee helpen, stuur ons dan een mail naar secretariaat@vrijebond.nl

Je kunt de uitgave ook gratis lezen op Issuu.com.

In memoriam

Bert Altena

11 juli 1950 – 3 oktober 2018

Op 3 oktober 2018 overleed Bert Altena. Bert was niet alleen mijn oud-docent en leermeester, maar ook een vriend en kameraad. De naam Bert Altena kwam ik voor het eerst tegen toen ik me in de jaren negentig abonneerde op *Buiten de Orde* en *De AS*. Voor *Buiten de Orde* schreef hij wel eens een boekbespreking en voor *De AS* door de jaren heen enkele tientallen artikelen over mensen die hem inspireerden, zoals Domela Nieuwenhuis, Michael Bakoenin en Arthur Lehning, maar ook over het NAS, de Internationale, over de rol van anarchistische bibliotheken, en over nog veel meer.

In diezelfde tijd kocht ik het boekje *Tussen anarchisme en sociaal-democratie*, waarin de tekst 'Het Revolutionaire Kommunisme' van Christiaan Cornelissen werd ingeleid door Bert en door Homme Wedman. Het was mijn kennismaking met wat later het anarcho-syndicalisme is gaan heten. Hun poging om Cornelissen uit de vergetelheid te trekken en hem te herwaarderen als een van de belangrijkste grondleggers van het revolutionair syndicalisme lijkt met de kennis van nu helaas te zijn mislukt.

Tijdens mijn studie geschiedenis in Amsterdam ontdekte ik dat Bert in Rotterdam een werkcollege zou geven over anarchisme als sociale beweging. Ik melde me daarvoor aan en Bert vond het van zijn kant prettig om te horen dat er speciaal iemand uit Amsterdam was gekomen voor zijn colleges (de meeste studenten die het vak volgden deden het voor de studiepunten die zij nog hadden open staan). De prachtige verhalen van Bert over het ontstaan van anarchisme in Frankrijk en zijn droge grappen tussendoor kan ik me nog goed voor de geest halen, al vond ik het ietwat vreemd dat hij na afloop van zijn eerste college als huiswerk het vertalen van Proudhons beroemde citaat 'Etre gouverné' opgaf. Ik maakte het braaf. De Vrije Bond zou deze vertaling jaren later nog gebruiken voor een geïllustreerde poster van dit citaat.

Bert en ik konden het goed vinden en het was dan ook een logische stap om hem te benaderen als scriptiebegeleider. Officieel werd hij mijn tweede lezer, omdat hij van een andere universiteit was, maar in praktijk mijn hoofdbegeleider. Bert was een goede mentor en een strenge docent, al is 'streng' niet het goede woord. Hij legde de lat hoog, maar de beloning was des te groter wanneer ze eenmaal gepasseerd was, al ging het daar natuurlijk niet om. Het was zijn taak om een onderzoeker van je te maken, en die taak nam hij terecht uiterst serieus. Wie Berts tweedelige proefschrift kent over de arbeidersbeweging in Vlissingen, waarbij het tweede deel 'slechts' bestond uit voetnoten bij het eerste deel, weet dat Bert niet snel akkoord kon gaan met het afronden van een onderzoek voordat alle bronnen geraadpleegd waren. Na maanden geploeterd te hebben zorgde Bert er dan wel voor dat mijn onderzoek werd uitgegeven door dit door te spelen naar Kelderuitgeverij.

Binnen de anarchistische beweging zal Bert vooral bekend zijn vanwege zijn 'bezorging' van de memoires van de Rotterdamse revolutionair Piet Honig, een tekst die Bert van een inleiding, een nawoord, verschillende bijlagen en meer dan tweehonderd voetnoten voorzag. Of misschien van het boek over wat Bert de 'anonieme arbeider' A.J. Lanser noemde, en misschien ook zijn 'bezorging' van de familiecorrespondentie van Domela Nieuwenhuis. 'Bezorgen' heet dat. Alsof hij de teksten en brieven gevonden had en deze afleverde bij de uitgever. Iets waarmee Bert zijn eigen monnikenarbeid naar de achtergrond wist te schuiven, want hij was een bescheiden mens.

Sommigen kennen Bert misschien ook wel van het Ferdinand Domela Nieuwenhuis Fonds waarvan hij als secretaris een van de drijvende krachten werd. Als wandelende Domela-encyclopedie (vergaderingen zonder Bert kwamen niet vaak voor, maar als hij er niet was waren we een stuk sneller klaar omdat er niet voortdurend met Domela-citaten en -feitjes werd gesmeten) gaf hij de jaarlijkse rondleiding door het museum in Heerenveen. Om het voortbestaan van het Fonds te verzekeren en het van nieuw of wat jonger bloed te voor zien, had Bert mij gevraagd of ik wilde deel uitmaken van het Fonds. En of ik daar nog meer mensen voor wist. Hij vond het daarbij belangrijk dat het Fonds het contact met de beweging niet zou verliezen.

Bert zou een van de belangrijkste historici van Nederland worden op het gebied van het anarchisme en de vroege arbeidersbeweging. Zijn baan als universitair docent aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam bood hem ongetwijfeld deze mogelijkheid, al bleef er juist vanwege de universiteit vaak ook vaak werk liggen omdat Bert een door hemzelf geschreven handboek weer moest herschrijven voor een nieuwe druk, of naar het Duits moest vertalen.

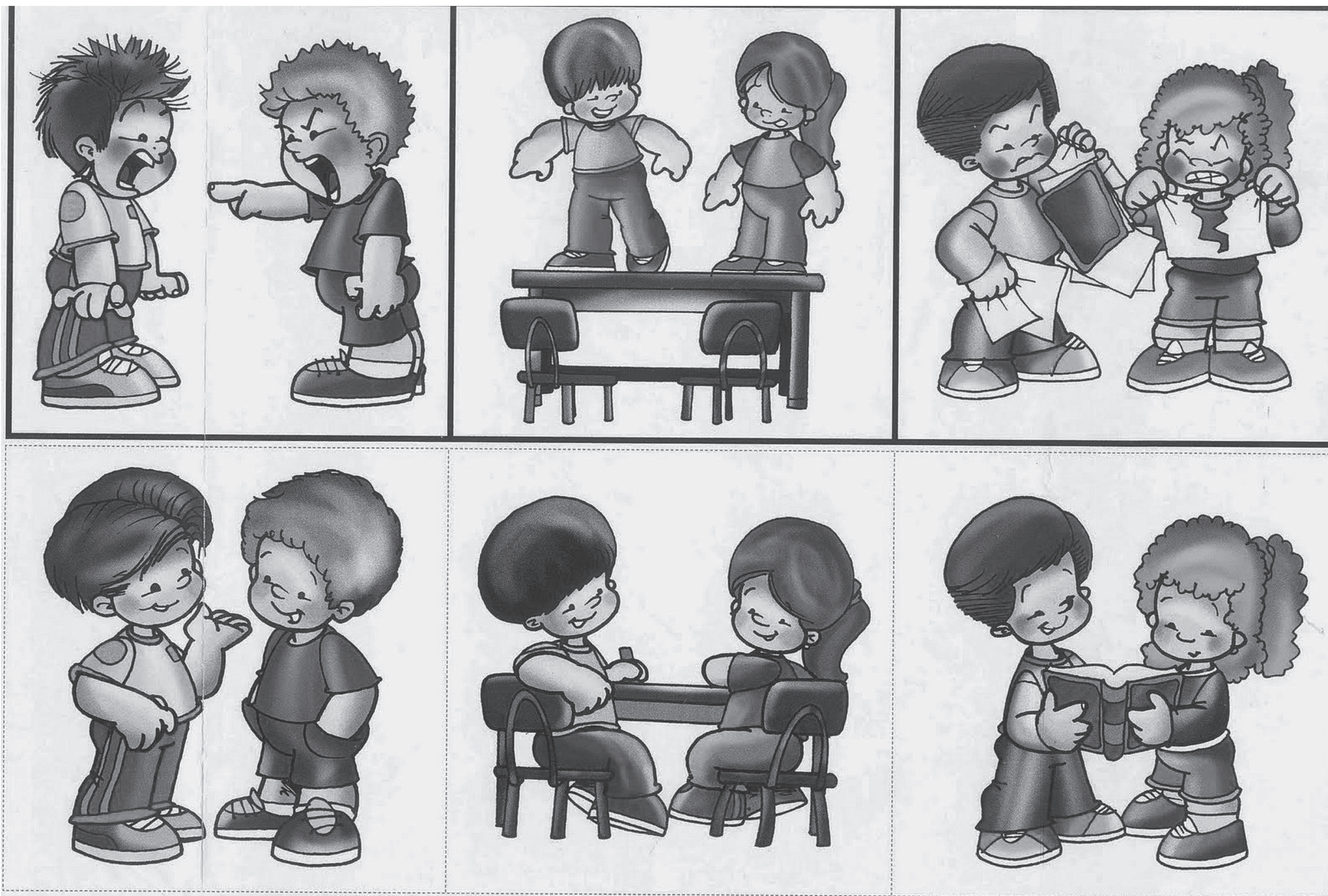
Op wetenschappelijk gebied was Bert actief in allerlei netwerken van historici en andere academici die zich met de bestudering van het anarchisme of andere radicale sociale bewegingen bezig hielden. Hij publiceerde regelmatig in internationale wetenschappelijke tijdschriften en sprak op of organiseerde conferenties en werkte daarbij nauwe samen met mensen als Ruth Kinna en David Berry.

Bert was beslist geen anarchist die zich had teruggetrokken in zijn ivoren toren van de wetenschap en het anarchisme uitsluitend als studieobject beschouwde. Hij deelde zijn kennis niet alleen graag met jongere mensen uit de anarchistische beweging, hij beschouwde dit ook als zijn plicht. Dit bleek niet alleen uit zijn publicaties in *De AS* en *Buiten de Orde*, maar ook uit het feit dat hij regelmatig optrad als spreker tijdens door anarchisten georganiseerde boekenbeurzen en activiteiten. De presentaties van zijn meest recente boeken vonden dan ook steevast plaats in het Fort van Sjakoo. De laatste jaren nam Bert ook deel in de Solkascommissie van de Vrije Bond.

Vanwege een wond aan zijn voet belandde Bert in het ziekenhuis. Hij genas maar moeizaam en bleek uiteindelijk ongeneeslijk ziek. Op 3 oktober overleed hij. 2019, het grote Domela-herdenkingsjaar, zou hij niet meer meemaken. Bert werd op 11 oktober gecremeerd op het Westerveld in Driehuis, waar Domela hem bijna honderd jaar geleden voorging. Misschien is hiermee één van zijn laatste wensen in vervulling gegaan…

Bert, we zullen jou en je inzet, je humor en je kennis enorm gaan missen.

– door Dennis de Lange

Leven zonder school

Een pleidooi om het leren te ontscholen

'De onderdrukking van kinderen is de eerste en meest fundamentele vorm van onderdrukking. Ze is de gietvorm van alle andere onderdrukkingsvormen.' – Christiane Rochefort, Les enfants d'abord.

Ter herinnering...

De school – als een door de overheid gecontroleerde instelling die elkeen verplicht om zich volgens en naar gemeenschappelijke leerdoelen te vormen – is een vrij revolutionair gegeven. Voorheen, en vandaag nog op een zeldzame plek, leerde de overgrote meerderheid van de 'kinderen' de nodige levensvaardigheden en kennis door actief deel te nemen aan de wereld van de 'volwassenen'.

De verplichte school is er niet gekomen zonder slag of stoot; in heel Europa hebben honderdduizenden jongeren zich gemobiliseerd tegen hun inlijving en of hun weg verdergezet, voorbij de schoolpoort. Laat ons verder ook niet vergeten dat de korte geschiedenis van de geschoolde maatschappij nogal wat zwarte, gitzwarte pagina's bevat!

Of het nu de ouder is die een tik uitdeelt omdat het niet goed is je jongere broer of zus te slaan, of de opvoeder die hunkerend naar zijn kop koffie en zijn sigaret de les spelt over het gevaar van verslavingen, of de leraar die met tien minuutjes vertraging het verzuim noteert, of de goede burger die zich op Facebook beklaagt over het aantal uren dat jongeren achter het scherm zitten. De opvoedingssituatie berust op een dubbele moraal. Luister naar wat ik zeg, kijk niet naar wat ik doe! De opvoeding eist van jongeren dat ze ziende blind zijn, dat ze hun gevoelens loochenen, hun handen thuishouden, zwijgen als het potje stinkt en hun persoonlijke smaak inslikken; daar kom je als mens onmogelijk ongehavend uit.

Het boek...

Leven zonder school is onomwonden anti-pedagogisch! Het boek behandelt twee, elkaar aanvullende thema's: de opvoeding en de scholing. De opvoeding, elke vorm van opvoeding (ook de democratische, de open en de vrije of antiautoritaire opvoeding), berust op een diepe afwijzing en een groot wantrouwen ten aanzien van kinderen. Opvoeden – het vormen van een kind naar een uitwendige norm, een idee of een concept – veronderstelt de facto dat we het kind afwijzen in wat het hier en nu is en waarin het verschilt van die norm: onontwikkeld, ongemanierd, hulpeloos, onaf, onvolwassen, (alleen) in wording, onverantwoordelijk. Elke opvoedingsdaad veronderstelt bovendien ook een diep wantrouwen over het vermogen van het kind zich zonder deze daad, vanuit zichzelf, spontaan te ontwikkelen en zinvol te verhouden tot zijn of haar omgeving.

De school als specifiek opvoedingsinstituut deelt deze twee basistrekken. Ondanks alle hervormingen blijft de klemtoon van de school liggen op wat deze unieke mens niet is of niet kan en wijst ze ons dus af in wat we wél kunnen en zijn. Dat is ook helemaal logisch: het is de roeping van de school iets uit ons te maken dat we niet zijn.

En als het even kan niet zomaar iets, maar bijvoorbeeld een mens (humaniora bete kent letterlijk 'meer mens worden'), een modelburger, een gedweeë arbeidskracht of een kritische consument.

In ons boek vertrekken we – Johan Van Eeckhout en ikzelf – vanuit de vaststelling dat we nooit meer leren dan in de voorschoolse periode. Wat zijn de eigenschappen van dat leren? Door welke brandstof wordt het aangedreven? Als we aandachtig kijken, zien we dat we veel kunnen leren van het leren van het jonge 'kind': het volgt de eigen interesse, kijkt met een onbevangen blik, experimenteert, onderzoekt, (be)vraagt… Wat een schril contrast met de omgeving en het leren achter de schoolpoort. Daar doet 'mijn' interesse er niet meer toe en moet ik voortdurend warmlopen voor wat de leerkracht belangrijk vindt… tot het volgende lesuur begint. Al snel leer je dat je het zélf niet kan, dat jouw interesse er niet toe doet, dat *jij* er niet toe doet.

Die les van gehoorzaamheid en wantrouwen ten aanzien van het eigen leervermogen leert de school ons vlekkeloos. Wie de onstaansgeschiedenis van de school bestudeert, kijkt daar alvast niet van op: van meet af aan was ze erop gericht grote groepen mensen te disciplineren en te laten warmlopen voor de belangen van oorlogszuchtige staatslieden en inhalige industriëlen. Met haar hedendaagse uitbreiding in ontwikkelingslanden en de medicalisering van de 'kinderen' in onze contreien wordt haar greep alsmaar meer totalitair.

Maar er zijn ook redenen voor een hoopvolle stemming: steeds meer ouders stellen zich vragen bij de huidige opvoedingsmanie. Zij proberen op allerlei manieren hun 'kinderen' te ondersteunen in hun spontane ontwikkeling, erop vertrouwend dat onderwijzende handelingen die altijd verstoren. Dat experiment vraagt van hen dat ze ook zélf opnieuw als lerende in het leven gaan staan en heersende opvattingen over 'kinderen' in de praktijk bevragen. Ontscholing is een fundamenteel onderdeel van die paradigmawissel. Wanneer het leren door de schoolpoorten heenbreekt en opnieuw een fundamenteel onderdeel wordt van ons leven en samenleven, ontstaat er een onvermoede rijkdom.

De mooiste liederen moeten nog gezongen worden…

Voor de bevrijding van ons leren en het (jonge) leven.

– Freddy Bonnu

Meer Info

Het boek *Leven zonder school – een pleidooi om het leren te* ontscholen van Johan Van Eeckhout en Freddy Bonnu (SWP, Amsterdam 2018) is verkrijgbaar bij het Fort van Sjakoo en Rosa.
Zie ook: levenzonderschool.be.

Enkele getuigenissen…

Vergeet de partituur! De meest waardevolle bijdrage aan het debat over zin en onzin van de school zijn zonder enige twijfel de getuigenissen van niet-geschoolden zelf. Ze leven in deze geschoolde wereld, maar zijn ontsnapt aan de verstikkende greep van de school. De school is voor hen geen worsteling! Zelfs als ze zelf beslissen om zich in te schrijven voor een cursus of een hogere opleiding, doen ze dat enkel in functie van hun interesse, hun belang, hun weg. De ontscholing is een worsteling – een dankbare uitdaging! – voor de geschoolde.

De getuigenissen zijn puur; ze ontsnappen aan elke vorm van externe beoordeling en verbetering en zijn opgesteld wars van alle mogelijke eindtermen of leerdoelen.

Hoe ik leer

'(…) Ik ben blij dat ik niet naar school hoef omdat ik dan mijn tijd veel vrijer kan invullen; ik kan elk moment van de dag met elektronica bezig zijn en ik moet nooit stoppen omdat er een bel gaat. Soms ben ik 's avonds laat nog aan een project bezig terwijl de buurmeisjes al lang in hun bed liggen omdat ze de volgende dag naar school moeten. Op school zou ik niet eens met elektronica bezig kunnen zijn. Ik denk dat je iedereen de kans moet geven om bezig te zijn met datgene waarin hij zin heeft. Soms kunnen ouders hun twijfels hebben bij bepaalde voorwerpen die kinderen willen hebben, dan moeten ze kinderen maar de mogelijkheid geven om zelf te sparen en om zelf over voldoende geld te beschikken om keuzes te kunnen maken. Ik kan volop met elektronica bezig zijn omdat ik degelijk materiaal heb en omdat ik er fatsoenlijk mee omga. Dankzij de soldeerbout (wordt heel heet zodat je tin kunt smelten) kan ik makkelijker componenten recupereren voor nieuwe projecten. Solderen doe ik in alle rust, op mijn eigen plekje en zonder de controle van mijn ouders. Om te kunnen solderen moet je je kunnen concentreren.

Door het maken van mijn projecten heb ik wat geleerd over houtbewerking, boren, timmeren en afmetingen nemen. Daarnaast weet ik al wel wat over elektronica.

Nadat mijn vader enkele mislukte pogingen had ondernomen om op mijn vele vragen over elektriciteit te antwoorden en om mij zelf te helpen, is hij voor mij op zoek gegaan naar boeken over elektronica. De meeste boeken vond ik niet geschikt (te specialistisch of te eenvoudig en te belerend). Toen we een goed boek gevonden hadden, is mijn vader daaruit gaan voorlezen. Door dat voorlezen vonden we geen goed ritme. Ook hebben volwassenen de neiging om te veel te willen uitleggen, om het over te nemen. Dat laatste merk ik nog regelmatig als ik één van mijn projecten laat zien aan een bezoeker; ze weten het steeds beter. Anderen hebben dan weer veel moeite om mij – gezien mijn leeftijd – ernstig te nemen.

Ik gaf op en liet het boek liggen. Een tijdje later ben ik er zelf in begonnen. Het motto van de auteur van het boek is 'Burn things out, mess things up – that's how you learn' en dat heb ik dan ook gedaan. Make: electronics van Charles Platt is echt een goed boek om elektronica te leren. Ik heb vaak het leven van mijn componenten op het spel gezet, maar om het voor mezelf veilig te houden heb ik mij wel altijd aan de veiligheidsvoor-

schriften gehouden. Ik vind het heel fijn om met elektronica bezig te zijn en om mijn eigen projecten te ontwerpen, maar leren is niet altijd leuk. Soms moest ik doorbijten en verder lezen, ook als ik het niet zo leuk vond, om mijn projecten te kunnen verbeteren. Heb ik trouwens al gezegd dat het boek in het Engels geschreven is? Ik heb dus ook Engels geleerd door gewoon (Engelse) boeken te lezen die ik absoluut wilde lezen. (…)

Ik wil blijven doen wat ik graag doe. Zo leer ik.' – Nicola, 10 jaar.

Als ik wil, kan ik alles leren

'Ik leer enorm snel wanneer ik óf geïnteresseerd ben in een onderwerp of een vaardigheid, óf wanneer ik dat onderwerp of die vaardigheid onder de knie moet krijgen om iets anders te kunnen realiseren of een doel te bereiken. Als ik niet gemotiveerd ben om iets te leren of als het geen noodzakelijke vaardigheid is om een gewenst doel te bereiken, leer ik heel traag en haal ik er veel minder plezier uit.

(…)

Ik ben heel dankbaar dat ik de gelegenheid gekregen heb om mezelf te onderwijzen en dat ik de tijd had om mijn interesses op een diepe en betekenisvolle manier te verkennen. Ik was ook veel minder sterk beïnvloed door mijn leeftijdsgenoten en daardoor kon ik mezelf zijn en moest ik me niet aanpassen aan de norm onder druk van vrienden. Ontscholing heeft er ook voor gezorgd dat ik een veel betere relatie had met mijn onmiddellijke familie dan veel van mijn vrienden die klassiek geschoold werden. En natuurlijk nam ik mijn eigen leerproces in handen en werd me niet gezegd wat ik wanneer zou moeten leren.

Misschien was de belangrijkste ontscholingsles nog wel dat ik in staat ben om alles te leren als ik me erop toeleg.' – Ben Riley, 20 jaar.

De dag behoorde ons toe

'(…) Elke dag had een open einde; op die manier ben ik opgegroeid en dat vond ik normaal. Ik schilderde urenlang, gewoon omdat ik het leuk vond. Ik schreef verhalen die boeken werden. Ik las en las en las – de bibliotheek was mijn speeltuin. Mijn broers en ik vonden spelletjes zonder einde uit, bouwden forten in het bos, speelden met vrienden van alle leeftijden en hingen rond in bijna verlaten musea terwijl de rest van de wereld aan het werk was of op school zat. We hadden het gevoel dat de ochtenden ons toebehoorden; dat de dag exclusief voor ons gereserveerd was. Ik voelde medelijden voor de kinderen die op de bus stonden te wachten in de grijze winterkou. Ik beeldde me hen in terwijl ze aan hun kleine bureautjes zaten, een zoveelste test aflegden, wachtend om vrijgelaten te worden. Het leek erg op opsluiting. Het leek me zo'n treurig verlies van kindertijd. Ik was opgelucht en heel erg blij om niet te zijn zoals zij.

Vandaag, als volwassene, moet ik opletten om deze dingen niet te zeggen, omdat ze in sociaal opzicht ongepast zijn. Omdat bijna iedereen naar school geweest is en van plan is om zonder al te veel bevraging zijn of haar eigen kinderen naar school te sturen. Ik moet opletten om de rest van de wereld niet voor de borst te stoten. En met het opgroeien ben ik ook minder radicaal geworden. Ik heb me bij mijn geschoolde leeftijdsgenoten vervoegd, ben op een gelijkaardige manier gaan presteren en we leggen samen een min of meer herkenbare weg af.

(…)

Nadat ik het ongelooflijke geluk gehad heb van een vrije kindertijd, vraag ik me af of ik in staat ben mijn eigen kinderen naar school te sturen, wetende dat hen onvermijdelijk enkele of veel van de dingen te wachten staan die mijn vrienden als 'normaal' beschrijven. Ontelbare keren beschreven zij me het volgende: de enorme invloed van leeftijdsgenoten die het onvermijdelijke gevolg is van de omgang met mensen die precies even oud zijn, de perspectiefvernging die het onvermijdelijke gevolg is van de gedwongen focus op een beperkt aantal afgescheiden 'vakken' en de druk om goede punten te behalen, punten die absoluut niet in verhouding staan tot werkelijke verdiensten of verantwoordelijkheden. Integendeel, punten worden gedurende jaren opgeteld om vervolgens als opstapje te dienen naar het volgende niveau van conventionele scholing, dat uiteindelijk de toegang verleent tot volwassen werk.

School beschreven door bekenden die eraan deelnamen, klinkt als een raar, plaatsvervangend universum dat als een soort institutionele babysitter functioneert. Kinderen worden erin onderverdeeld in leeftijdsgebonden kuddes. De toegang tot kennis van mensen die ouder zijn dan hen wordt ze ontzegd, net zoals de ervaring van het zorgen voor jongere kinde-

ren, wat zoveel vertrouwen en medeleven stimuleert. Ondertussen worden ze gedwongen om ongezond lang stil te zitten en te 'leren' van eender welke leerkracht die aangewezen werd om dit specifieke vak te onderwijzen op dat specifieke ogenblik. Natuurlijk, de kinderen leren. Maar wat leren ze nog, naast de vakinhouden? Leren ze dat belezenheid saai is en opgelegd wordt? Leren ze van hun leeftijdsgenoten dat hun uiterlijk en hun 'coole' en ongevoelige houding eigenlijk het enige is dat telt? Leren ze dat er onvoldoende tijd is om eigen passies en interesses te ontwikkelen en na te streven? Leren ze te ontdekken wat er buiten de grenzen van het schoolcurriculum ligt? Leren ze, ten slotte, dat het hen geen voordeel brengt die passies zelfs maar te hebben? Dat goede punten halen, je leeftijdsgenoten gunstig stemmen en gehoorzaam overgaan naar het volgende niveau het enige is dat ze echt vooruit helpt?

Ik vraag me soms af of dit alles er niet toe bijdraagt dat zoveel mensen in mijn samenleving zich zo verward, ongelukkig, doelloos, onverbonden en uitgeput voelen. Misschien niet.

Mijn man, die zelf naar school ging, zegt me dat ik me de school soms erger inbeeld dan ze is. Ik heb enkele vrienden die me zeggen dat ze graag naar school gingen, hun leerkrachten bewonderden en genoten van de vriendschappen die ze in die dagelijkse contacten onderhielden. Telkens als ik die verhalen hoor, ben ik opgelucht. Misschien valt de school nog wel mee! Misschien is de samenleving waarin ik mijn kinderen ter wereld bracht niet zo vreemd en op zijn kop. Misschien ben ik gewoon raar. Zou dat uiteindelijk niet een stuk eenvoudiger zijn? Ik zou mijn kinderen naar de dichtstbijzijnde school kunnen sturen en op een gemakkelijke manier mijn verantwoordelijkheid kunnen ontlopen. Ik zou doen wat hoort, volgens mijn buren. Het lijkt heel eenvoudig. Het is verleidelijk.

Mijn moeder zei dat ze graag bij ons was. Ze hield ervan ons te kennen zoals je alleen die mensen kunt kennen met wie je de meeste tijd doorbrengt. Op driejarige leeftijd gaan de kinderen in mijn buurt vijf dagen per week naar school, vanaf 8.30 uur of 9 uur 's ochtends tot ongeveer 3 uur in de namiddag. Op sommige dagen zou ik ook graag zoveel tijd voor mezelf willen hebben, zonder mijn peuter. Maar wanneer ik bedenk dat ik die tijd met haar zou missen, haar niet zou zien opgroeien, de verhalen niet zou kennen die haar dag vormgeven… houd ik twijfelend halt. Ik voel me niet gerustgesteld door de wijsheid van de mensen rondom mij, die elkaar voorhouden dat het normaal is je kind te missen, maar dat je er het beste mee voor hebt. Ik neem dat niet zomaar aan. Ik kan het niet. Want als ik doodeerlijk ben, weet ik diep vanbinnen dat het niet waar is. Er is zoveel meer. Ik had het geluk het mee te maken.' – Kate F., 30 jaar.

uit de
oude doos

De mandolineclub: Op de middelste rij zitten uiterst rechts mijn oudtante Annie Angenent (latere vrouw van mijn oudoom Herman Schimmel), derde van rechts mijn oudtante Bep Schimmel en zesde van rechts mijn oma Anna Schimmel.

Mijn oma en opa waren anarchisten

Wie zich niet verzet, heeft nooit eens pret*

Schriftelijke bronnen vermelden dat het gebrek aan toezicht door ouderen en het feit dat jongens en meiden gemengd op stap gingen er wellicht toe leidde dat relatief weinig meiden bij de SAJO betrokken waren; ze mochten niet van hun ouders. Blijkbaar was dit voor mijn overgrootouders geen probleem, want zowel mijn oma als haar zus Bep waren actief bij de SAJO. In diezelfde tijd lieten mijn oma en tante Bep hun haren afknippen. Pa Schimmel was hierover volgens de familieverhalen zo woest dat hij drie weken lang niet met zijn dochters heeft gesproken. Op basis van de informatie over de activiteiten die er werden ontplooid door de SAJO-ers (jongens en meiden) kan ik me zo voorstellen dat mijn oma en tante Bep hun lange lokken liever kwijt dan rijk waren als ze betrokken raakten in straatgevechten. SAJO-ers belandden in opstootjes met de politie, bijvoorbeeld tijdens het colporteren met anarchistische bladen.

Ik betwijfel of Anna en Bep het hebben aangedurfd dit zeer steekhoudende argument om de haren af te knippen aan hun – overigens zeer politiek betrokken – vader te vertellen; theorie en praktijk schuurt vaker wanneer het om de veiligheid van je eigen kinderen gaat, en kinderen voelen dat meestal wel goed aan.

Mijn oma en opa gingen voor hun huwelijk met politieke vrienden kamperen. Volgens mijn moeder waren dat SAJO-vrienden. Aangezien de SAJO na 1924 niet meer bestond en de foto's toch later lijken te zijn gemaakt, ga ik ervan uit dat dit Alarmisten waren of misschien vrienden van de IAMV.

Mijn oma (ze was naaister van beroep) had een grote tent gemaakt van stroken katoen. De tent werd per post opgestuurd naar de plaats van bestemming. Zijzelf gingen met de fiets naar bijvoorbeeld de Veluwe en brachten daar de vakantie door. In de tent werd gemengd geslapen.

Op de foto's die er nog zijn van die vakanties zie ik dat ze gingen fietsen, zwemmen, boompje klimmen… dat soort dingen. Erg netjes allemaal en waarschijnlijk alcoholvrij. In ieder geval waren de heren activisten zelfs tijdens de vakanties keurig 'gedast' als ze in de bomen zaten. Ondanks het onzedelijke imago van dit soort vakanties zonder volwassen begeleiding en met gemengd slapen, was er op seksueel gebied niet zoveel aan de hand; de sociale controle op dit terrein was groot.

Tante Bep kon mij met veel plezier vertellen over de mandolineclub waar ze vroeger

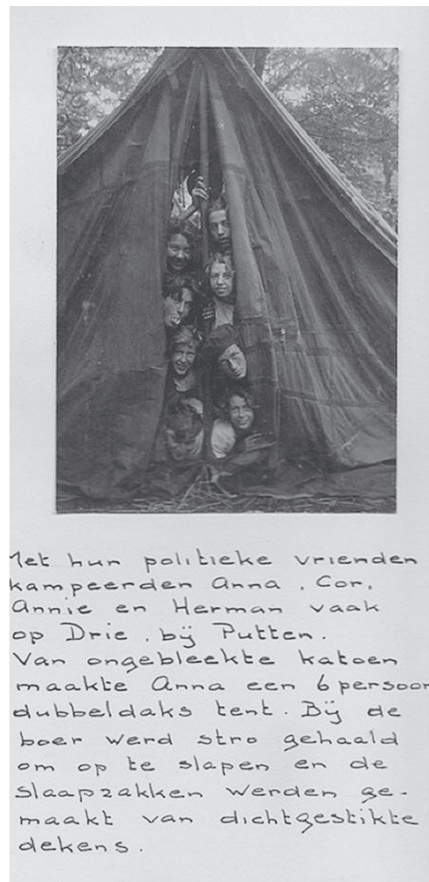
bij had gespeeld. Het was zo'n gezellige groep meiden en ze speelden af en toe voor publiek wat heel spannend was, maar ook dolle pret. Ik kan me niet herinneren dat tante Bep vertelde bij wat voor gelegenheden deze vrolijke mandolineclub optrad. In de heruitgave van de *Alarm* van januari 1924 tref ik onder 'meededelingen' een oproep aan 'geestverwanten' aan om zich aan te sluiten bij de mandolineclub 'Apollo' (secretariaat J. Adriaans, Lutmastraat 234 huis), met als uitsmijter: 'we hebben muziek noodig om te leven'.

Mijn overgrootouders woonden in de Lutmastraat 234 op 1 hoog in 1924. Het gezin woonde dus op één trap met de contactpersoon van de mandolineclub. Maar als ik de oude foto's er op na sla, zie ik een foto waaruit blijkt dat mijn oudtante lid was van 'de Amsterdamse Mandolineclub' opgericht op 1 juli 1924. Ook dit was een anarchistische mandolineclub schat ik in op basis van de gezichten die ik herken op de foto, dus ik neem aan dat Apollo ter ziele is gegaan. Overigens had mijn oudtante het altijd over de meiden, maar ik zie op de foto ook mannen staan. Daarmee had ze blijkbaar minder dolle pret. Mijn familie is aanwezig geweest op de Pinkstermobilisatie van 1926 (in Soest), want toen heeft de bewuste mandolineclub opgetreden op de culturele avond (volgens een rapportage van de CID).

Tante Bep was heel muzikaal en heeft dankzij de anarchistische mandolineclub haar passie voor muziek uit kunnen leven. Op andere wijze was dat heel moeilijk geweest aangezien ze als schoonmaakster bij de gemeente Amsterdam heel weinig verdiende.

Mijn moeder heeft wel verteld over de feestavonden die de anarchistische beweging organiseerde in Amsterdam en waar zij met haar ouders naar toe ging als klein kind (jaren dertig). Ze herinnert zich de opvoering van een soort klucht waarbij twee mannen in vrouwenkleding op het toneel stonden en uiteindelijk vielen waarbij ze hun benen hoog in de lucht gooiden en de lange onderbroeken en behaarde onderbenen van de acteurs te zien waren. De hele zaal lag dubbel van het lachen. Mijn moeder was met terugwerkende kracht duidelijk niet gecharmeerd van deze 'cultuuruitingen van het hoogste niveau', maar geeft wel toe dat er waarschijnlijk ook zo hard om werd gelachen omdat de toeschouwers de acteurs goed kenden. Waarover dit toneelstuk ging kon mijn moeder niet zeggen; ze was een jaar of zes toen en begreep er waarschijnlijk niet zoveel van. Ze weet niet meer of haar ouders om deze platvloerse kluchten konden lachen. Ik zie aan haar gezicht dat ze hoopt van niet. Ik denk eigenlijk dat mijn opa er voluit om gelachen heeft omdat hij nooit de straatjongen uit de Pijp is kwijtgeraakt en dat mijn oma het diep in haar hart niet helemaal netjes vond, maar er – misschien achter haar hand – wel om moest lachen.

De anarchistische beweging in de jaren twintig en – in mindere mate – de jaren dertig beperkte zich duidelijk niet tot politieke activiteiten maar was een manier van leven waarbij ook de vrijetijdsbesteding een grote rol speelde.

Een foto van een vakantie met vrienden. Mijn oma tweede van boven rechts.

* *De titel van dit verhaal is niet door mij verzonnen, maar heb ik ooit in de jaren zeventig in Utrecht ergens op een muur gelezen en nooit vergeten.*

– door Anita

discussie

Meer van hetzelfde gaat ons niet redden

Voor een anarchistische strategie tegen de destructieve machten

Mensen staan niet boven andere dieren. De menselijke soort is zelf een diersoort. Maar die soort legt, door haar enorm toegenomen aantallen en door de manier waarop leden van die soort hun bestaan georganiseerd hebben, een enorm beslag op de planeet. De menselijke soort duwt andere soorten weg en is door genoemde aantallen en doordat ze planeet, planten en andere dieren aan zich onderwerpt en tot product of productiefactor degradeert, een bedreiging voor die andere soorten geworden – en tot een bedreiging van haar eigen voortbestaan. Dat betoogt Anita in 'Eigen soort eerst?', een prikkelend artikel dat verscheen in *Buiten de Orde* 2018 nummer 1, waar ik graag op reageer. In haar artikel behandelt ze ook allerlei aanpalende thema's. Maar mij gaat het om de catastrofale dreiging die de menselijke soort meebrengt, voor alle andere levensvormen en voor zichzelf. Mij gaat het vooral om de oplossing die ze daarvoor aandraagt. Die wringt, en dat is zacht gezegd.

Met haar waarschuwende woorden ben ik het grotendeels eens. Maar ze laat er een pleidooi voor overkoepelende dwang via een 'hele strakke organisatie' – dat klinkt als een staat... – op volgen wat ze zelf terecht 'on-anarchistisch' noemt, maar waarvoor zij geen alternatief ziet. Ik zie dat wel, of preciezer: ik denk dat we maar beter zo'n alternatief kunnen ontwikkelen, en snel een beetje. Want overkoepelende strak georganiseerde dwang – overheidsregulering, staatsmacht – is onderdeel van het probleem. Het is precies door de illusie dat we alles centraal kunnen beheersen en reguleren dat we de planeet over de rand van de afgrond aan het duwen zijn. Waar een mogelijke redding eventueel ook ligt, daar zeer zeker niet.

Hoe komt ze tot dit pleidooi? Ze schetst de ernst van de situatie, en traceert die terug naar de enorme aantallen mensen, en de enorm gegroeide beslag dat mensen, vooral wegens energieverbruik, op het ecosysteem leggen. Zelf denk ik dat het tweede de kern raakt, het eerste niet. Dat er meer mensen zijn, betekent namelijk niet alleen meer monden om te voeden, meer druk op het ecosysteem. Het betekent ook meer handen, hoofden en harten om te doen, denken en voelen. Meer instrumenten dus om monden te voeden, ideeën over hoe dat zou kunnen, en de mogelijkheid om de empathie te ontwikkelen die we nodig hebben. Twee zijn niet alleen meer dan een, ze weten ook meer. Acht miljard kunnen ook meer doen en bedenken dan vijfhonderd miljoen.

Ik geloof dus niet dat 'overbevolking' op zichzelf een probleem is, maar eerder een symptoom van andere problemen. Mensen

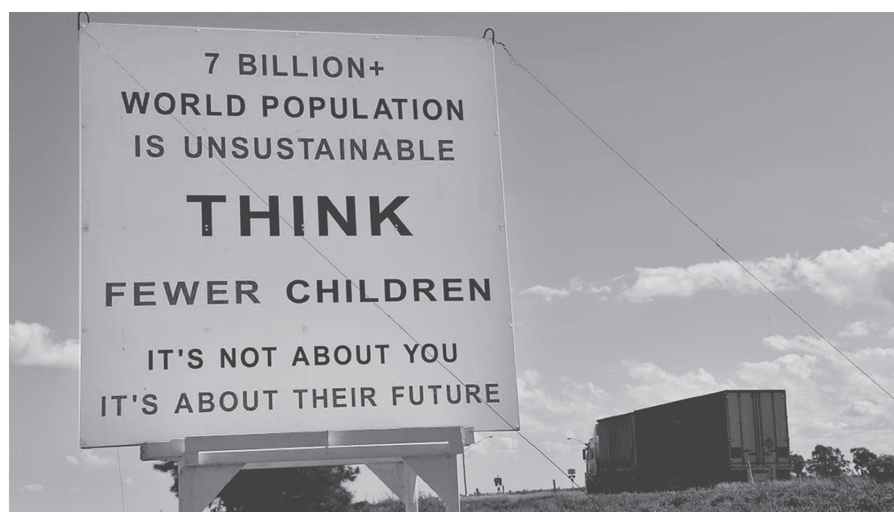
krijgen veel kinderen, uit angst dat er anders niemand voor ze zorgt als ze oud zijn, omdat geboorteregeling niet voldoende beschikbaar is, en omdat vrouwen geen zeggenschap hebben over hun eigen vruchtbaarheid en dus kinderen blijven krijgen, niet in vrijheid maar onder patriarchale dwang. De oplossing: minder armoede, meer sociale zekerheid, inclusief gegarandeerde verzorging van oudere mensen, verdere verbreiding van geboortebeperkende methoden en de kennis daarover, en het breken van patriarchale machten en gedachten, zodat vrouwen in volle vrijheid hun vruchtbaarheid kunnen regelen zoals zij dat willen. Waar de welvaart maar vooral de bestaanszekerheid stijgt, de pil beschikbaar wordt en feministische opvattingen voet aan de grond krijgen, daar dalen de geboortecijfers. Maar daling van die geboortecijfers is dan consequentie, geen centrale doelstelling, naar mijn idee. Ik ben voor het organiseren van bestaanszekerheid voor iedereen, voor vrijwillige geboorteregeling met algemeen beschikbare en veilige methoden, en voor het afschaffen van patriarchale patronen, ongeacht de consequenties die dit voor geboortecijfers heeft.

Die logica van beheersing zou wel eens een stuk hardnekkiger kunnen zijn

Het echte probleem is niet de aantallen mensen, maar de druk die al die mensen op andere levensvormen en milieu leggen. Dat heeft te maken met hoe de maatschappij is ingericht. Het kapitalisme – waar alles bezien en behandeld wordt vanuit de vraag: 'is dit te vergaren en eventueel te bewerken om het met winst te verkopen?' – zit in het hart van het probleem. Dieren worden erdoor gedegradeerd tot grondstof voor stukken vlees en leveranciers van melk en eieren. Bossen zijn geen woonplaatsen voor dieren, waaronder soms mensen, maar slechts exploiteerbaar hout, of toekomstige akkers en weilanden na kap. Heel essentieel: in het kapitalisme dienen bedrijven constant op groei en uitbreiding gericht te zijn, concurrentie dwingt ze daartoe. Dwangmatige groei, ter wille van de winst, dat is de destructiemotor in het hart van het systeem. Mensen zijn daaraan onderworpen maar kunnen zich bewust verzetten. Dieren zijn er aan onderworpen, maar verzetten zich ook. Alles wat leeft is er aan onderworpen en verdwijnt stelselmatig in de machinerie van het kapitaal, om er als koopwaar weer uit te komen.

Het probleem ligt nog dieper. Om mensen en andere dieren aan de logica van de winst te onderwerpen, is beheersing nodig. Al die tot koopwaar te degraderen dieren, al die tot arbeidskracht te degraderen menselijke dieren, spelen hun rol in de destructiemachinerie alleen omdat ze daartoe worden gemanipuleerd, gedwongen. Geweldadig staatsingrijpen ging keer op keer vooraf aan de inrichting van functionerende markteconomieen. Het idee dat de staat enkel een werktuig van het kapitaal is, zet de geschiedenis feitelijk op zijn kop. En hetzelfde gecentraliseerde staatsingrijpen dat boeren van het land dreef, inheemse bevolkingen uitroeide en de overlevenden tot slaaf maakte, andere inheemse bevolkingen ontvoerde om ze eveneens tot slaaf te maken, alles ten behoeve van winstgevende bedrijven... Datzelfde gecentraliseerde staatsingrijpen zorgt voor grootschalige beheersingsprojecten van de overige natuur: dijken en dammen, irrigatiewerken, ontginning van 'woeste gronden', het naar menselijke hand zetten van de hele natuur. Daar heeft winstbejag heel veel mee te maken, maar eronder ligt de ambitie tot totale beheersing, gevoed door het idee dat 'de mens de heer der schepping' is, en dus boven de andere levensvormen staat om ermee te doen wat mensen goeddunkt. Die logica van beheersing zou wel eens een stuk hardnekkiger kunnen zijn dan het winstmotief dat er een soort recente, ultra-corrupte variant van is.

Terug naar het artikel van Anita. Ze schrijft: 'omdat wij zo onnatuurlijk met de natuur omgaan en met zo verschrikkelijk veel zijn, verstoren wij dat systeem (het 'wereldwijde natuurlijke systeem' wat ze eerder noemt, ps) waar we niet alleen deel van uitmaken, maar ook afhankelijk van zijn. Daarom moeten we – puur uit eigenbelang – beter met die natuur omgaan.' Ze gaat verder: 'Dat vereist draconische maatregelen', en dan wijst ze op de noodzaak van 'een totaal andere manier van leven' en de noodzaak om het aantal geboorten terug te dringen. Over die geboorten: zie boven. De 'totaal andere manier van leven' vult ze zelf nauwelijks in. Ze wijst wel op dat het energieverbruik drastisch omlaag moet. Dat vind ik ook. Voor heel veel activiteiten – veeteelt, vliegverkeer, *advertising*, autoverkeer – geldt: stekker er uit, helemaal of voor 99 procent. Stopzetten dus, de veeteelt bijvoorbeeld, niet alleen vanwege dat energieverbruik maar vooral ook vanwege de ten dode gedoemde en getreiterde dieren die er in gevangen zitten. Vrijwel volledig afschaffen, zoals de buitengewoon destructieve luchtvaart. Alles wat CO_2 of methaan uitstoot, alles wat fossiele brandstoffen verbruikt is feitelijk antisociaal, destructief gedrag dat stilgelegd dient te worden, en met hand en tand bestreden zolang het nog functioneert. Platleggen, stopzetten is de inzet. Per direct, waar enigszins mogelijk, en laten we niet te makkelijk 'uitzonderingen' inbouwen. Drastische maatregelen, inderdaad. Ik ben voorstander van een zeer drastische aanpak.

Maar hoe, en door wie? Anita pleit dus voor 'een wereldwijde hele strakke organisatie waarbij de welvaart eerlijk wordt verdeeld en mensen (...) veel minder energie gaan gebruiken.' Die moet ervoor zorgen dat 'ieder mens op aarde gedwongen moet worden het leven totaal anders in te vullen. Gedwongen, want voor veel mensen

zal de acceptatie van de nieuwe manier van leven pas komen als het resultaat gunstig blijkt. Tot die tijd zal de mens (…) zich met hand en tand verzetten tegen die totale verandering van leven.'

Als dit zou kloppen, dan is het anarchisme overduidelijk geen adequate opvatting voor benodigde maatschappijverandering. Dat kan natuurlijk, die mogelijkheid kun je niet bij voorbaat uitsluiten zonder dogmatisch te worden. Als de redding van de mens en de overige natuur gecentraliseerde dwangsystemen – staten, overheden, of je dat woord nu gebruikt of niet – vereist, als de keus dus bestaat tussen die dwangsystemen – met staat, autoriteit en centralisme als kenmerk – of ons aller ondergang, dan is het anarchisme ontoereikend gebleken als revolutionaire theorie. Dan nog is de keus voor die dwangsystemen niet bij voorbaat gemaakt, trouwens: je kunt argumenteren dat we die dwang blijven weigeren, en liever vrijheidslievend ondergaan dan ons uitleveren aan een nieuw totalitarisme. De natuur zou zich na de ondergang van de menselijke en vele andere soorten, vermoedelijk wel weer herstellen en aan een nieuwe ronde evolutie beginnen. Zo belangrijk is de menselijke soort nu ook weer niet. Dat nieuwe totalitarisme accepteren is simpelweg een te hoge prijs. En een nieuw totalitarisme is precies wel waar het pleidooi van Anita op neer zou komen, hoezeer ik ook denk dat zij dat helemaal niet wil.

Maar ik denk dat haar pleidooi niet klopt. Een reden heb ik al aangestipt: gecentraliseerde dwang is deel van het probleem. Het idee dat we de boel vanuit het hoofdkantoor – of dat nu het hoofdkantoor van Unilever is, van het Pentagon, van de VN of van Greenpeace – kunnen beheersen, omdat we dat recht hebben en over de wetenschappelijke kennis beschikken – is precies wat de ecologische catastrofe over ons heeft helpen afroepen. Weer een project van beheersing, waarbij we worden kapot-gereguleerd, gemonitord, geregistreerd, gemanipuleerd en gedegradeerd tot brave eco-verantwoorde Nieuwe Mensen die zich tot het Juiste Gedrag hebben laten brengen. Ik bedank, vriendelijk doch volstrekt vastbesloten. Ik ga liever vandaag nog patatvretend dood.

Mede daar loopt het ook op vast: mensen zullen zoiets niet pikken. Een 'revolutie' die tot doel heeft om mensen te dwingen tot eco-vriendelijke maatschappijverandering, zal een (contra?)revolutie provoceren van mensen die gewoon niet gekoeioneerd wensen te worden. Waar de redding van het milieu van hogerhand komt, daar zal van onderop het verzet – in veel opzichten reactionair van strekking – om zich heen grijpen. Dat verzet zal voldoende geldbronnen krijgen van bedrijfstakken die hun speelruimte bedreigd zien worden door de eco-vriendelijke wettelijke dwang waar Anita voor pleit. Als de staat – of een revolutionaire macht die als staat optreedt na de door Anita bepleite revolutie – mensen gaat dwingen geen auto meer te rijden, geen vlees meer te eten, niet meer in het vliegtuig te stappen, de kachel niet hoger dan 19 graden te zetten… dan zullen mensen die staat, die revolutionaire macht met hand en tand gaan bestrijden. Dan wordt 'klimaatscepticisme' – nu een minderheidsstandpunt – prompt tot breed gedragen ideologie van breed gedragen protest en verzet. Als je Trump in het kwadraat wil, dan is zo'n stelsel van revolutionaire dwang om de planeet te redden een heel aardig middel om zo'n Trump van ideaal doelwit te voorzien. En stel dat de eco-vriendelijke nieuwe machthebbers en hun stelsels de overhand krijgen tegen elk verzet in, met welke dwangmiddelen zal dit dan gepaard gaan? Hoeveel staatsterreur is acceptabel om de planeet te redden? Is het dat waard? Zou jij gered willen worden door het inrichten van concentratiekampen?

Hoeveel staatsterreur is acceptabel om de planeet te redden?

Er zijn natuurlijk meer problemen. De aloude anarchistische polemiek tegen marxisme en leninisme laat zien waar het nog meer wringt. Wie garandeert mij dat de nieuwe machthebbers die ons, voor ons eigen bestwil, gaan dwingen tot natuurvriendelijk en humaan gedrag, niet net zulke machtswellustige corrupte lui zullen zijn als de oude machthebbers? Zelfs als de nieuwe machthebbers oprechte idealisten zijn, zullen ze niet immuun zijn voor het vergif dat 'macht' – preciezer: 'macht-over-anderen' – nu eenmaal is. En tijdens de revolutionaire transformatie zullen de idealistische revolutionairen al snel gezelschap krijgen van opportunisten die zien uit welke hoek de wind waait, en waar wat te halen en te bepalen is.

De dictatuur van het proletariaat is een onzin-begrip omdat uiteindelijk de dictatuur blijft, ten koste van dat proletariaat. De dictatuur van de milieu-revolutionairen zal om soortgelijke redenen een monstruositeit blijken te zijn. En eenmaal van controle van onderop verlost, zou zo'n milieuvriendelijk wereldwijd bewind haar eigen milieuvriendelijkheid wel eens vrij snel kunnen vergeten bovendien. Of de lasten ervan heel oneerlijk verdelen: de bevolking in opgelegde soberheid, terwijl de paar airco s die nog net acceptabel zijn, in de kantoren van de welwillende, eco-vriendelijke bestuurders neergezet zullen worden. Staatsmacht wordt tot handvat voor klassenverschil en klassenmacht.

Ik denk dat deze weg dus tot een nachtmerrie leidt. Maar is er een andere? En zijn we via een andere weg nog op tijd? Een andere weg zie ik wel. Deels bestaat die uit het verder aanjagen van individuele gedragsverandering. Nee, het vleesetende en autorijdende individu is als zodanig niet de kern van het probleem. Het is niet onze

individuele schuld. Maar we hebben allemaal wel een individuele verantwoordelijkheid, ook voor die enkele druppel op die enorme gloeiende plaat. Stoppen met het gebruiken van dierlijke producten is een goede, noodzakelijke stap die niet hoeft te wachten op grootschalige maatschappijverandering. Zo zijn er meer individuele beslissingen ten goede die ieder van ons kan nemen, en die we ook weer aan anderen kunnen laten zien als noodzakelijk en prima te doen.

Tegelijk dienen we de oorlog te verklaren aan al die destructieve bedrijfstakken die de vernietiging versnellen. Ik ben tegen gecentraliseerde overheidsdwang, al dan niet revolutionair ingekleed. Maar ik ben een voorstander van sabotage en sloop, van het ontregelen en onmogelijk maken van destructieve productievormen, van buitenaf en van binnenuit. Nieuwe landingsbanen voor vliegvelden verdienen voor aanleg terreinbezettingen en blokkades, en bij daadwerkelijke aanleg verdienen ze vernieling. Elke nieuwe autoweg zou, bij voorbaat en desnoods hardhandig, met actie bestreden dienen te worden. Blokkades van energiecentrales en dergelijke, het soort acties waar Code Rood zich sterk voor maakt, zijn uitstekend … als schoten voor de boeg op weg naar daadwerkelijke, fysieke – en totaal onwettige – blokkades, ontregeling, verwoesting en ontmanteling van dit type bedrijven.

Kleine groepen activisten doen dit type acties al, hopelijk worden dat er meer. Maar het gaat hier dus niet om het 'veroveren van een meerderheid', en al helemaal niet om het 'veroveren van de macht' in de richting van een minderheidsdictatuur. Het gaat hier om hardhandige vormen van verdediging tegen verwoesting. Zelfverdediging, want die verwoesting raakt deze activisten uiteindelijk ook. Soms verdedigen kleine groepen antifascisten zich hardhandig tegen nazi's. Daar vragen deze antifascisten dan ook geen toestemming van de meerderheid voor, en ze wachten ook niet op hun instemming, al zoeken ze als het goed is wel bredere steun. Antifascistische strijd ontleent haar legitimiteit echter niet aan democratie en meerderheidssupport, maar aan de noodzaak tot zelfverdediging. Welnu, zo is het met hardere milieu-acties feitelijk ook.

Relatief kleine, zich hopelijk wel snel vermenigvuldigende groepen actievoerders die het monster van natuurverwoesting hardhandig te lijf gaan enerzijds. Mensen die breken met vleesverslaving, autoverslaving en aanverwante destructieve gedragingen anderzijds, en die breuk ook uitstralen naar anderen anderzijds. Dat zijn al twee onderdelen van een niet-hiërarchische, niet op gecentraliseerde dwang berustende, revolutionaire aanpak.

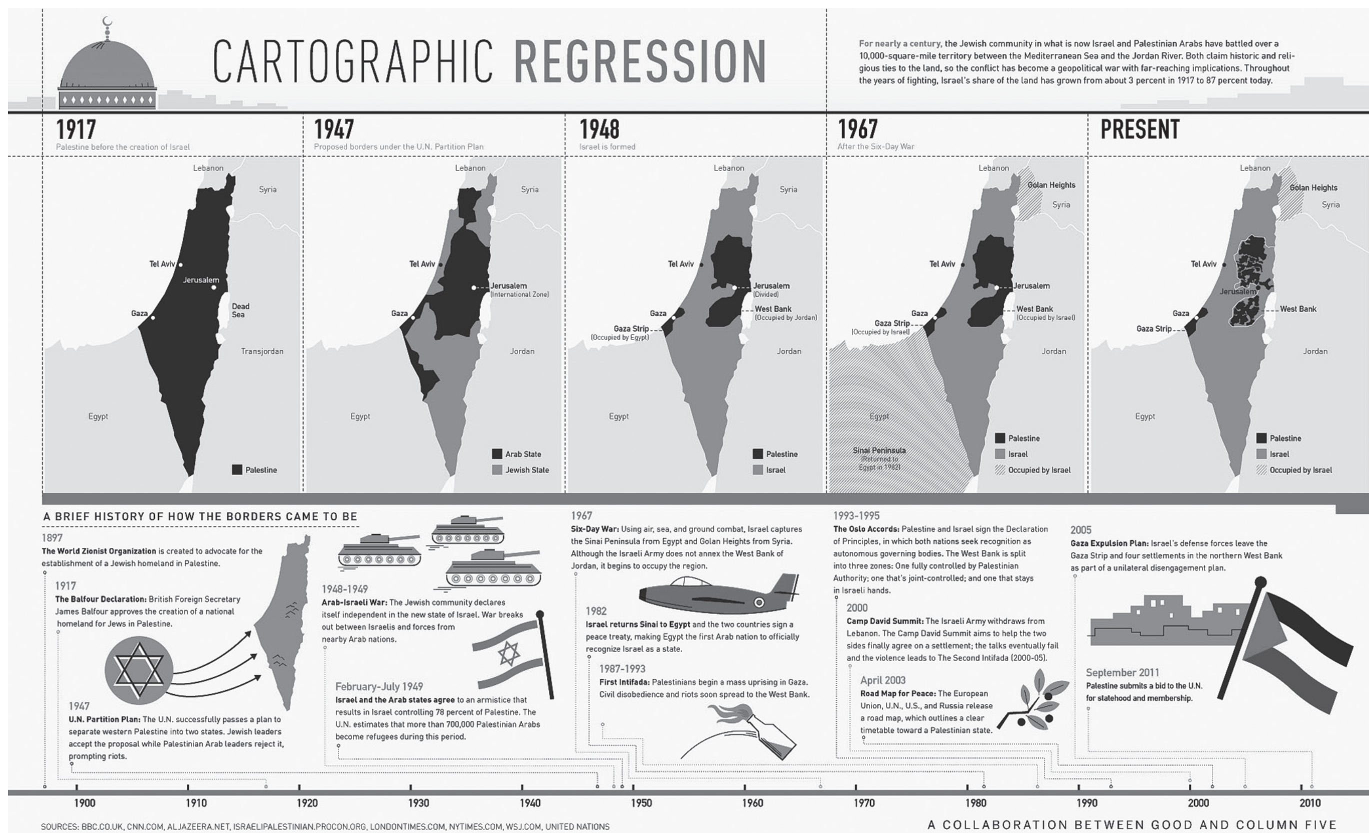
Het is niet onze individuele schuld. Maar we hebben allemaal wel een individuele verantwoordelijkheid

Er is een onmisbaar derde onderdeel. Mensen zullen in groten getale van leefwijze veranderen als ze zien dat dit niet alleen mogelijk is, maar ook aantrekkelijk. Dat ziet Anita goed. Maar het hoeft geen argument voor dwang te zijn. Ik zie er eerder een argument in om gemeenschappen te vormen waarin het niet alleen egalitair, vrijheidslievend, natuurliefhebbend en milieuvriendelijk toegaat, maar waarin het ook fijn en prettig leven is. Wat radicale verandering kansrijk maakt is niet zozeer de urgentie ervan, de ijzeren motivatie van ernstige deelnemers, maar vooral ook het aanstekelijke karakter dat het soms kan hebben.

Code Rood, wat ook haar tekortkomingen waren, laat iets zien: het was overduidelijk fijn om daarbij te zijn. De beelden laten daarover weinig misverstand toe. Mensen hadden lol samen, dagenlang. Gemeenschappen als de ZAD in Frankrijk, maar ook op het ADM-terrein bij Amsterdam, ontlenen hun kracht mede aan dat aspect: een ander leven dat daadwerkelijk leefbaar is, en mede daardoor onweerstaanbaar. Vorming, verdediging en versterking van dit soort gemeenschappen – tijdelijk rond een actie, langduriger waar mogelijk, en altijd op de uitkijk naar nieuwe vrolijke medeplichtigen – dat is wat we mede nodig hebben als antwoord op de oprukkende wanhoop en de verwoesting die om zich heen grijpt.

Zijn we met dit alles op tijd? Nee: de vernietiging is al in volle gang, en veel van de schade is onherstelbaar. Ja: alle beetjes helpen… een beetje. Een ramp voorkomen kunnen we niet meer. Wie daar na deze verschrikkelijke zomer nog aan twijfelt, heeft niet erg opgelet. Naderende rampen inperken, en ervoor zorgen dat mensen en andere dieren die rampen iets beter doorstaan, dat kunnen we wel. Daar hebben we onze wapens voor: niet de gecentraliseerde beheersing, de dwang om ons goed te gedragen, een aanpak die trouwens ook niet erg 'op tijd' van de grond komt, en dat is maar beter ook. Wel de wapens van de vrijwillige samenwerking, van de wederkerige hulp en van de directe actie tegen de kapitalistische en centralistische beheersingsmonsters die ons allemaal de vernieling in jagen. Wie dit niet waagt, die verliest in ieder geval, en heeft nog minder *fun* ook.

– door Peter Storm

Boycot als directe actie

Van routine naar bewustzijn

Begin juni ontving ik van Diensten en Onderzoek Centrum Palestina (DocP) een oproep voor ondersteuning van de Gaza Freedom Flotilla, die op 2 juni de Amsterdamse grachten aandeed en daarna opstoomde om de blokkade van Gaza te doorbreken. DocP is een Nederlandse organisatie die de internationale strategie van Boycot, Desinvestering en Sancties (BDS) tegen Israël propageert als verzet tegen de toenemende bezetting van de West Bank door Israëlische nederzettingen, en de voortgaande uithongering van het Gaza-getto, wat dus nog steeds neerkomt op verder gaande etnische zuivering van Palestina. In de tekst komt een opmerkelijke passage voor, die van belang is, omdat zij een actiestrategie voorstelt die kansen geeft voor verdere perspectieven. Ik zal hem hieronder volledig aanhalen.

'Met een simpele tweet sprak minister van Buitenlandse Zaken Stef Blok zijn veroordeling uit over Palestijnse beschietingen vanuit Gaza. Over Israëlische beschietingen van ongewapende demonstranten in Gaza, waarbij toen al meer dan honderd mensen waren omgekomen, velen voor de ogen van de camera's, en ruim 12.000 gewonden waren gevallen, zei Stef Blok: "Het waren er wel heel veel". De minister was echter niet bereid om daarover een oordeel uit te spreken. Een meerderheid in de Tweede Kamer was niet bereid het Israëlische geweld te veroordelen (motie Karabulut, 82 tegen 68 stemmen)'.[1]

De druk van onderaf neemt echter toe: eind mei sprak een golf van Spaanse steden (Madrid, Barcelona, Valencia, Pamplona, Terrassa en Badalona), hun steun uit voor de rechten van de Palestijnen. Zij veroordeelden de bloedbaden die Israël aanrichtte onder Palestijnen in Gaza en riepen op tot een wapenembargo tegen Israël.

Onder enorme Palestijnse druk zegde Argentinië onlangs zijn voetbalwedstrijd tegen Israël die begin juni in Jeruzalem zou worden gehouden af. Israël probeerde de reden van de afzegging af te schilderen als Palestijnse bedreiging van het team, maar intussen heerste er in Israël verbijstering over wat men ziet als historische overwinning van BDS.[2]

Organisatie van onderaf vindt namelijk ook plaats als middel voor de opbouw van alternatieve maatschappijen zonder staat

Dit zijn belangrijke ontwikkelingen die niet komen van nationale overheden maar van onderaf! DocP heeft vele plannen voor actie op het terrein van aanbestedingen, consumentenboycot, boycot van militaire

samenwerking en de culturele – en sportboycot. 'Eind juni (23 en of 30 juni) plannen wij een landelijke consumentenboycotactie, waarover wij binnenkort uitgebreider zullen berichten!'

Juist de nadruk op actie van onderaf biedt perspectieven voor een bredere horizon. Nu de staat ons in de steek laat om internationale oproepen van BDS te steunen is niet alleen protest tegen de heersende politiek nodig. Organisatie van onderaf vindt namelijk ook plaats als middel voor de opbouw van alternatieve maatschappijen zonder staat. Daarbij kunnen we kijken naar wat er in Palestina gebeurt. Met name daar en in tal van andere onderdrukte gebieden in het Midden-Oosten zijn er in de afgelopen decennia maatschappelijke organisaties opgekomen die het staatsgezag of centraal leidende partijen overbodig hebben verklaard of zelfs hebben afgezworen. Het vroegste voorbeeld wordt gevormd door de plaatselijke Volkscomités op de West Bank, die in hun verzet tegen de Israëlische muur in Palestina zichzelf hebben georganiseerd. Hun samenwerkingsverbanden voor geweldloze demonstraties tegen het Israëlische leger hebben door de organisatie van de directe actie in samenhang met hun normale bestaan de scheidslijn Palestijnse Autoriteit – Hamas doorbroken en zelfs steun van solidaire Israëli gekregen, die spraken van Anarchists Against The Wall. Dergelijke bewegingen zijn op nog grootschaliger niveau ontstaan als product van de Arabische lente in Syrië en de Koerdische revolutie. Daar viel de staat als feodaal overheerser zijn eigen bevolking aan, die direct antwoordde door van onderaf haar economie en haar leven zelf te organiseren. Het gaat hier niet alleen om de Koerdische, later Noord-Syrische revolutie, die in de federatie Rojava is uitgemond, maar ook om de talrijke revoluties elders in de stadswijken en regionale communes. Veel daarvan lijkt ten onder te zijn gegaan door de vernietigende bombardementen van Assad, de IS en de Wahabitische buurlanden die zich op hun beurt in de strijd hebben gemengd, maar de beweging leeft nog steeds voort. Initiatieven van Syrische vluchtelingen in Libanon hebben aangetoond dat deze economische maatschappijorganisatie van onderaf nog steeds kan worden voortgezet.

Waar het om gaat is dat er naast solidariteit met de basisdemocratie ginds ook een discussie komt over kansen voor basisdemocratie, federale samenlevingen

Wat zijn de consequenties van dit gebeuren in de context van onze solidariteit met DocP? We doen natuurlijk mee met hun BSD-acties, maar we moeten ervoor zorgen dat de stichting meer *feeling* heeft met de basisbewegingen in het Midden-Oosten: in concreto zijn dat de actievoerders die de Noord-Syrische Federatie ('Rojava') steunen, maar ook de delegatie van de Syrische vluchtelingen in Libanon, de Urgent Relief & Development Association (URDA), die steun probeert te werven voor de communes aldaar. Laten we hopen dat er ook vanuit Syrië verbindingen bestaan met de basisdemocratische bewegingen die het geweld hebben overleefd. Daarnaast zijn er de Turkse Revolutionaire Anarchistische Actie (DAF) – die nu ondergronds is – en de basisdemocratie die zich daar tegen Erdogans genocide-politiek verzet. Het is misschien gemakkelijker om in Nederland verbindingen te maken tussen de delegaties die hier aanwezig zijn, bijvoorbeeld via The Rights Forum[3]. Waar het om gaat is dat er naast solidariteit met de basisdemocratie ginds en het inzamelen van fondsen door benefieten en dergelijke ook een discussie komt over kansen voor basisdemocratie, federale samenlevingen. En een bewustzijn dat in het Midden-Oosten stabiele staatsvorming – zelfs *durch Blut und Eisen* – een illusie is waarvan de poging tot verwezenlijking alleen maar tot meer bloedbaden leidt. En dat geldt *a fortiori* voor Uitverkoren Volkeren – of 'sharia's' van staatspotentaten, die dan blijkens de Koran alleen maar over zichzelf de straf van Allah's gerechtigheid weten op te roepen.

Wat anarchisten zouden moeten doen die meedoen met boycotacties is zich te scharen achter de Palestijnse Volkscomités, de basisorganisaties in Gaza en de opvattingen van Anarchists Against The Wall. Daarnaast in Koerdische bijeenkomsten vertellen over de basisdemocratie in Syrië, zoals die is gepropageerd door Omar Aziz en andersom de communautaire democratie van Rojava verdedigen als gelijkwaardige initiatieven die tegenstellingen moet uitsluiten. En discussies voeren over de toepassing van dergelijke initiatieven in Nederland. Ervaring leert dat als men deze zaken doorgeeft, het wordt overgenomen en de solidariteit zich spontaan zal verbreden. We zullen ook leuzen moeten verzinnen naast het bekende 'hun strijd, onze strijd - internationale solidariteit', dat nu nieuwe inhoud krijgt, waarbij het accent op de basisdemocratie en economie van onderop wordt gelegd. We kunnen deze opvattingen verspreiden als we het Palestinacomité benaderen of andere organisaties die zich – soms met ons – richten tot politieke instanties en andere organen die de media bereiken, zodat we daarmee voor de gehele maatschappij propaganda voeren. En we zullen onze kennis moeten verrijken met nieuwe leuzen, zoals 'basisstrijd van onderop', 'geen statenrecht, maar mensenrecht', 'democratie is niet de staat/democratie is op de straat', et cetera.

Daarna komt de vraag: In hoeverre zijn deze perspectieven haalbaar in Nederland? Hoe kunnen we tegelijkertijd in situaties van loonarbeid, bedrijfsorganisatie, binnen onze eigen organisaties; vakbonden, universiteiten enzovoorts opereren? Hoe kunnen we in sferen van productie en consumptie de mogelijkheden verkennen om hiërarchieën te vervangen door samenwerkingsverbanden? Hoe kunnen we zelf bijvoorbeeld de valse ideologie van hiërarchie als absolute voorwaarde voor veiligheid doorbreken door aan te tonen dat juist basisdemocratie de enige veiligheid is in streken waar de staat slechts op vernietiging op grote delen van zijn eigen bevolking uit is? Deze vragen zijn nog open, omdat in ons land het kader waarbinnen we nu antwoorden proberen te formuleren nog te klein is. Maar dat komt doordat nu de boycotsituatie het begin is, een op zich vanzelf sprekende actie, Maar als we verder door redeneren en meer mensen bij de zaak betrekken komen de antwoorden op onze vragen vanzelf – als we de zaak waarom het gaat goed in de gaten houden.

– door Jan Bervoets

Noten

1 Sadet Karabulut, 'Voor een vreedzame oplossing van het Israëlisch-Palestijns conflict moet het geweld stoppen', op twitter.com/SadetKarabulut, 5 juni 2018.

2 'Palestinians Thank Argentina and Messi for canceling 'Friendly' with Israel', op bdsmovement.net.

3 Een kenniscentrum op het gebied van de kwestie-Palestina/Israël, opgericht op initiatief van voormalig minister-president Dries van Agt, een voorbeeld van een niet-basisdemocratische organisatie.

De aderlating van Nicaragua

Sinds april van dit jaar is Nicaragua gedompeld in een chaos van protest en repressie. Dat is des te problematischer omdat het land geregeerd wordt door Daniel Ortega, een van de voormalige leiders van de Sandinisten die dat land in de jaren 1980 naar een revolutie brachten. Boaventura de Sousa Santos maakt nu de balans op, en refereert in de titel ironisch naar een geruchtmakend boek van Eduardo Galeano.

Ik behoor tot de generatie van diegenen die in de jaren tachtig juichend opsprongen voor de Sandinistische revolutie en die actief steunden. De progressieve impuls van de Cubaanse revolutie van 1959 was voor een groot deel gestagneerd door de imperialistische interventie van de Verenigde Staten. Het opleggen van de militaire dictatuur in Brazilië in 1964 en in Argentinië in 1976, de dood van Che Guevara in 1967 in Bolivia en de staatsgreep van Augusto Pinochet in Chili tegen Salvador Allende in 1973 waren de meest opvallende tekenen dat het Amerikaanse subcontinent ertoe was veroordeeld om de achtertuin van de Verenigde Staten te zijn, afhankelijk van de overheersing van grote multinationale bedrijven en nationale elites die daarmee samenhangen. Het werd, kort gezegd, verboden om te denken over een geheel van inclusieve samenlevingen gericht op de belangen van de verarmde meerderheden.

De Sandinistische revolutie betekende de opkomst van een hoopgevende tegenstroom. De betekenis ervan was niet alleen te danken aan de concrete transformaties die het uitvoerde (ongekende participatie van de bevolking, agrarische hervormingen, campagne voor alfabetisatie die de UNESCO-prijs won, culturele revolutie, oprichting van een openbare gezondheidsdienst, enzovoort). Maar ook het feit dat dit alles werd gedaan onder moeilijke omstandigheden als gevolg van de extreem agressieve blokkade opgelegd door Ronald Reagan, die het

De Sandinistische revolutie betekende de opkomst van een hoopgevende tegenstroom

economische embargo en de beruchte financiering van de Nicaraguaanse ‘contra’s’ (de contrarevolutionaire guerrilla) en het aanzetten tot een burgeroorlog met zich meebracht. Even belangrijk was het feit dat de Sandinistische regering het democratische bestuur handhaafde, dat in 1990 het einde van de revolutie dicteerde met de overwinning van het oppositieblok, waar ook de Communistische Partij van Nicaragua deel van uitmaakte.

In de daaropvolgende jaren verloor het Sandinistisch Front, altijd onder leiding van Daniel Ortega, drie verkiezingen, totdat hij in 2006 de macht terugkreeg en die tot vandaag de dag bleef behouden. Nicaragua, evenals heel Midden-Amerika, was echter buiten de radar van de internationale publieke opinie en die van Latijns-Amerikaans links zelf gevallen. Tot afgelopen april de sociale protesten en gewelddadige repressie weer de aandacht van de wereld opeisten. Ondertussen kunnen er vele tientallen doden geteld worden, die zijn veroorzaakt door de politie en door milities die onder hoede staan van de regeringspartij. De protesten, die waren begonnen door universitaire studenten, wezen op het ongenoegen over de regering vanwege de ecologische catastrofe in het Indio-Maíz biologische reservaat, veroorzaakt door bosbranden en illegale ontbossing. Toen kwamen de protesten tegen de hervorming van het sociale zekerheidsstelsel, die een drastische verlaging van de pensioenen en extra belastingen oplegde aan werknemers en werkgevers. Studenten sloten zich aan bij vakbonden en andere maatschappelijke organisaties.

> **Eén van de eerste wetten van de nieuwe Sandinistische regering was een totaal verbod op abortus**

Vanwege de protesten trok de overheid dat laatste voorstel weer in, maar het land was al in vuur en vlam door de verontwaardiging over het geweld en de onderdrukking en uit afschuw veroorzaakt door vele andere duistere aspecten van de Sandinistische regering, die ondertussen steeds meer bekend raakten en openlijk werden bekritiseerd. De katholieke kerk, die zich sinds 2003 had ‘verzoend’ met de Sandinisten, nam opnieuw afstand en stemde ermee in te bemiddelen in het sociale en politieke conflict. Dezelfde breuk trad op met de Nicaraguaanse bedrijfsbourgeoisie, die Ortega gepaaid had met aantrekkelijke zakelijke regelingen en gunstige voorwaarden voor hun handel in ruil voor politieke loyaliteit. De toekomst is onzeker en het kan niet worden uitgesloten dat dit land, dat zozeer geleden heeft onder geweld, weer een bloedbad zal doormaken. Het verzet tegen het ‘Orteguisme’ bestrijkt het hele politieke spectrum en, net als in andere landen (Venezuela en Brazilië) is gebeurd, toont alleen eensgezindheid als het erom gaat om het regime omver te werpen, maar niet om een democratisch alternatief te creëren. Alles duidt erop dat er geen vreedzame oplossing zal zijn zonder het aftreden van het presidentiële echtpaar Ortega-Murillo en het houden van vrije en eerlijke vervroegde verkiezingen.

Vooral democraten in het algemeen en linkse politieke krachten hebben redenen om verbaasd te zijn. Maar ze hebben vooral de plicht om de recente standpunten tegen het licht te houden van regeringen die als links werden beschouwd in veel landen van het continent, en hun zwijgen te bekritiseren tegenover het dermate ernstig platwalsen van politieke idealen gedurende zo’n lange tijd. Om deze reden is deze tekst ook een gedeeltelijke zelfkritiek. Welke lessen kunnen worden getrokken uit wat er in Nicaragua gebeurt? Nadenken over de harde lessen die ik hieronder zal opsommen, zal de beste manier zijn om solidariteit met de Nicaraguaanse mensen te tonen en respect te tonen voor hun waardigheid.

Les één: spontaniteit en organisatie

Lange tijd hebben de sociale protesten en gewelddadige onderdrukking op het platteland plaatsgevonden zonder dat de nationale en internationale publieke opinie zich roerde. Toen de protesten in Managua uitbraken, was de verbazing algemeen. De beweging was spontaan en was terug te voeren op sociale medianetwerken die de overheid had gepromoot met gratis internettoegang in de parken van het land. De jonge universiteitsstudenten, kleinkinderen van de Sandinistische revolutie, die tot voor kort vervreemd leken en politiek apathisch waren, mobiliseerden om gerechtigheid en democratie te eisen. De alliantie tussen het platteland en de stad, die tot dan ondenkbaar was, ontstond bijna vanzelfsprekend en de burgerrevolutie ging de straat op op basis van vreedzame marsen en barricades die zeventig procent van de wegen in het land lam legden. Hoe komt het dat sociale spanningen zich ophopen zonder opgemerkt te worden en dat de plotselinge ontploffing iedereen verrast? Dat is zeker niet om dezelfde redenen waarom vulkanen niet waarschuwen. Kan worden verwacht dat de nationale en internationale conservatieve krachten geen misbruik zullen maken van de fouten die zijn gemaakt door de linkse regeringen? Wat zal het punt zijn dat sociale spanningen in andere landen van het continent ontploffen, veroorzaakt door rechtse regeringen, bijvoorbeeld in Brazilië en Argentinië?

Les twee: de grenzen van politiek pragmatisme en allianties met rechts

Het Sandinistisch Front verloor drie verkiezingen na te zijn verslagen in 1990. Een factie van het Front, onder leiding van Ortega, begreep dat de enige manier om terug te keren aan de macht was om allianties aan te gaan met tegenstanders, zelfs met degenen die de Sandinisten verwoed hadden bestreden, zoals de katholieke kerk en de grote zakenlieden. Wat de katholieke kerk betreft begon de aanpak in de vroege jaren 2000. Kardinaal Obando y Bravo was gedurende een groot deel van de revolutionaire periode een agressieve tegenstander van de Sandinistische regering geweest en een actieve bondgenoot van de contra’s, die Ortega in de jaren 1990 de bijnaam gaf van ‘kreperende adder’. Toch had Ortega geen scrupules om de kardinaal te benaderen om hem in 2005 te vragen om het huwelijk te bekrachtigen met zijn partner van vele jaren, Rosario Murillo, de huidige vicepresident van het land. Onder de vele andere concessies aan de kerk, was één van de eerste wetten van de nieuwe Sandinistische regering, nog in 2006, een totaal verbod op abortus, zelfs in gevallen van verkrachting of gevaar voor het leven van vrouwen. Dat in een land waar geweld tegen vrouwen en kinderen wijdverspreid is. Daar kwam bij dat de toenadering tot de economische elites geschiedde door onderschikking van het Sandinistische programma aan het neoliberalisme, deregulering

van de economie, de ondertekening van vrijhandelsakkoorden en de oprichting van publiek-private partnerschappen die lucratieve zaken garandeerden aan de kapitalistische particuliere sector ten koste van de schatkist. Er werd ook een akkoord bereikt met voormalig president Arnoldo Alemán, die wordt beschouwd als een van de meest corrupte staatshoofden ter wereld.

Deze allianties garandeerden een zekere sociale vrede. En er moet ook worden opgemerkt dat het land in 2006 op de rand van een faillissement stond en het beleid van Ortega economische groei mogelijk maakte. Het was echter de typische groei volgens het neoliberale recept: grote concentratie van rijkdom, totale afhankelijkheid van internationale prijzen van exportproducten (met name koffie en vlees), toenemend autoritarisme tegenover sociale conflicten veroorzaakt door de agrarische schaalvergroting en megaprojecten (bijvoorbeeld het grote interoceanische kanaal, met Chinese financiering), ongebreidelde toename van corruptie, te beginnen bij de politieke elite in de regering. De sociale crisis werd alleen verzacht door de genereuze hulp van Venezuela (donaties en investeringen) die een belangrijk deel van de staatsbegroting ging uitmaken en een compenserend sociaal beleid mogelijk maakte. De boel had wel moeten ontploffen toen de prijzen internationaal daalden, het economische beleid veranderde wat betreft de belangrijkste exportbestemming (Verenigde Staten) of de steun van Venezuela verdampte. Dat gebeurde de afgelopen twee jaar allemaal. Ondertussen namen de economische elites, nadat de orgie van gunsten was geëindigd, afstand en Ortega raakte steeds meer geïsoleerd. Kan een regering links blijven heten (en zelfs revolutionair) ondanks het volgen van de ideologie van het neoliberale kapitalisme inclusief de omstandigheden die die oplegt en de consequenties die die genereert? In hoeverre worden de tactische allianties met de ‘vijand’ de tweede natuur van de protagonist? Waarom lijken allianties met de verschillende krachten van links altijd moeilijker dan de allianties tussen hegemonisch links en rechts?

Les drie: politiek autoritarisme, corruptie en ontdemocratisering

Het beleid dat werd aangenomen door Daniel Ortega en zijn factie creëerde belangrijke verdeeldheid binnen het Sandinistisch Front, en oppositie van andere politieke krachten en maatschappelijke organisaties die in het Sandinisme van de jaren tachtig hun ideologische en sociale matrix hadden gevonden en hun wil om weerstand te bieden. Vrouwenorganisaties speelden een speciale rol. Het is bekend dat neoliberalisme alleen door autoritaire en repressieve middelen kan worden gehandhaafd wanneer de sociale ongelijkheden verergeren en onrechtvaardige privileges geproduceerd worden. Dat is wat Ortega deed. In alle opzichten, inclusief coöptatie, onderdrukking van interne en externe oppositie, monopolisering van de massamedia, constitutionele hervormingen die een onbeperkte herverkiezing garanderen, instrumentalisering van het rechtsstelsel en oprichting van repressieve paramilitaire krachten. De verkiezingen van 2016 waren hier een duidelijke weergave van en de overwinning met de slogan ‘een christelijk, socialistisch en solidair Nicaragua’ was een slechte verhulling van de diepe breuken in de samenleving.

Op een bijna zielige, maar misschien voorspelbare manier ging politiek autoritarisme gepaard met de groeiende patrimonialisering van de staat. De Ortega-familie vergaarde rijkdom en toonde hun verlangen om zichzelf in macht te bestendigen. Is de autoritaire verleiding en corruptie een afwijking of zijn ze constitutief voor de regeringen van de neoliberale economische matrix? Welke imperiale belangen verklaren de ambiguïteit van de OAS (Organisatie van Amerikaanse Staten vert.) tegen het Orteguisme, in tegenstelling tot hun radicale oppositie tegen het Chavisme? Waarom bleef (en blijft) een groot deel van de Latijns-Amerikanen en de rest van de wereld medeplichtig zwijgen? Hoe lang kan de herinnering aan revolutionaire verworvenheden het vermogen benevelen om de perversiteiten die erop volgen te veroordelen, zodat de veroordelingen bijna altijd te laat komen?

– door Boaventura de Sousa Santos
vertaling: Kees Stad

aankondiging

Tear Down The Bastille

Nieuwe uitgave Revolt Press

Revolt Press heeft recent het boek *Tear Down The Bastille. Hunger Strike as a Means of Struggle. Voices From Inside the Walls* gedrukt en uitgegeven.

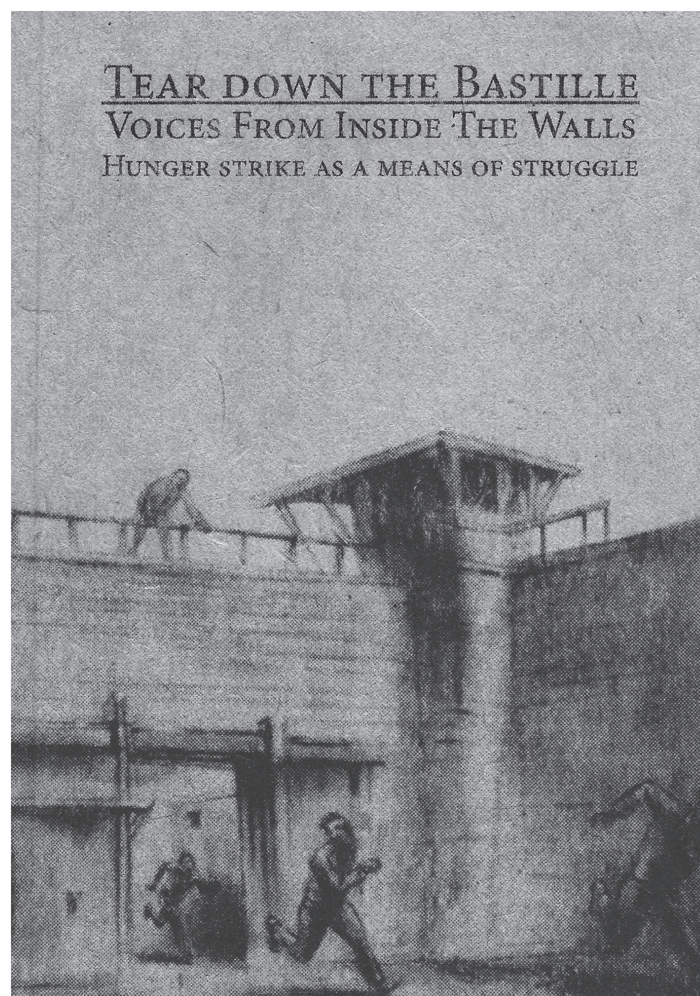
Het boek bevat teksten over de geschiedenis van hongerstakingen binnen de gevangenismuren en de strijd die anarchisten voeren in gevangenissen. De teksten zijn geschreven door anarchistische gevangenen in de kerkers van de Griekse staat.

In april 2016 werden de teksten uitgegeven in het Grieks door Solidarity Fund For Imprisoned And Persecuted Fighters. De groep van het solidariteitsfonds heeft teksten toegevoegd over de geschiedenis van hongerstakingen en hongerstaking als een actiemiddel binnen de muren van de gevangenis. De teksten zijn zowel binnen als buiten de gevangenissen verspreid.

Het solidariteitsfonds schrijft het volgende over de teksten: 'Door de gedachtes en ervaringen van gevangenen te publiceren, door hun woorden te verspreiden, trachten wij hen zo aanwezig mogelijk te maken in de ervaringen van strijders buiten de muren. We willen de barrières van stilte, fragmentatie en verdeeldheden tussen de onderdrukten opschudden. We kiezen daarom om het project van strijd en solidariteit in nog een vorm te incarneren.

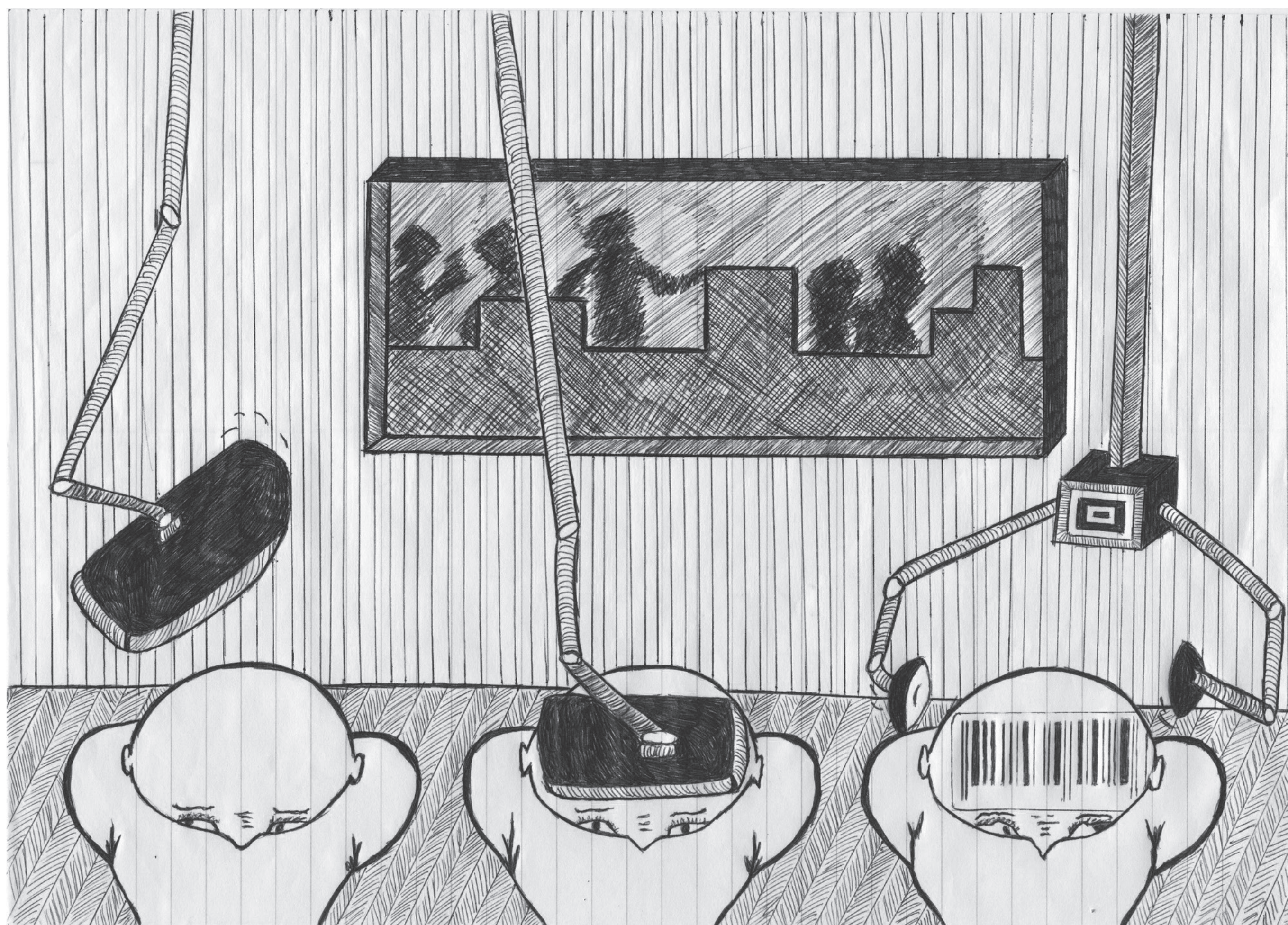
Deze specifieke situatie refereert naar hongerstaking als een manier van strijd, een situatie die niet alleen op een intensieve manier zij die er mee bezig zijn aangaat, maar ook solidairen en een groot deel van de Griekse bevolking. Een hongerstaking als een manier van strijd is nooit een hopeloze zet geweest, noch een 'vreedzaam' protest om de hongerstakers in een slachtofferrol te positioneren om zo sensitiviteit en liefdadigheid op te wekken. Het is een bewuste strijd, waarin de coördinatie van zij in de gevangenissen en daarbuiten noodzakelijk is om een resultaat te bereiken en om de kracht van zij die strijden te behouden. Dit gezegd realiseren we ons dat een hongerstaking de meest extreme vorm van strijd is die een gevangene zou kunnen kiezen, we vinden het daarom noodzakelijk om een wederzijdse en dynamische strijd op te bouwen binnen en buiten de muren om zo te voorkomen dat iemand hun leven moet riskeren als een vorm van strijd. De strijd voor revolutie en de vernietiging van elke gevangenis blijft open.'

Revolt Press heeft nu het boekje in het Engels uitgegeven, om zo bij te dragen aan de verspreiding van teksten geschreven door anarchistische gevangenen.

Tear Down The Bastille. Hunger Strike as a Means of Struggle. Voices From Inside the Walls is te koop in Boekenwinkel Opstand in Den Haag, het Fort van Sjakoo in Amsterdam en online bij Active Distributions.

Als men het boekje wil kopen voor een distro of boekwinkel, kan een email gestuurd worden naar revoltpress@riseup.net.

CTER registratie doet alarmbellen rinkelen

Op 22 april jongstleden publiceerde ik over mijn registratie als 'CTER object' het artikel 'Ben jij ook een CTER object?'[1] CTER staat voor: Contra Terrorisme Extremisme en Radicalisering.

Buiten de Orde vroeg of ik meer kon vertellen over deze registratie en de gevolgen ervan. Bij deze. Maar dit verhaal staat niet op zichzelf, ik ben niet de enige. En ook dit is nog maar het topje van de ijsberg.

'Er moet controle op u worden uitgevoerd'

Toen ik op 7 november 2017 's avonds laat met de auto vanuit Amsterdam langs de kant werd gezet en mijn rij- en kentekenbewijs werden gecontroleerd, was het zonneklaar dat dit niet zomaar gebeurde. Op mijn vragen, liet de smeris op dat moment alleen los dat 'er in het systeem staat dat er controles op u moeten worden uitgevoerd'. Bij inzage bleek dat dit kwam door de aantekening 'CTER object'.

Van 'Zeer Actieve Veelpleger' tot 'CTER object'

Op dat moment liep er al een ander inzageverzoek, vanwege een huisbezoek van de smeris op 10 december 2016 – daarover verderop meer – maar ook dat was niet de eerste gebeurtenis waaruit op mijn persoon gerichte repressie bleek. Denk maar aan de inval van 13 september 2011 en de vervolging en veroordeling wegens 'opruiing' die daarop volgde. Het was geen toeval dat ze daarvan zoveel werk maakten. De AIVD waarschuwde al jarenlang voor die o zo gevaarlijke 'asielextremisten'. Hun rapport 'Het vuur van het verzet' van november 2009 begon zelfs met een citaat uit een door mij geschreven artikel.[2]

Dit is het Panopticon van deze tijd

Met een aanvankelijke verdenking van 'opruiing met terroristisch oogmerk' kon er uitvoeriger dan gebruikelijk huiszoeking worden gedaan. Er was 'kans op herhaling' en ook daarvoor mocht naar bewijs worden gezocht. Meer dan 300 foto's alleen al van het huis en van alle bladzijden in een telefoonklapper en veel meer inbeslagnames dan alleen maar de computer en een paar usb-sticks: uit alles bleek dat ze bezig waren met een *fishing-expedition* naar contacten.

Maar ook hieraan ging al meer vooraf. Zo was er bijvoorbeeld een intimiderend huisbezoek van een paar zware jongens van de recherche Utrecht in oktober 2010 aan het begin van de campagne tegen de bouw van Justitieel Complex Schiphol dat inmiddels gebruikt wordt als grensgevangenis. Doel van dat bezoek: me waarschuwen 'het niet te doen", zonder daarbij te vertellen wat dat dan zou moeten zijn. Hierbij werd gerefereerd aan mijn registratie als 'Zeer Actieve Veelpleger' en gesuggereerd dat ik wel eens de ISD-maatregel (Plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders) zou kunnen krijgen (een verkapte twee jaar gevangenisstraf). Het was op dat moment al bijna twee jaar geleden, december 2008, dat ik ontdekte dat die registratie bleek te bestaan. Dat kwam doordat de lokale smeris me een kerst- en gelukkig nieuwjaarskaart stuurde met de mededeling dat ze me maar beter niet meer konden zien in het volgende jaar. Vervolgens kwam in 2009 een dik dossier Zeer Actieve Veelpleger terecht in een strafdossier om voor een kleinigheid als 'belediging van een ambtenaar in functie' een forse straf te kunnen eisen. Dat dossier, vermoedelijk per ongeluk toegevoegd aan het zaakdossier, bevatte lijsten met namen van 'betrokkenen' die terug gingen tot in 2005. Het waren mensen met wie ik was opgepakt of waarmee ik was gezien. Er stond ook in dat wanneer ik ergens gezien werd, alles moest worden genoteerd. Met wie ik was, met welk vervoer et cetera. Ik heb destijds geprocedeerd tot de Raad van State om die registratie ongedaan te proberen te maken, maar zonder resultaat.

De huidige registratie als 'CTER object' kun je zien in het verlengde daarvan. Die dingen doen ze allemaal nog steeds, alleen nu onder de vlag van de CTER registratie.

Huisbezoek 10 december 2016: rode-knop-procedure

Naar aanleiding van een oproep van Doorbraak verzond ik op 8 december 2016 een protestmail. Inhoud: 'Ik vernam via Facebook dat uw vereniging aanstaande zaterdag een turn-event organiseert met 'Nieuw-Guinea' als thema en daarvoor kinderen vraagt om uitgedost als 'inboorlingen' te komen. Ik roep u nadrukkelijk op hiervan af te zien. 'Inboorlingen' is stigmatiserend voor mensen uit Nieuw-Guinea, en voor alle zwarte mensen en mensen van kleur in dit land. Horen zij er niet bij? Het is stereotype beeldvorming en daarom racistisch. Dit zijn voorstellingen uit het koloniale tijdperk. Beneden alle peil.'

Staat er een bedreiging in? Een oproep iets te gaan doen? Wordt er een actie of demonstratie aangekondigd? Niets van dat al. Toch stonden de zaterdagmorgen daarop de wijkagent en een collega om half 11 bij me aan te bellen en op raam en deur te bonken. Ze wilden weten wat ik van plan was. 'We maken ons zorgen, we kregen bericht uit Hoofddorp'. Ik weigerde te praten en wilde de deur dichtdoen. De wijkagent zette zijn voet tussen de deur en heeft deze pas weer weggehaald nadat ik na drie keer weigeren aan het einde van het 'gesprek' toch maar mijn identiteitsbewijs ging halen. Want ook dat wilde hij zien, al was ik in mijn eigen huis en wist hij wie ik was.

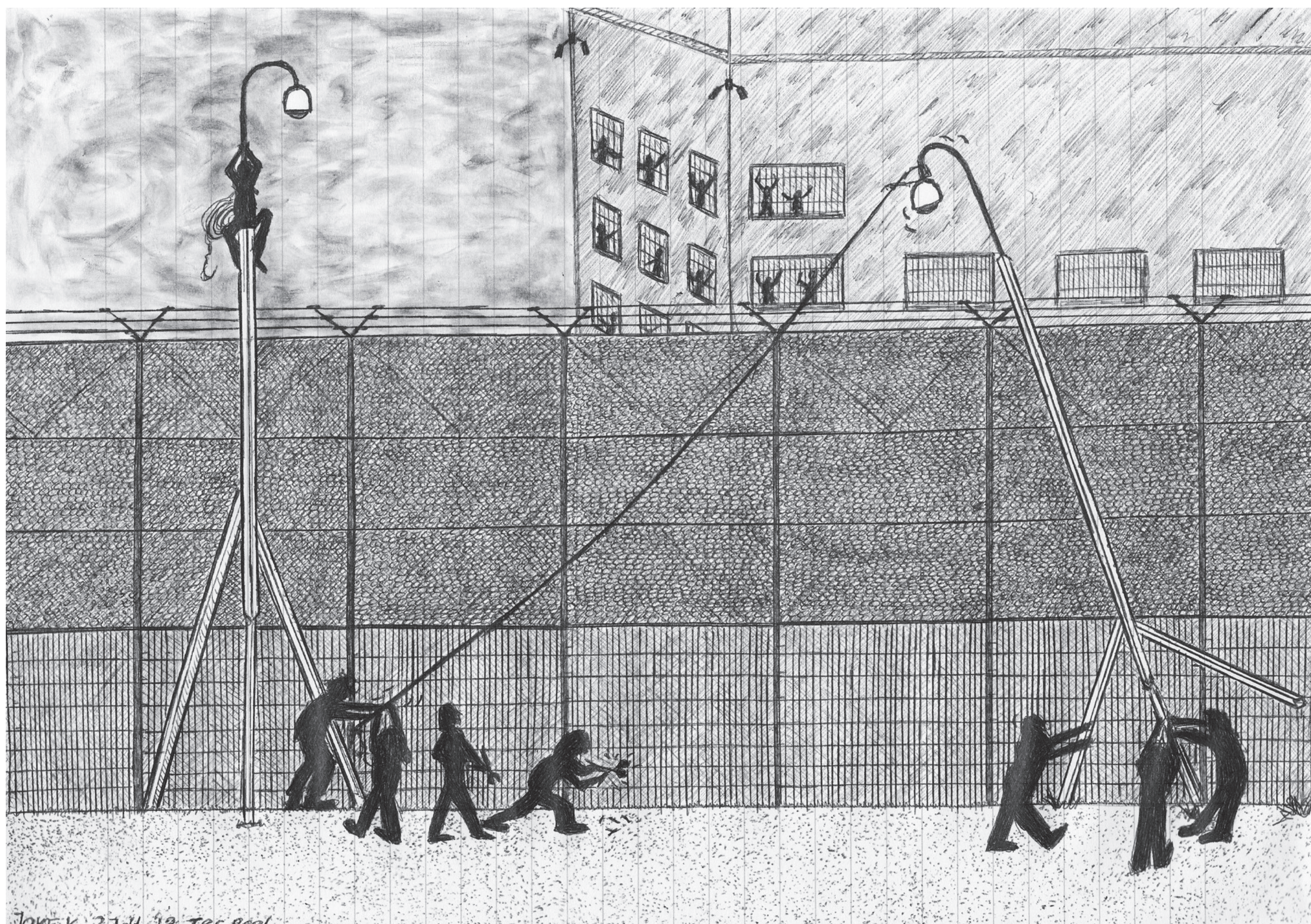
Was ik de enige die een mail had gestuurd? Nee. Sterker nog: de eerste mail, voorzien van een oproep om mails te sturen, kwam van Doorbraak. Hadden anderen die een mail hadden gestuurd eveneens bezoek gehad? Ook niet.

Ik heb nadien een klacht ingediend en aangifte gedaan van huisvredebreuk en dwang. Niet omdat ik verwacht dat het iets oplevert, maar wel omdat zulke procedures betrokken smerissen niet in de koude kleren gaan zitten. Ineens zijn ze verdachte en worden ze verhoord en zijn ze bang dat ze op zijn minst een aantekening krijgen. De diender in kwestie zit dan toch wel even een tijdje te zweten, zoals ook bleek bij een tussentijdse zitting van de klachtencommissie waarbij de wijkagent jammerde dat hij verdachte was, dure advocaten die door de staat worden betaald ten spijt.

Het is intussen ruim anderhalf jaar geleden dat dit gebeurde. Het OM heeft geweigerd te vervolgen, het Hof heeft in de artikel 12 procedure het OM in het gelijk gesteld en de klachtenprocedure die in afwachting daarvan werd stilgezet moet nog worden voortgezet. Intussen zijn de inzage, die ik naar aanleiding hiervan verzocht en die na lang te zijn getraineerd uiteindelijk samenviel met de inzage vanwege het aan de kant zetten 'omdat er controle op u moet worden uitgevoerd', plus de stukken van het Hof in de artikel 12 procedure zeer verhelderend. Daaruit blijkt hoe een kritische e-mail reden wordt om aan de deur te gaan op het moment dat dit al niet eens meer zinvol is. Of het enige nut moest intimidatie zijn natuurlijk. Feit is dat op die ochtend dat ze hier kwamen, het racistisch aangeklede onderdeel Nieuw-Guinea op het turn-event al was afgelopen, zonder dat er ook maar een demonstrant in de buurt was geweest. Overigens: de organisatie had wel geluisterd naar alle kritiek en de invulling van het onderdeel veranderd.

Hoe een kritische e-mail een dreiging werd

De organisatie van het turn-event moet behoorlijk wat mails hebben gehad. Die zijn daarmee dus naar de politie gegaan. Die keken op Facebook en uit alles wat ik heb ingezien blijkt dat de aandacht vanaf dat moment naar mij alleen is uitgegaan. Doorbraak, de initiatiefnemer van de mailactie? De Hoofddorpse smeris die de wijkagent eropuit heeft gestuurd, zegt daarvan nog nooit te hebben gehoord. Wel weet ze te vertellen dat ik 'opmerkingen gemaakt op internet' had en dat aan mijn e-mail 'een dreigende toon' zat. Ook zou ik geschreven hebben dat 'als zij er mee door zouden gaan' ik het 'zou komen verstieren'. Ook blijkt dat de smeris ervan uit ging dat een demonstratie die dag in Amsterdam door mij bezocht zou worden en dat ik de deelnemers daaraan mee zou slepen naar Hoofddorp. Ik zou namelijk 'lid zijn' van 'die beweging' en als die zou komen, 'dat was het ergste scenario'. Geen idee waarover dat gaat, maar wat het ook was, het was reden om 'op te schalen" en er moest bij me worden langsgegaan om mij te laten weten 'dat zij ervan wisten'. En zo kwam dus de wijkagent aan de deur. Niet in zijn eentje, want 'Ik wist dat ze activiste was. En dat ze ageerde tegen uniformen. Ik zou daarom ook nooit alleen naar haar toegaan'. De wijkagent spreekt van 'ontstane paniek en rode-knop-procedure' en dacht dat 'men actie wilde voeren' en verwachtte 'verstoring van de openbare orde'.

Als de smoes maar goed genoeg is, mag alles

In de registratie PL 1100-2016 271903 BVH[3] politie Zaanstreek-Waterland die ik bij de inzage onder ogen kreeg, staat Doorbraak wel vermeld, maar wordt direct weer ter zijde geschoven: ‘De turnorganisatie heeft meerdere facebookberichten en mailtjes ontvangen van stichting Doorbraak en Joke Kaviaar waarin wordt gemeld hier niet mee door te gaan. Gebeurt dat wel, dan zullen er consequenties tegenover staan. (...) Het zou gaan om mevrouw Joke Kaviaar. Vanuit de politie even de noodknop inventariseren mocht het fout gaan. (...) Graag alert reageren in verband met demonstraties van linkse activisten.’ Vervolgens krijgt de wijkagent bericht: ‘Onderstaande persoon, Joke Kaviaar, heeft aangegeven te gaan demonstreren bij een kinderenevenement in de Koning Willem Alexander Sporthal. (...) Als het evenement niet ingetrokken wordt, zouden daar consequenties aan vast zitten.’ In zijn rapportage noemt hij mij ‘activist, gevarenklasse 6, verzetpleger’.

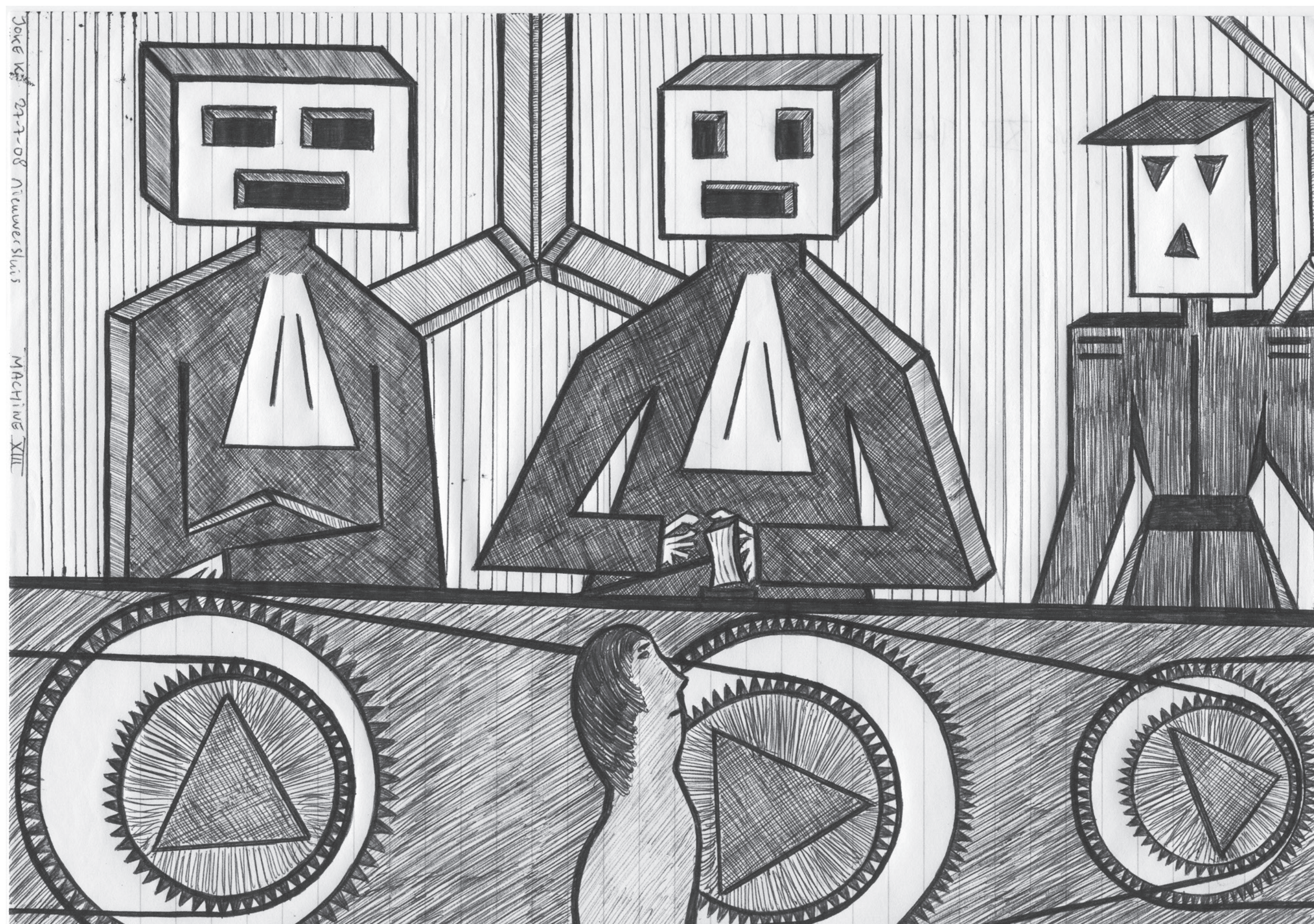
Ik kan nog uitvoerig uit de doeken doen hoe de smeris liegt en bedriegt over wat er die dag aan mijn voordeur gebeurde. Daarover gaat dit artikel niet. We weten allemaal dat ze dat doen. Of het nu gaat over een huisbezoek of de moord op Mitch Henriquez of Rishi Chandrikasing en vele anderen. De smeris begaat misdrijven en dat is eenvoudigweg toegestaan. Wat ik hiermee wil laten zien is waartoe al die registraties leiden. Op het moment dat dit gebeurde, zo blijkt uit andere registraties (uit Den Haag), was ik al geregistreerd als CTER object. En dat is waarom een kritische e-mail waarin niks wordt aangekondigd, opgeroepen en waarin niemand of niets wordt bedreigd leidt tot paniek, opschalen, rode-knop-procedure en intimiderend huisbezoek. Ze verzinnen alles er gewoon bij. En dat is nog maar een ding dat er kan gebeuren wanneer je bent geregistreerd als ‘CTER-object’.

Verkeerscontrole als dekmantel voor opsporing en registratie

Tot twee maal toe ben ik intussen aan de kant gezet vanwege de registratie als CTER object.

De eerste keer was op 7 november 2017. De tweede keer op 19 april 2018. Dat valt nog mee, kennelijk heb ik geluk de smeris niet te vaak op de weg tegen te komen. Maar feit is: bij het opvragen van mijn kenteken, volgt stoppen en controle. Altijd. Ik hou er maar rekening mee dat de smeris me oponthoud kan bezorgen als ik onderweg ben. Het is zoiets als file, een open brug of slecht weer. Evengoed: dit is het Panopticon van deze tijd en daarvoor hoef je niet eerst daadwerkelijk opgesloten te worden: je weet dat je altijd en elk moment gecontroleerd kunt worden.

Uit de registratie PL 1300-2017 235866 BVH politie Amsterdam-Amstelland van 7 november 2017: ‘Navraag gedaan in het systeem op kenteken. Hier kwam uit dat tenaamgestelde een ‘CTER object’ links activisme is en dat alle informatie met betrekking persoon vastgelegd moet worden. (beschrijving van mijzelf en in-

houd van de auto -jk). BT was erg geïnteresseerd in de reden van de staandehouding. Rapps hebben uitgelegd dat BT de aandacht kreeg in verband met bij ons bekende informatie en dat zij daarom gecontroleerd werd. Rapps hebben geen informatie gegeven met betrekking het links activisme dan wel CTER.'

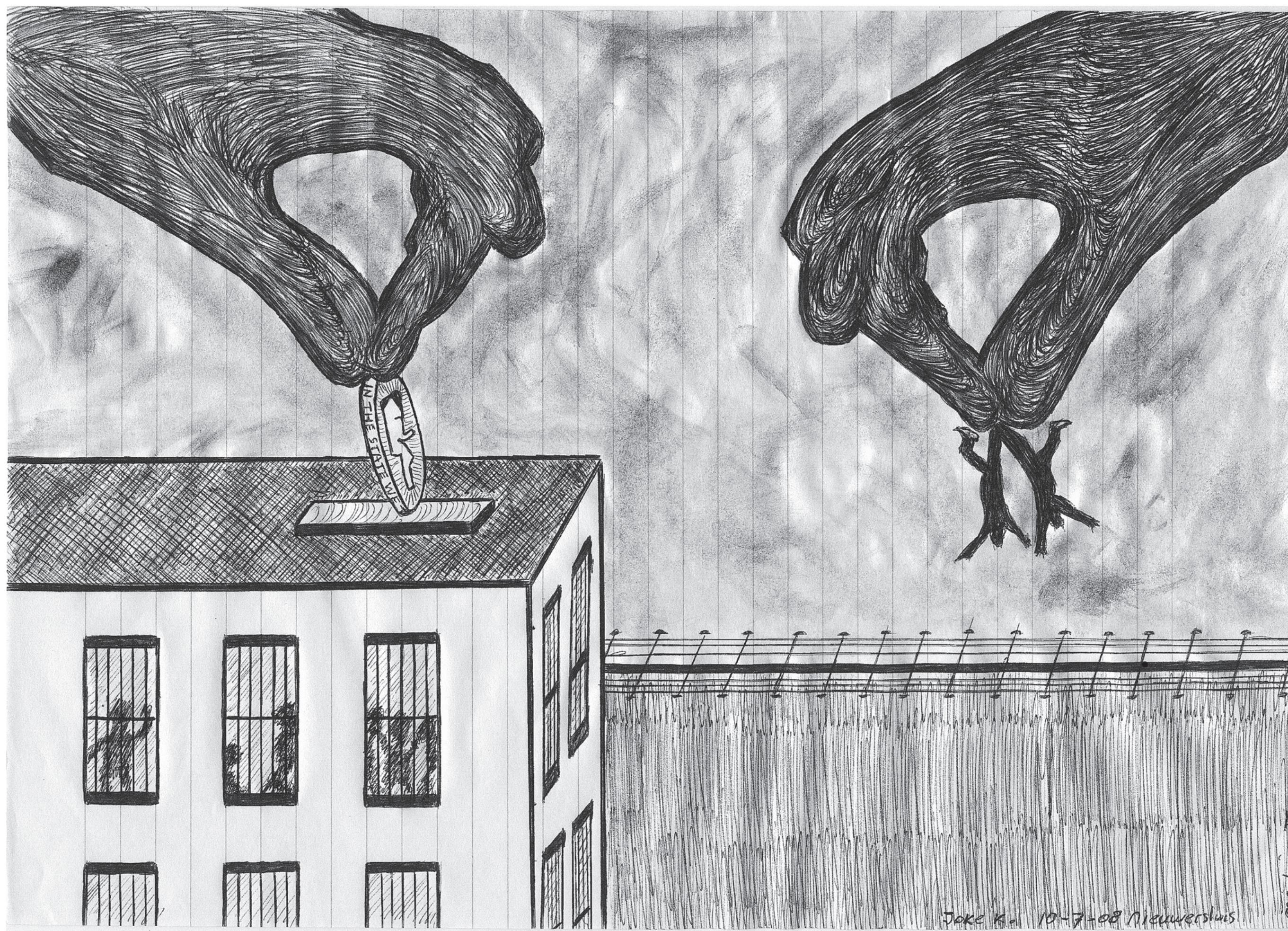
De tweede keer in april dit jaar gaven ze minder prijs. Wel werd er weinig moeite gedaan om voor te wenden met een verkeerscontrole bezig te zijn. Er werd geen kentekenbewijs, keuringsbewijs of verzekeringsbewijs gevraagd, en er vond geen controle van de auto zelf plaats. Daarbij kwamen er al snel op de plaats waar ik was stilgezet een motormuis en een tweede politieauto bij. De smeris liep met mijn rijbewijs langs de auto en keek naar binnen. Ik zag ze met elkaar overleggen.

Het is bekend dat het doen van verkeerscontroles wel vaker als smoes wordt gebruikt, voor opsporingsonderzoek. De Hoge Raad heeft deze praktijk met een uitspraak van 1 november 2016 goedgekeurd. De redenatie komt erop neer dat een verkeerscontrole aan de wettelijke vereisten voldoet, zolang rijbewijs en voertuigpapieren maar gecontroleerd worden. Dit opent de weg naar misbruik, en dat zien we ook aan het vele etnisch profileren waarvoor de politie een vrijbrief heeft, zoals ook weer in dit arrest van de Hoge Raad. Als de smoes maar goed genoeg is, mag alles.

Maar dit is weer iets anders. Hier wordt een verkeerscontrole voorgewend om mensen die geregistreerd staan als 'CTER object' aan de kant te kunnen zetten voor controle. Uit een artikel van 18 april 2017 op de website van Autonomen Den Haag bleek ook al dat er sprake was van CTER codes in dossiers van activisten. Uit het artikel van Autonomen Den Haag:

'Dat er samenhang bestaat tussen de verschillende repressieve maatregelen bleek ook wel toen we in vele politiedossiers de code CTER aantroffen. Dat bleek te staan voor Contra Terrorisme, Extremisme en Radicalisering; een overkoepelend overleg van verschillende repressieve diensten zoals de AIVD, (lokale) politie, gemeente en burgemeester. Binnen dit overleg wordt er informatie uitgewisseld over groepen of individuen, die een 'probleem' vormen. Hier proberen ze vervolgens een aanpak op te formuleren. Dat kan gaan van bijvoorbeeld gebiedsverboden tot aan het bestempelen tot criminele of terroristische organisatie. Deze aanpak is flexibel; als bijvoorbeeld een gebiedsverbod niet werkt, kunnen ze naar steeds zwaardere middelen grijpen. Uit deze aanpak komen de repressieve maatregelen tegen ons voort.'

In het licht hiervan vermoedde ik al dat ik ook zo'n registratie moest hebben. De gemeente Den Haag wilde mij namelijk ook dat gebiedsverbod opleggen. Tijdens de inzage is gebleken dat de politie Haaglanden bij herhaling opdracht geeft tot het doorgeven van 'alle gerelateerde informatie aangaande deze persoon en personen die in zijn/haar aanwezigheid verkeren, voertuigen, communicatiemiddelen, andere van belang zijnde goederen, tijdstippen en locaties.' Dit was tijdens mijn inzage op 25 januari 2018 terug te zien tot de eerste keer op 26 maart 2014. Vanaf 7 augustus 2015 is de opdracht van Haaglanden tevens voorzien van: 'Als deze persoon wordt aan/staande gehouden zoveel mogelijk informatie vergaren en alle informatie muteren in BVH en de code CTER meegeven.' Dit werd herhaald op 4 januari 2016 met 'Pleegdatum / tijd: tussen donderdag 21 januari 2016, 08:33 en donderdag 18 januari 2018 08:33'.

Den Haag repressiehoofdstad

Op de datum 19 juli 2016 bevindt zich in de inzages een uitvoerige registratie die het aan mij opleggen van een gebiedsverbod motiveert (de volledige tekst ervan is voor dit artikel te lang). De registratie beschrijft de situatie en de sfeer in de Schilderswijk en demonstraties en 'rellen' tegen wat zij noemen: 'vermeend politiegeweld'. Het gaat dan verder met: 'Een jaar (27 juni 2016) na de dood van Mitch Henriquez (was zwart gemaakt, maar dat zal er staan – jk) willen een aantal organisaties demonstreren tegen politiegeweld bij buro de Heemstraat (Hobbemaplein). Een van deze organisaties is AFA (Anti Fascistische Aktie). Je bent geen lid van AFA in de zin dat het een vereniging of stichting is. Er is ook geen sprake van een formele ledenlijst. Het is aannemelijk (zie hiervoor de eerder genoemde registraties) dat betrokkene is gelieerd aan AFA. Dit betekent dat zij sympathisant is, gezien is bij demonstraties van AFA of op andere wijze is verbonden.' Daarop volgen citaten van de website van AFA en Autonomen Den Haag en een hoop suggestie over wat volgens hen de rol van mensen van AFA en Autonomen Den Haag zou zijn als vermeende aanstichters van de opstand in de Schilderswijk na de dood van Mitch. Natuurlijk gebruiken zij het woord 'vermeend' dan juist niet, dat is in dit geval van mij.

Kom en blijf in verzet!

Een jaar na de dood van Mitch wordt een demonstratie bij buro Heemstraat verboden. Er is die middag een andere demonstratie geweest die eindigde op de plek waar de smeris Mitch vermoord heeft. Deze werd verstoord door de per megafoon vanaf een politiebus gegeven mededeling dat verder demonstreren die dag verboden zou zijn. Samen met nog tien anderen ben ik die avond opgepakt: 'Elf aan AFA gelieerde subjecten zijn in de avond van 27 juni 2016 aangehouden in de omgeving van het Hobbemaplein, bij buro de Heemstraat, voor vermoedelijke overtreding van artikel 11 van de WOM.[4] Betrokkene was een van hun. Het beeld was dat na de beëindiging van eerder genoemde demonstratie deze elf subjecten zich via allerlei verschillende wegen trachtten te verzamelen op het Hobbemaplein om alsnog de door hun aangekondigde demonstratie om 20 uur uit proberen te voeren (volgt op de borst klopperij hoe de smeris zo goed werk doet in de wijk – jk). De elf aan AFA gelieerde subjecten lijken beroepsdemonstranten. Ze hebben geen enkele binding met de wijk, voegen niets toe aan de leefbaarheid en veiligheid van de wijk. Sterker nog, zij brengen de wankele balans tussen politie en bewoners in gevaar. (...) Zij lijken de demonstraties te gebruiken om hun eigen doelstellingen te bereiken en niet die van de wijk. (...) Het ageren tegen discriminatie en politiegeweld is een nobel doel (braak! – jk) maar dit draagt niet bij aan de veiligheid en leefbaarheid in de wijk. Hun enige doelstelling lijkt geweld tegen en schade aan deze bewoners aan te richten en het gezag van de overheid te ondermijnen. (...) Gelet op de historie en de recente gebeurtenissen is het aannemelijk dat betrokkene bij aankondigingen van het OM in XXXX (zwart gemaakt – jk) of andere hevige incidenten aangaande vermeend onterecht politiegeweld deze situatie zal aangrijpen om wederom een poging te doen om

te demonstreren in omgeving van het Hobbemaplein en buro de Heemstraat. Het risico dat een demonstratie op deze locatie escaleert naar rellen is aanzienlijk.'

Tot zover Den Haag en hun misplaatste idee over hoe goed zij het doen in de Schilderswijk. Van Den Haag zaten in de inzage nog wel meer registraties, waaraan te zien is hoe een individu in de gaten wordt gehouden. Zo staat een speech van mij aan het einde van een antifascistische demonstratie genoteerd. Dit is een landelijk beeld: arriveer ik in Appelscha bij de Pinksterlanddagen? Het staat genoteerd, met de toevoeging: 'K. blijkt een leidende rol te hebben binnen de linkse organisatie AAGU (omgeving Utrecht)'. In augustus 2015 werden gedurende een maand mijn bewegingen met Automatic Number Plate Recognition (ANPR) camera's boven de weg gevolgd. Aanleiding was het lopen van een rondje om Kamp Zeist in de aanloop naar de campagne tegen de gezinsgevangenis.

Er is niet zo veel voor nodig om je het hele repressie-apparaat op de hals te halen. De registratie als 'CTER object' is een middel en kapstok daarvoor. Staat er 'CTER object', dan trekken ze alles uit de kast. En zoals Autonomen Den Haag al stelde: 'Het kan gaan van gebiedsverboden tot aan het bestempelen tot criminele of terroristische organisatie. Ze kunnen naar steeds zwaardere middelen grijpen.'

Wat is en doet CTER?

Een zoekopdracht op internet levert het volgende op:

Op 21 december 2016 meldde een nieuwsbericht op de website politie.nl: 'De politie heeft een speciale opleiding ontwikkeld om agenten nog beter voor te bereiden op terrorismedreiging. Het Professionaliseringsprogramma Contraterrorisme, Extremisme en Radicalisering (CTER) wordt vóór eind 2018 bij alle eenheden ingevoerd. (...) De inhoud richt zich op contraterrorisme, links- en rechts-extremisme en radicalisering, maar raakt ook onderwerpen als polarisatie, diversiteit en weerbaarheid.'

Op 15 februari 2017 maakt een artikel van de NOS over terugkerende jihadstrijders melding van het bestaan van CTER infocellen: 'Iedere politie-eenheid heeft een CTER Infocel (CTER = contraterrorisme). Dat is een team dat specifiek verstand heeft van terrorisme. Wie de informatie vergaart, wisselt per zaak. Soms zijn het mensen van de CTER Infocel, soms een basisteam.'

Op 27 september 2017 komt CTER ter sprake in een artikel op RTL nieuws over onderzoek naar radicalisering bij Defensie: 'Signalen over extremisme komen binnen bij de CTER Infocel. (...) Wie verdacht wordt van radicalisering, wordt onderzocht. Daarbij kan de commandant van de medewerker worden ingeschakeld. Ook kan bijvoorbeeld de medewerker of het kenteken van zijn of haar auto (onopvallend) in de gaten worden gehouden.'

Volgens Cahiers Politiestudies van 2017, nr. 1, blz. 117 bestaat een 'infocel' uit '10 medewerkers Intelligence (twee per district), een operationeel-, tactisch- en strategisch analist, twee mensen van de I.D. en een operationeel expert' en is er 'in de Basis Voorziening Handhaving (BVH) een code CTER. Collega's kunnen op deze wijze de aandacht vestigen op een incident. De infocel scant die codes dagelijks.'

De trainingen zijn intussen in volle gang. Maar de trainers moeten ook worden getraind tot 'kerntrainer CTER OSINT'[5]: 'Aanslagen in Parijs, PEGIDA demonstraties in Nederland en Duitsland, voor en tegenstanders bij de komst van een AZC. Dit zijn problemen die vallen binnen het domein CTER: contra terrorisme, extremisme en radicalisering. CTER is een geprioriteerd onderwerp bij de Nationale Politie.' Een zoekopdracht bij het schrijven van dit artikel leverde nog een training op die wordt gegeven door het Instituut Fysieke Veiligheid. Uit alles blijkt dat er sprake van brede samenwerkingsverbanden.

Ben jij ook een 'CTER object'?

Dan kun je van alles verwachten want je bent prioriteit. Meer controle en registratie en dus: meer repressie. Ben je ergens in contact gekomen met politie, dan is de kans groot dat dit 'gemuteerd' is met code CTER.

De controlemaatschappij wordt voortdurend verder voorzien van maatregelen en middelen. Dit zijn zaken om, zonder dat je je erdoor laat intimideren, rekening mee te houden. In het buitenland zien we ontwikkelingen die al veel verder gaan dan hier. Ook in het snel verder verrechtsende klimaat in Nederland kun je verwachten dat het niet blijft bij stoppen langs de weg, aan de deur komen intimideren en gebiedsverboden. Nieuwe wetten, uitbreiding van bevoegdheden, zwaardere straffen, overal camera's, en intensieve controle op alles wat je schrijft op social media, waarbij ook nog eens van elke mug een olifant wordt gemaakt. Wees bewust. En kom en blijf in verzet!

– door Joke Kaviaar

Noten

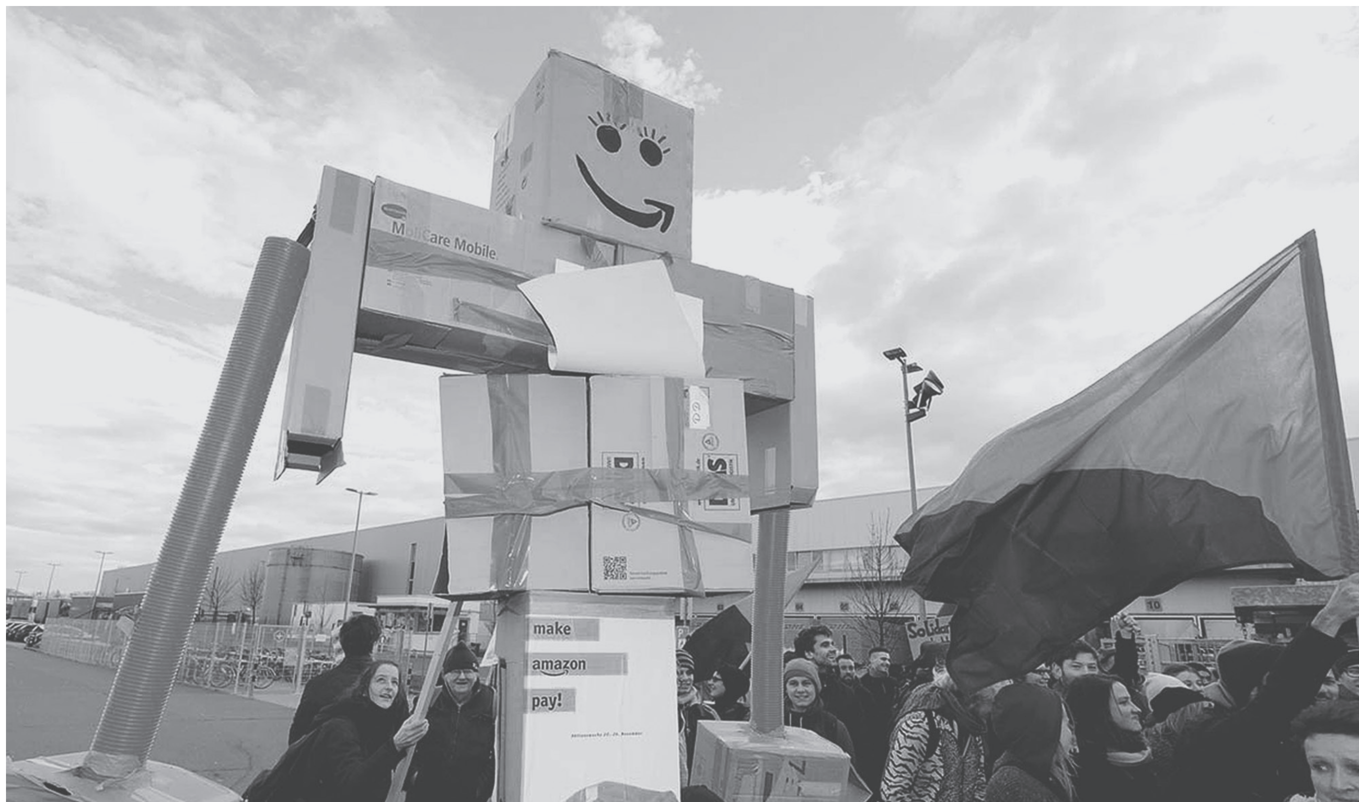
1 Dit artikel is te vinden op 13-september.nl met verduidelijkende hyperlinks van een aantal citaten en vindplaatsen van deze tekst.

2 'Het vuur van het verzet. Groeiende weerstand tegen het Nederlandse asiel- en vreemdelingenbeleid', publicatie van 25-11-2009, op: aivd.nl.

3 BVH (Basisvoorziening Handhaving) is het incidentregistratiesysteem van de smeris, in dit systeem kunnen incidenten geregistreerd, aangiftes opgenomen en strafdossiers en andere politiedossiers opgemaakt worden, zo'n code als deze gegeven en met deze code teruggevonden. Ga je zelf inzage doen in je politieregister om uit te vinden hoeveel de smeris over jouw weet, kom je deze code dus overal tegen.

4 Wet Openbare Manifestaties.

5 OSINT staat voor Open Source Intelligence, een methode om informatie en inlichtingen via openbare bronnen te verzamelen, denk hierbij aan Facebook, Twitter, blogs, websites et cetera. Alles wat je als activist doet op internet wordt door CTER-OSINT in de gaten gehouden, zoals rondom het 'turn-event' naar voren kwam. Je kan zeggen dat je met OSINT digitaal net zo hard in de gaten wordt gehouden, als met camera's op straat die je begluren.

Internationale stakingen bij Amazon

Een grote stap vooruit

In juli 2018 is er in meerdere Europese landen door duizenden mensen gestaakt bij de distributiecentra (in het bedrijfsjargon heet dat *fulfilment centres*) van Amazon[1]. Iedereen die iets weet van de korte maar hevige geschiedenis van deze multinational en van de verschrikkelijke arbeidsomstandigheden en arbeidsverhoudingen bij dit bedrijf, kan snappen dat dit een geweldige prestatie is en een stap vooruit.

Extra cynisch is dat onlangs bekend werd dat de oprichter en CEO van Amazon, Jeff Bezos, inmiddels de rijkste man op aarde is, met een geschat vermogen van een 150 miljard dollar. Dat maakt hem de rijkste man van de moderne tijd en wellicht uit de geschiedenis, misschien met uitzondering van de Renaissance-bankier Jacob Fugger.

De stakingen, die op sommige plekken drie dagen duurden, waren een van de grootste acties bij Amazon tot nu toe en voor het eerst kregen die uitgebreid aandacht in de Amerikaanse pers. Maar het waren zeker niet de eerste acties bij Amazon in Spanje, Duitsland en Polen. De stakingen werden georganiseerd door arbeiders en arbeidsters van zowel enkele traditionele bonden als van nieuwe strijdbare arbeidersorganisaties.

Niet alleen lonen

Duitsland is – na de Verenigde Staten – de grootste markt van Amazon. Daar werd al in 2013 de eerste staking tegen Amazon georganiseerd. Lena Widmann van de Duitse dienstenbond Verdi zegt daarover: 'Eerst ging het alleen over lonen, over een minimale levensstandaard; nu gaat het ook over respect, om gehoord te worden.'

De geboorte van Arbeidersinitiatief was een reactie op de crisis van de officiële Poolse vakbeweging, een reactie op de bureaucratie, de passiviteit

Na de stakingen kregen de arbeid(st)ers in Duitsland loonsverhogingen. Amazon verbeterde ook de ventilatie en de verlichting in de pakhuizen. En in antwoord op klach-

ten over de zware fysieke en psychologische belasting van het werk, voerde Amazon een 'fruitdag' in, met de verstrekking van fruit door het bedrijf. Maar Amazon weigerde om de bescheiden verbeteringen in een collectieve overeenkomst vast te leggen.

Er werken ongeveer 16.000 mensen bij Amazon in Duitsland en volgens de vakbond deden er een 2400 arbeid(st)ers mee aan de recente stakingen. Organizers doen hun best om meer arbeid(st)ers op de werkvloer te organiseren en om contacten te leggen in de nieuwe werkplekken, die Amazon onlangs in Duitsland heeft geopend. Uiteindelijk wil de bond bij Amazon een CAO af zien te dwingen.

'We praten over een langdurige strijd', zegt Widmann, 'die is niet met Kerstmis afgelopen en onze leden zijn zich daar zeer goed van bewust. Maar steeds meer mensen sluiten zich bij onze beweging aan.'

In een verklaring over de stakingen zei een woordvoerder van Amazon: 'Amazon is een eerlijke en verantwoordelijke werkgever en als zodanig zijn wij voor dialoog, die een vast onderdeel is van onze cultuur. Wij willen een eerlijke samenwerking met al onze medewerkers, inclusief positieve arbeidsomstandigheden en een omgeving van zorg en toewijding.' En technisch directeur Werner Vogels van Amazon zei in april 2018 in het NRC: 'Als er negatieve verhalen zijn, dan zijn dat uitzonderingen op de regel. Onze magazijnmedewerkers worden eerlijk behandeld. We brengen bovendien veel redelijk betaalde banen naar regio's waar vaak grootschalige werkloosheid is.' Ontroerende kapitalistische prietpraat.

Als machines

In 2014 begon Amazon vestigingen te openen in Polen, waar de lonen lager liggen en de arbeidswetgeving soepeler is voor ondernemers. In het recente boek *Choke Points: Logistic Workers Disrupt the Global Supply Chain*[2] komen de arbeidsomstandigheden in de Poolse distributiecentra aan bod: 'De meeste arbeid(st)ers moeten staande werken of erg veel lopen (meerdere kilometers in één dienst) en bij veel banen is er sprake van heel veel herhaalde bewegingen, het optillen van zware goederen en dozen of van het duwen van zware karren. Amazon wil de centra dag en nacht aan het werk houden. Daarom moeten de arbeid(st)ers in Polen in ploegen werken van vier maal tien uur, plus een onbetaald half uur pauze. De ploegendiensten veranderen iedere maand. Een dergelijk systeem van ploegendiensten en van roterende diensten tast het slaapritme van de arbeid(st)ers aan en leidt tot ernstige gezondheidsklachten. Bovendien is het hierdoor moeilijker om een privéleven te organiseren.'

Om de ziekteverzuimcijfers omlaag te brengen, huurde Amazon in het voorjaar van 2017 een bedrijf in dat moest controleren of arbeid(st)ers thuis waren als zij zich ziek gemeld hadden. Een arbeider die ontslagen was wegens ziekteverzuim schreef: 'Bij Amazon horen we iedere dag over veiligheid en gezondheid, maar de werkelijkheid is anders. Niet iedereen kan de race bij Amazon volhouden. Mensen worden als machines behandeld. Maar zelfs machines gaan stuk en komen stil te staan. Maar wij mogen dat niet.' De omstandigheden bij andere Amazonvestigingen zijn praktisch hetzelfde.

Organisatie over de grens

De uitbreiding van Amazon in Oost-Europa dreigde de effectiviteit van de stakingen in Duitsland te ondermijnen. Daarom begonnen basisactivisten in Duitsland en Polen in 2015 de eerste van een reeks over-de-grens-bijeenkomsten van Amazonarbeid(st)ers te organiseren.[3] Poolse arbeid(st)ers hebben zich georganiseerd in een radicale bond, Inicjatywa Pracownicza (Arbeidersinitiatief). Magda Malinowska, die lid is van de groep, vertelt dat de geboorte van Arbeidersinitiatief 'een reactie was op de crisis van de officiële Poolse vakbeweging – op de bureaucratie, de passiviteit en haar banden met de anti-arbeiders regering'. Sinds die tijd heeft Arbeidersinitiatief mensen georganiseerd in de logistieke sector en ook in de gezondheidssector, het onderwijs en in de cultuursector.

De Poolse arbeidswetgeving legt beperkingen op bij stakingen, maar Poolse arbeid(st)ers bij Amazon hebben langzaamaan-acties gevoerd tijdens de stakingen in Duitsland. 'We wilden niet als onderkruipers gebruikt worden, terwijl de gezondheids- en veiligheidsrechten niet gerespecteerd werden en onze rechten werden genegeerd, zodat Amazon de stakingen in andere distributiecentra naast zich neer kon leggen', zei Malinowska.

Door middel van haar acties voor een 'veiligheidspakket' heeft Arbeidersinitiatief in feite stiptheidsstakingen gevoerd. Arbeid(st)ers kregen pamfletten die hen wezen op de veiligheidsrisico's van de tempoversnellingen die werden doorgevoerd bij Amazon. 'Wij willen er bij alle medewerkers op wijzen dat zij vooral veilig moeten werken, volgens de gezondheids- en veiligheidsregels en niet onder de druk van het bedrijf om "verzendrecords te breken". Want zij worden op geen enkele manier beloond voor hun toewijding', zegt Malinowska. Zij voegt daaraan toe dat sinds de centra in Polen werden geopend, de verzenddoelstellingen bij Amazon meerdere keren zijn verhoogd.

Europese staking

De coördinatie en samenwerking van Amazonarbeid(st)ers in verschillende landen, die georganiseerd wordt met over-de-grens-bijeenkomsten van gewone arbeid(st)ers, en ook via de vakbondsfederatie UNI (Union Network International), heeft een belangrijke rol gespeeld bij het stimuleren van stakingsacties elders in Europa. In november 2017 gingen de Italiaanse arbeid(st)ers voor het eerst in staking bij Amazon en daarbij werkten ze samen met Verdi-leden voor een tweedaagse staking gedurende 'Zwarte Vrijdag'. Kort daarna sloot Amazon de eerste CAO af met Italiaanse bonden, waarbij onder meer nieuwe garanties voor de inroostering werden geregeld en een loonsverhoging voor de nachtploegen.

De oproep voor een Europese staking op 'Prime Day' (een grote uitverkoop bij Amazon, wanneer er zeer veel bestellingen binnenkomen) kwam van de Spaanse arbeid(st)ers bij Amazon, die in maart voor het eerst staakten in het logistieke centrum in Madrid. De Spaanse vakbond Confederación Sindical de Comisiones Obreras (CCOO), die op landelijk niveau de belangrijkste bond is voor Amazon-arbeid(st)ers, verklaarde dat de staking 'een volledig succes' was, waarbij 98 procent van de 2000 arbeid(st)ers meedeed.

Maar de staking heeft ook geleid tot repressie en tot het ontslag van arbeid(st)ers met een tijdelijke aanstelling en in mei deed een groep arbeid(st)ers in Madrid een oproep voor een Europese staking onder de noemer 'Amazon en Lucha'. Zij schreven: 'Wij weten dat Amazon haar logistieke netwerk in Europa gebruikt om de effecten van onze verschillende stakingen tegen te gaan. Wij in Madrid geloven dat alleen als we gezamenlijk strijden, we onze

eisen binnen zullen kunnen halen. En alleen als we gezamenlijk actie voeren op Europese schaal, kunnen we arbeid(st)ers organiseren daar waar nog geen vakbondsorganisatie bestaat.'

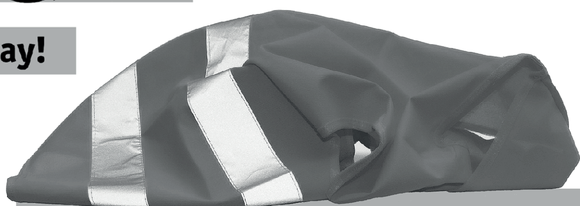
Undercover

Naast de stakingen en stiptheidsacties in Spanje, Duitsland en Polen, vierden Amazonarbeid(st)ers in Groot-Brittannië de geboorte van de vakbeweging waarbij ze borden droegen met 'We Are Humans, Not Robots'. Volgens een onderzoek van de Engelse vakbond General, Municipal, Boilermakers and Allied Trade Union (GMB) heeft ongeveer 87 procent van de arbeid(st)ers bij Amazon last van pijn in de rug of van nekklachten. 'Amazon is een wereldwijd bedrijf en het gebruikt een wereldwijde tactiek', zei een bestuurder van GMB, Mick Rix, aan El Pais. 'Wij moeten hetzelfde doen.'

Wij in Madrid geloven dat alleen als we gezamenlijk strijden, we onze eisen binnen zullen kunnen halen

James Bloodworth heeft als onderzoeksjournalist een half jaar undercover gewerkt in verschillende slecht betaalde flexibele banen in Groot-Brittannië. In zijn boek *Hired*[4] doet hij schitterend verslag van zijn belevenissen. Daarbij bespreekt hij niet alleen de uitputtende en vernederende directe arbeidsomstandigheden en arbeidsverhoudingen op de werkplekken waar hij gewerkt heeft, maar ook wat de nieuwe arbeidsmarkt met al z'n onzekere, flexibele, tijdelijke, slecht betaalde banen betekent voor het hele maatschappelijke leven en ook voor de vele migranten.

Bloodworth werkte onder andere bij Amazon in Rugeley, Staffordshire in Engeland. Daar werkte en woonde hij vooral met migranten uit Oost-Europa. Voor de meesten was het moeilijk om in de buurt van het werk aan een enigszins betaalbare huurwoning of kamer te komen. En de ploegendiensten van 10,5 uur zijn er slopend, onder meer omdat de mensen per dag kilometers moeten lopen, zwaar moeten tillen en voortdurend gecontroleerd en opgejaagd worden. Bloodworth had bij Amazon ongeveer 1200 collega's in het distributiecentrum. In het bedrijfsjargon heten zij geen arbeid(st)ers, maar 'associates'. Mensen komen bij Amazon werken via uitzendbureaus, op tijdelijke nul-urencontracten, zonder schriftelijk arbeidscontract. Vaak werden de lage lonen maar gedeeltelijk uitbetaald en was het zeer moeilijk om daarover bij het uitzendbureau te klagen of om opheldering te vragen. Maar ja, Amazon kan kiezen uit grote groepen werkloze binnen- en buitenlandse arbeid(st)ers, meestal zonder sterke bonden.

Bloodworth laat in zijn mooie boek ook goed zien hoe vermoeiend, stressvol, onzeker en ongezond het leven van deze arbeid(st)ers is, zowel tijdens hun werkuren als daarbuiten.

Over Jeff Bezos en Amazon

Amazon had in 2017 een omzet van 178 miljard dollar (in 2012 was dat nog 61 miljard) en had 566.000 mensen in dienst.

Amazon werd in 1994 opgericht als een van de antwoorden op de nieuwe uitvinding van het internet. Het bedrijf begon als een webwinkel voor boeken. Inmiddels is het uitgegroeid tot een ingewikkeld conglomeraat van bedrijven en activiteiten. Brad Stone geeft in zijn boek[5] aan dat Bezos altijd streefde naar een 'everything store'. Het bedrijf van Bezos kwam langzaam op gang en in 1995 investeerden de ouders van Bezos 100.000 dollar in Amazon. In 2018 boekte het bedrijf in het eerste halfjaar een recordwinst van 4,2 miljard dollar.

In de loop van de tijd is Amazon een complex technologiebedrijf geworden. In 2003 begon het met Amazon Web Services (AWS) en toen werd het begrip werken 'in the cloud' bekend. AWS was afgelopen half jaar goed voor meer dan de helft van de winst.

Onlangs werd bekend dat Amazon in Groot-Brittannië de televisierechten heeft gekocht voor twintig Premier League wedstrijden. Bezos is ook al lang bezig met een eigen raketbedrijf. En in 2013 kocht hij voor 250 miljoen dollar The Washington Post. Amazon is nu ook bezig om (op basis van big data) in de gezondheidszorg te infiltreren.

De waanzin van het kapitalisme bleek onlangs weer eens toen bekend werd dat Amazon op grote schaal retourzendingen van nieuwe producten vernietigt.

In Amsterdam zit Amazon in het gebouw The Cloud, waar ook Uber gevestigd is.

– door Rob Gerretsen

Bron

Dit artikel is eerder verschenen op: solidariteit.nl

Noten

1 Rebecca Burns, 'How European Workers Coordinated This Month's Massive Amazon Strike – And What Comes Next.', op: inthesetimes.com.

2 Jake Alimahmed-Wilson en Immanuel Ness, *Choke Points: Logistic Workers Disrupt the Global Supply Chain,* Pluto Press, Londen 2018.

3 'Arbeiten bei Amazon in Polen – Interview.', *Wildcat* 99, winter 2016.

4 James Bloodworth, *Hired, Six Months Undercover In Low-Wage Britain,* Atlantic Books, Londen 2018.

5 Brad Stone, *The Everything Store. Jeff Bezos and the Age of Amazon,* Little, Brown and Company, New York 2013.

Een activist van Identitair Verzet kijkt uit het raam van het gekraakte pand

Extreemrechts zoekt confrontatie met tegenstanders

Volgens Sander Dekker, minister voor Rechtsbescherming, is de aanhang van de extreemrechtse organisatie Pegida aan het slinken, maar het deel dat overblijft radicaliseert. Dekker reageerde met deze woorden op een actie van Pegida in Enschede, waarbij de actiegroep de grond van een nog te bouwen moskee heeft ingewijd met varkensbloed. Niet alleen Pegida radicaliseert. In de eerste helft van 2018 blijken steeds meer extreemrechtse groepjes de confrontatie aan te willen gaan met politieke tegenstanders.

Het meest in het oog springende initiatief is de website 'stopantifaterreur.nl', die sinds eind april in de lucht is. Volgens een berichtje op Facebook bindt de organisatie de strijd aan met antifascisten. 'Laat antifa niet de kans krijgen om hun doel te bereiken. Gezamenlijk rechts, één doel. Samen zijn we sterk.' Tot heden hebben de initiatiefnemers nog weinig van zich laten horen. Op de site verandert er ook niet veel, behalve dan dat je nu jezelf moet registreren om op het sociale netwerk te kunnen komen. Wel is er op de achtergrond een samenwerking ontstaan tussen de neonazistische groep Racial Volunteer Force en stopantifaterreur.nl. In de planning ligt een gezamenlijke demonstratie onder het motto: 'Einde linkse antifa intimidatie, de straten zijn van ons.'

Steeds meer extreemrechtse groepjes gaan de confrontatie aan met politieke tegenstanders

Onthoofd

Halverwege januari leggen extreemrechtse activisten een onthoofde pop bij de Emir Sultan moskee in Amsterdam Noord. Het hoofd is aan een touw opgehangen. Ook laten de daders een briefje achter met de tekst: 'De islam is onlosmakelijk verbonden met brute onthoofdingen. De islamisering moet stoppen. Ook geen Diyanet megamoskee in Noord, dat verbonden is met dictator Erdogan.' In eerste instantie eist niemand de actie op, maar als snel blijkt dat een nieuw opgerichte organisatie Rechts in Verzet (RIV) achter het macabere protest zit. Ondanks dat het eerste twitterbericht afkomstig was van een van de initiatiefnemers van RIV, blijft de organisatie ontkennen dat Rechts in Verzet er iets mee te maken heeft. Wel kan de organisatie zich vinden in de actie, zolang het maar vreedzaam verloopt.

Onthoofde pop bij de moskee in Amsterdam

Voor de deur

Dezelfde organisatie komt begin juni in Enschede in de problemen als zij samen met de Twentse afdeling van Voorpost demonstreert vlakbij de ingang van een moskee. Rechts in Verzet had toestemming gevraagd en gekregen, mits ze op afstand hun protest kenbaar gingen maken. Echter, de organisatie koos liever voor provocatie door vlakbij de ingang van het geloofshuis te gaan staan. Binnen no time stonden enkele tientallen boze moskeegangers tegenover het handjevol RIV- en Voorpost-demonstranten. Als een gebeten hond klaagt men over het verloop van de actie: 'We staan hier vreedzaam te demonstreren en we worden aangevallen door zo'n drie- tot vierhonderd Turken. Je ziet waar het geweld vandaan komt. Weer vanuit Turkse hoek. Het is altijd hetzelfde verhaal.' Op last van de locoburgemeester wordt de demonstratie ontbonden en onder politiebegeleiding keren de extreemrechtse actievoerders naar huis. Als we de woorden van de leider van RIV mogen geloven, dan keert de organisatie terug naar Enschede om opnieuw te gaan demonstreren recht tegenover de moskee.

Opstandje

In de eerste week van juni kraakt een groep vluchtelingen een pand in Amstelveen. Nog dezelfde dag wordt een Facebook-pagina aangemaakt onder de naam 'Project X', die een oproep plaatst om stennis te gaan schoppen bij het gekraakte gebouw. Veel haalt het niet uit. Een groep van ongeveer twintig mensen hangt in de buurt rond, maar er gebeurt niets. Nog geen half uur na aanvang van de 'volksoploop' protesteert een handjevol demonstranten van Voorpost, RIV en stopantifaterreur.nl in het gemeentehuis van Amstelveen en roept leuzen als 'Illegaliteit is criminaliteit' en eist dat de groep vluchtelingen uit het pand wordt gezet.

Het afgelopen half jaar zocht extreemrechts wel vaker de confrontatie met vluchtelingen. Zo ook met de groep vluchtelingen van We Are Here, die een aantal woningen betrok in de Rudolf Dieselstraat te Amsterdam. Eind april anti-kraakt Identitair Verzet een woning in dezelfde straat. De groep hangt een spandoek uit het raam met de tekst 'Illegaal is crimineel'. Ook verspreidt de actiegroep een persbericht waarin staat dat ze 'niet praten, maar doen'. 'Wij zullen deze woning gaan gebruiken om activiteiten te organiseren in en voor de wijk. Een cultureel centrum voor alle Nederlandse ingezetenen', aldus de verklaring. Onder druk van boze mensen hebben de extreemrechtse krakers inmiddels het pand verlaten.

Geen doorgang

De gekraakte woningen in de Rudolf Dieselstraat in Amsterdam zijn meerdere extreemrechtse organisaties een doorn in het oog. Zo wilde Pegida ook een demonstratie organiseren tegen de zelf georganiseerde opvang van vluchtelingen, maar uit angst voor raddraaiers die zich bij hun actie zouden aansluiten, heeft de organisatie verder niets ondernomen. Pegida wist wel een aantal weken de gemoederen bezig te houden met aangekondigde barbecues op locatie bij verschillende islamitische gebedshuizen in het land. In Utrecht wilde de organisatie tijdens de ramadan een speenvarken op de barbecue leggen. Al redelijk snel kreeg Pegida te maken met een verbod of een aanbod voor een alternatieve locatie. De enige gemeente waar de barbecue met varkensvlees wel was toegestaan is Rotterdam. Maar ook daar haalde Pegida uiteindelijk bakzeil, want de bus met ongeveer twintig demonstranten keerde vlak voor de locatie rechtsom. Uit een filmpje op internet blijkt dat het plein voor de moskee vol stond met tegendemonstranten. In een reactie laat Pegida weten dat de politie niet voor hun veiligheid kon instaan, maar de politie ontkent dat. Volgens hen heeft Pegida zelf de situatie ingeschat en besloten om huiswaarts te keren.

Realiteit

Op vele vlakken roert extreemrechts zijn staart. Niet alleen linkse actievoerders, vluchtelingen en moslims worden op de korrel genomen, maar ook het maatschappelijke en politieke middenveld. Zo bleek dat Nijmeegse sympathisanten van Identitair Verzet tijdens de afgelopen verkiezingen een kantoorpand van D66 zijn binnengedrongen en daar de binnenkant van de werkruimte hebben volgeplakt met stickers van Identitair Verzet. Op dat moment was er één medewerker aanwezig. Bij het verlaten van het pand schreeuwt een van de actievoerders nog dat ze later een keer terugkomen.

Het lijkt erop dat de trend van demonstreren aan het afnemen is, terwijl het opzoeken van de confrontatie met tegenstanders hoger op de agenda is komen te staan. Extreemrechts radicaliseert. Zowel minister Dekker als de AIVD beamen deze bevindingen. In het laatste jaarverslag stelt de dienst: 'Een beperkte groep in de rechts-extremistische scene is weliswaar bereid geweld te gebruiken, maar dit komt niet of nauwelijks tot uiting. Wel gaat men méér dan voorheen de confrontatie aan met 'linkse' personen en groeperingen.' Een beeld dat overeen komt met de hierboven geschetste realiteit.

– door John Postma

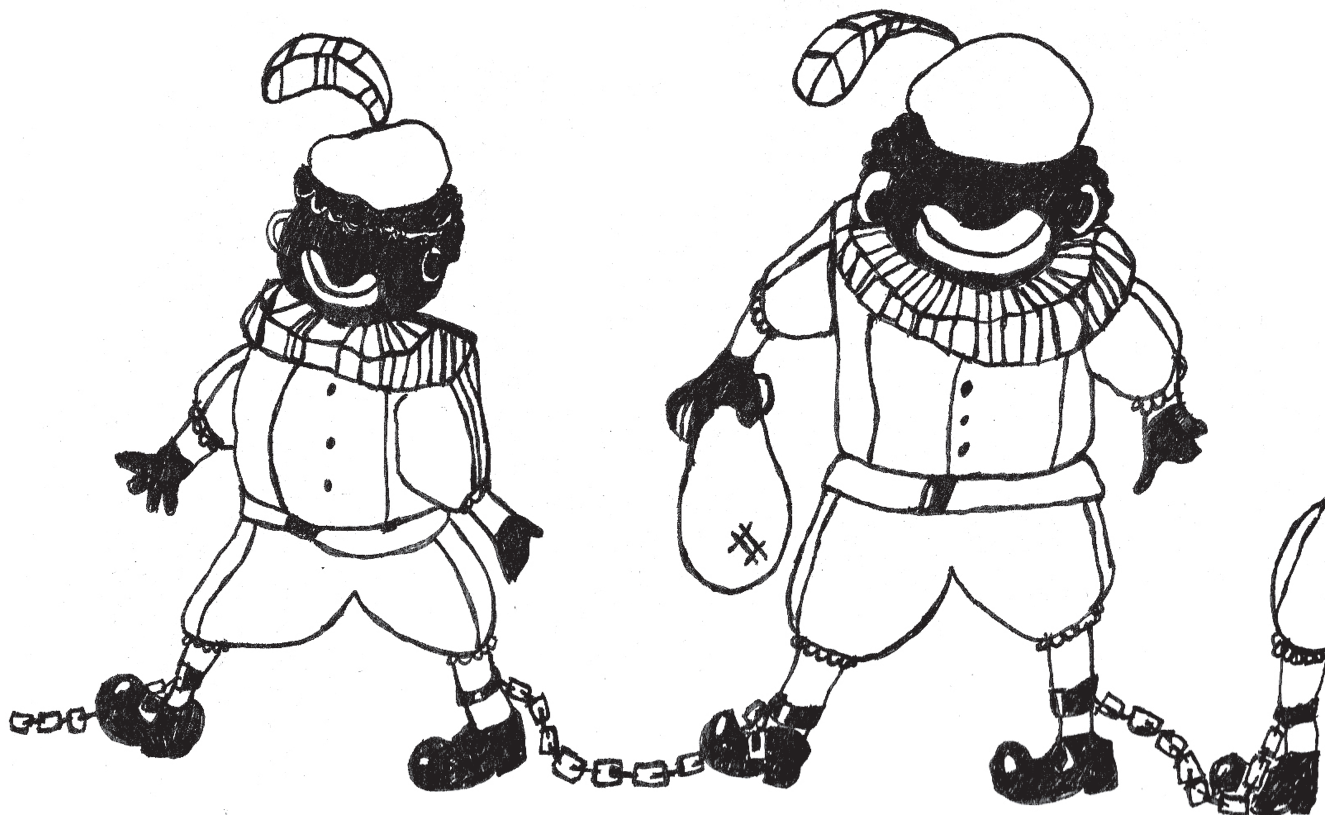
thema:

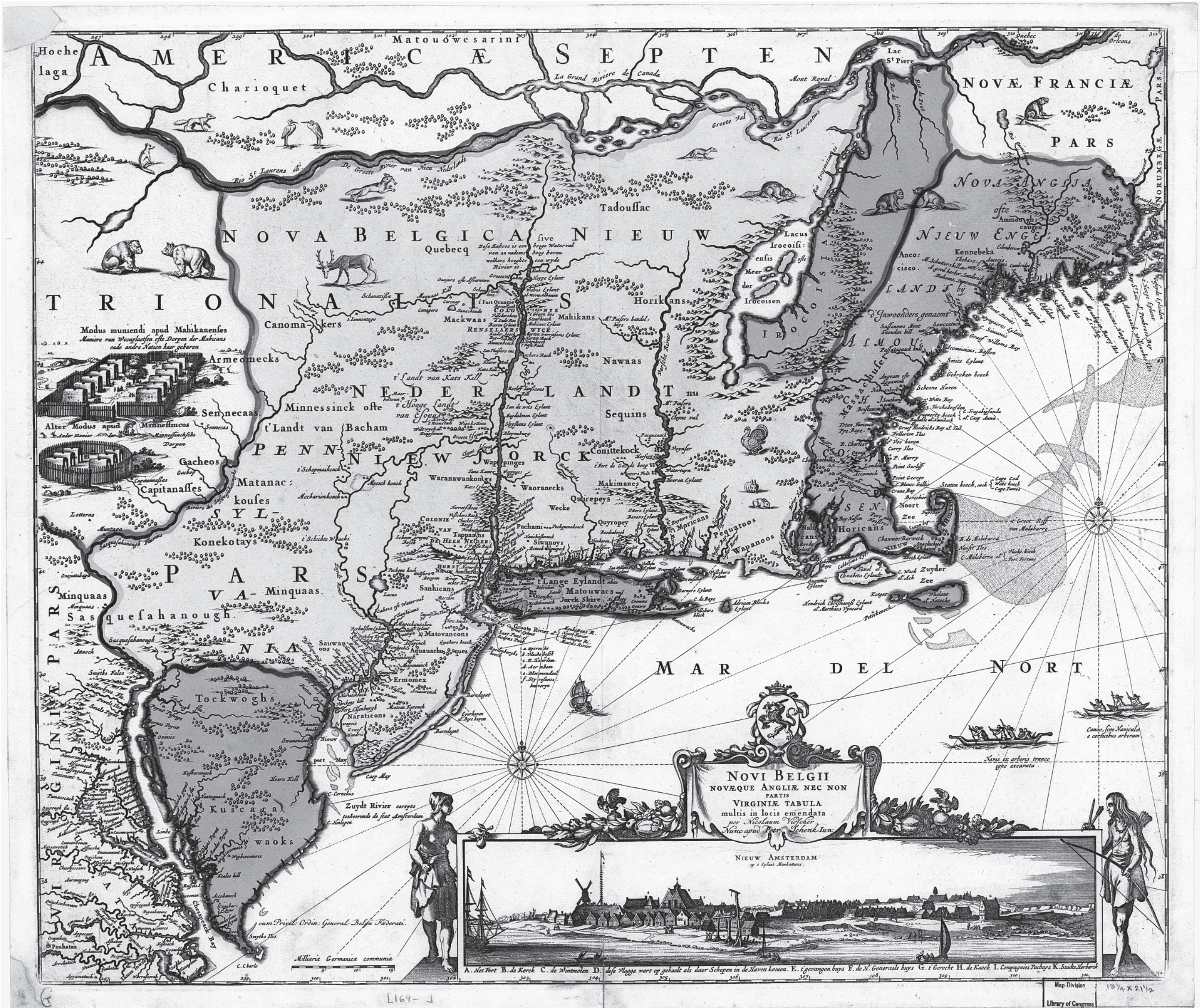
Kolonialisme

Zoals in de inleiding van Sjakoo's Boekentips al wordt gesteld kan het begrip kolonialisme vanuit vele verschillende invalshoeken worden beschouwd. In het thema van deze *Buiten de Orde* komen een aantal daarvan aan bod.

In de al genoemde boekentips wordt een uitgebreide selectie besproken van boeken en brochures met (de)kolonialisme als onderwerp. We hebben een artikel uit Gent over de strijd voor het dekoloniseren van de samenleving én het eigen denken en handelen, onder meer door middel van directe actie en bewustwording. Peter Storm komt met een artikel over het wezenlijke verschil tussen kolonisten en immigranten, over hoe kolonisten maar al te vaak veinzen immigrant te zijn en wat dat betekent voor degenen die daartegen in opstand komen. De tweede aflevering van 'Dialoogjes Buiten de Orde' (de eerste vind je in #1 van dit jaar) confronteert de lezer wellicht met het erkennen van de noodzaak (de)kolonisatie te blijven bespreken. Als laatste een artikel over de 'kolonisatie van het dagelijks leven', een belangrijk thema in het werk van filosoof Henri Lefebvre.

– de redactie

Immigranten, kolonisten en een liedje van Bob Dylan

Begin 1968 deed een nog net in 1967 verschenen nieuwe langspeelplaat van de toen al beruchte Bob Dylan de ronde. Dat mag in dit jaar van 1968-herdenkingen ook best nog even vermeld worden. Het was een plaat vol mysterieuze, semi-akoestische balladen met teksten die ongrijpbaarder waren dan ooit. Een voorbeeld van die ongrijpbaarheid was te vinden in 'I Pity the Poor Immigrant'. De stijl is vertrouwd voor de liefhebber. Voornamelijk akoestische gitaar, in een traag walsritme dat een beetje vergelijkbaar is met Woody Guthrie's 'Deportee' waarin hij het lot van arbeidsmigranten zonder benodigde papieren bezingt, mensen die keer op keer door ijverige staatsdienaren het land worden uitgetrapt. Brute grensbewaking bestaat duidelijk al langer dan Trump. 'Some of us are illegal, some of us are not wanted... All they will call you will be deportee'.

Ook bij Dylan gaat het op het eerste gezicht om immigranten met wie hij, blijkens de titel, begaan is. Maar bij nadere beschouwing gaat het om een merkwaardig soort begaanheid met mensen die ergens meelijwekkend zijn, maar weinig compassie oproepen. Een paar regels:

'I pity the poor immigrant, Who wishes he would have stayed home, Who uses all his power to do evil, but in the end is always left so alone...'

'I pity the poor immigrant, who tramples through the mud, who fills his mouth with laughing, and who builds his town with blood...'

Was de Ongeest van Geert W. vroegtijdig in de brommende zanger gevaren? Zag hij immigranten als gewelddadige bedreiging,

en waarschuwt hij hen dat het nog slecht met ze zal aflopen? Ik vermoed dat het een slag anders ligt, al weet je dat bij Dylan nooit zeker. Immigranten die door de modder waden en steden bouwen te midden van bloedvergieten… In 1968 zullen mensen daarbij gedacht hebben aan Vietnam: de arme immigrant is een Amerikaanse soldaat op veroveringstocht in de bloedige jungle, weinig sympathiek, en inderdaad weinig benijdenswaardig. Maar ja, soldaten in een koloniale oorlog zijn geen immigranten, want ze blijven doorgaans niet. Ik denk dat Dylan eerder doelt op mensen die, net als immigranten, inderdaad van woongebied veranderen, maar zich in het nieuwe woongebied als veroveraars gedragen.

Die eerste golven volksverhuizers waren geen immigranten maar kolonisten

Dylan zingt hier slechts ogenschijnlijk over immigranten. De beelden die hij in het lied oproept, zijn veel eerder beelden van kolonisatie dan van immigratie. Het is misschien niet overdreven dat Dylan hier speelt met de mythe van Amerika als 'natie van immigranten', en laat zien dat bloedige kolonisatie, en niet immigratie, tot de kern van de Amerikaanse historische ervaring hoort. En horen we daar een waarschuwing: vanwege het gewelddadige karakter van dat kolonialisme zou het met die kolonisten nog wel eens slecht kunnen aflopen? Of lees ik er nu te veel in? Hoe dan ook, Dylans ballade biedt me een mooi aanknopingspunt om een beter te kijken naar de begrippen kolonisatie en immigratie. Want die zijn bepaald niet hetzelfde, en verwarring ertussen leidt tot politiek rampzalige conclusies.

Wat is immigratie? Mensen verhuizen van het ene land naar het andere land, dichtbij of ver weg, met een verwant of juist een hele ander leefpatroon. De bedoeling van de verhuizers is: een bestaan opbouwen in de nieuwe woonplaats. Deel uitmaken van de maatschappij van de nieuwe woonplaats is daarbij het uitgangspunt. Nederlanders die in de jaren 1950 naar Canada of Australië verhuisden, waren daar immigranten. Ze gingen erheen om een vak uit te oefenen, een bedrijf te beginnen, een bestaan op te bouwen. Ze gingen er niet heen om dat land te veroveren op de mensen die er al woonden, of om de maatschappij ter plekke te verwoesten en door een nieuwe maatschappij te vervangen. Voor al die miljoenen Ieren, Italianen, Polen, Joden en anderen die in de negentiende en twintigste eeuw naar de Verenigde Staten trokken, gold ongeveer hetzelfde. En ook de Spanjaarden, Portugezen, Turken en Marokkanen die in de jaren 1950, 1960 en 1970 naar West-Europese landen verhuisden waren immigranten in die landen. Ze voegden zich in die maatschappij waarheen ze gingen. Dat wil niet zeggen dat ze zich lieten gelijkschakelen. Polen en Italianen vormden katholieke gemeenschappen in een aanvankelijk sterk protestantse VS. Marokkanen en Turken vormden moslimgemeenschappen in landen waar christenen de dominante groepering waren. Maar Italianen waren niet bezig met het katholiseren van de VS, net zo min als Marokkanen bezig zijn met het islamiseren van Nederland. Ze kwamen er om te wonen, te werken en te leven, in een maatschappij die ze niet hadden gevormd, niet overheersten en ook niet wilden overheersen. Zo ziet immigratie er uit.

Nu zien we ook al waarom het onzinnig is om Amerika een 'natie van immigranten' te noemen. Voordat al die Polen, Italianen en anderen naar de VS kwamen, waren er ander stromen volksverhuizers hen voorgegaan, mensen van Britse, soms ook Duitse, Zweedse en Nederlandse herkomst. Dat was vanaf de zeventiende eeuw gaande. En deze groepen mensen gingen wel degelijk om een nieuwe maatschappij te stichten op de ruïnes van bestaande maatschappijen. De beruchte Pilgrim Fathers, fanatieke calvinisten die naar het huidige New England verhuisden, deden dat om een maatschappij te stichten waar zij niet de vervolgde minderheid meer waren, maar het uitverkoren volk dat de dienst uitmaakte. Al snel duwden de nederzettingen van deze volksverhuizers de gemeenschappen van oorspronkelijke Amerikanen weg. Die begonnen zich te verzetten, en al snel was het oorlog. In Virginia ging het er ook al snel gewelddadig aan toe tussen Britse volksverhuizers en de inheemse bevolking ter plekke. Hetzelfde gold voor de Nederlanders die zich vestigden in wat later New York is gaan heten. Overal ontpopten de volksverhuizers zich als veroveraars. Overal was de veronderstelling – impliciet of uitgesproken – dat de nieuwkomers de plaats zouden innemen van de oorspronkelijke bevolking die hetzij onderworpen en tot slaaf gemaakt, hetzij steeds verder verdreven, hetzij uitgeroeid werd. De kolonisten hadden natuurlijk wel personeel nodig. In die behoefte mochten immigranten uit Europa voorzien – en ontvoerde, tot slaaf gemaakte zwarte mensen uit Afrika. Kolonisatie was de spil van een maatschappij die gedragen werd door verovering, genocide, spotgoedkope arbeid en slavernij.

Dit hele proces kenschetsen als 'immigratie' lijkt me een schandelijk eufemisme. Dit is kolonisatie, van het brute soort. Die eerste golven volksverhuizers waren geen immigranten maar kolonisten. De latere golven volksverhuizers waren immigranten, maar belandden in een door kolonisatie gevormde en getekende context. Waar immigranten westwaarts trokken om boer te worden in gebieden waar de oorspronkelijke bevolking nog niet was verdreven, daar belandden ze alsnog in de rol van kolonisten. Maar het proces van immigratie is een wezenlijk ander verschijnsel dan de kolonisatie die eraan vooraf ging en er de context voor vormde. Amerika is daarmee primair een natie, niet van immigranten maar van kolonisten, die een maatschappij vormden waar latere immigranten zich invoegden. Amerika een natie van immigranten noemen, verhult die koloniale context en vervangt een geschiedenis van bloedige verovering door een sprookje van verdraagzaamheid en *melting pot*-mythologie.

Sommige conservatieve commentatoren erkennen dit, maar geven er een nationalistische draai aan met onderhuids racistische neigingen. Nee, zeggen ze, Amerika is geen natie van immigranten. Het is een natie van overwegend Angelsaksische kolonisten. Die zetten de culturele toon, en wie naar de VS komt dient zich daarin te voegen. Dat die kolonisatie verovering inhield wordt niet ontkend maar duidelijk ook niet zeer belangrijk gevonden. Amerika is in essentie cultureel Angelsaksisch, protestants en wit, al worden die laatste twee zaken niet zo hardop benoemd als ik ze hier neerschrijf. De koloniale wortels van Amerika worden erkend, en feitelijk als normatief aangeprezen: dát is wat Amerika nu eenmaal is. Dit is dan een argument om latere immigranten feitelijk tot aan-

passing te manen, tot erkenning te bewegen dat niet zij, maar de eerdere kolonisten, de toon zetten waar latere volksverhuizers het maar mee moesten doen. Dit beeld is realistischer, minder verhullend dan het natie-van-immigranten-sprookje. Dit beeld is echter ook vrij openlijk koloniaal: aan de rechtmatiging van de kolonisatie wordt niet getwijfeld. Maar precies die rechtmatigheid van die kolonisatie, en wat er aan gewelddadigheid uit volgde, is volstrekt niet vanzelfsprekend. Er is niets rechtmatigs aan verovering, verdrijving, tot slaaf maken dan wel uitroeiing van hele bevolkingen om plaats te maken voor de Verenigde Staten en de koloniale voorlopers daarvan.

Wie een loser was in Londen, kon in Australië alsnog hardhandig een winner worden

Hetzelfde geldt ook voor Nieuw-Zeeland, waar Britse kolonisten de Maori's verdreven en onderwierpen. Hetzelfde geldt voor Australië, waar Britse kolonisten de Aborigines de woestijnen in joegen, voor zover ze die niet uitroeiden, hetgeen met de oorspronkelijke bevolking van Tasmanië wel gebeurde. Dat Britse kolonisten in Australië daar zelf vaak onvrijwillig belandden – Australië was aanvankelijk een strafkolonie waar veroordeelden uit Groot-Brittannië naar toe werden verbannen – maakt de rol van deze kolonisten ten opzichte van de oorspronkelijke bevolking niet minder koloniaal. Wie een loser was in Londen, kon in Australië alsnog hardhandig een winner worden. Canada, Zuid-Afrika, het vroegere Rhodesië en tot op zekere hoogte ook Kenia en Algerije waren varianten van dit soort type kolonialisme: *settler colonialism* oftewel vestigingskolonialisme. Een vorm waarbij niet alleen een kleine koloniale bovenlaag van grootgrondbezitters werd gevormd die de inheemse bevolking uitbuitten – ongeveer zoals in het latere Indonesië en in Suriname – maar waarin een complete nieuwe kolonistenbevolking gewelddadig de plaats van de oorspronkelijke bevolking innam.

Tot dit type kolonialisme behoort ook het zionisme. Dat bracht vanaf de late negentiende eeuw groepen Europese kolonisten met een joodse achtergrond naar Palestina, om daar een exclusief-joodse maatschappij op te bouwen door de Palestijnse bevolking op allerlei manieren weg te werken. Dat kolonisatieproces culmineerde in grootschalige, met moordpartijen aangewakkerde verdrijving van de Palestijnse bevolking in 1948, de zogeheten Nakba of Catastrofe.

En ook hier speelt de verwarring tussen immigratie en kolonisatie een versluierende rol. Zionistische organisaties eisten vooral in de jaren dertig van de twintigste eeuw van de koloniale Britse autoriteiten dat 'immigratie' naar Palestina gefaciliteerd werd. Palestijnen protesteerden tegen deze 'immigratie'. Maar de 'immigranten' kwamen niet om zich in de bestaande Palestijnse maatschappij te voegen. Ze kwamen als onderdeel van een project om die Palestijnse maatschappij te vernietigen en te vervangen. De woede van Palestijnen richtte zich tegen iets dat 'immigratie' heette, maar feitelijk kolonisatie inhield. Hoe meer door Zionistische groepen het land binnengebrachte 'immigranten' hoe sterker de Zionistische nederzettingen, waarin exclusief-Joodse bedrijven een hoofdrol speelden, en hoe sterker ook de Zionistische milities die later de ruggengraat van het Israëlische, in essentie koloniale veroveringsleger zouden vormen.

Het Palestijns protest was in de kern nooit anti-immigratieprotest. Het Palestijnse verzet was en is antikoloniaal verzet. Dat een deel van de kolonisten die naar Palestina kwamen, zelf vluchtte voor vervolging door nazi-Duitsland, geeft de hele zaak een extra tragische dimensie. Maar de zionistische kolonisatie, de stichting van de staat Israël en wat die staat vervolgens aan veroverings- en onderdrukkingsbeleid doorzetten, wordt er geen grammetje minder koloniaal door. De raketten die Palestijnen nu en dan vanuit Gaza afvuren richting Israëlische steden, zijn niet zo wezenlijk anders dan de hinderlagen en overvallen waarmee Lakota, Apache en andere Native Americans zich te weer stelden tegen de oprukkende gewapende kolonisten die Amerika die Grootheid hielpen geven waar een Trump agressief op voortborduurt. In beide gevallen betrof het hier antikoloniaal verzet, wat je ook van de ideologie van sommige van die verzetsstrijders mag denken. Het maakt die raketten niet automatisch progressief of radicaal of emancipatoir. Het maakt de eenzijdige veroordeling ervan wel koloniaal, en daarmee verwerpelijk.

Terug naar Bob Dylan. Zijn 'I Pity the Poor Immigrant' sluit als volgt af. Na de geciteerde zinsnede 'And who builds his town with blood' volgt dit:

'Whose visions in the final end, must shatter like the glass.

I pity the poor immigrant, when his gladness comes to pass'.

Ja, zo interpreteer ik vrolijk, ongeacht of Dylan dat nu zo bedoelde of niet. Het zou met die als immigrant vermomde koloniale veroveraar kennelijk nog wel eens slecht kunnen aflopen. Koloniale verovering roept verzet op, antikoloniaal verzet dat keer op keer de veroveraars in grote problemen brengt. Ik wens niemand dood, maar een slechte afloop is iedere koloniale onderneming van harte gegund.

– door Peter Storm

Noten

1 Bob Dylan, 'I Pity the Poor Immigrant', onder meer te vinden op bobdylan.com. Het album waar dit op te vinden is, heet *John Wesley Harding.*

2 Heel verhelderend hierover, voor mij ook een eye opener: Roxanne Dunbar-Otiz, 'Stop Saying This Is a Nation of Immigrants!', op coloursofresistance.org.

3 Zie bijvoorbeeld Howard Sutherland, 'The Nations of Immigrants Myth', op theamericanconservative.com.

dialoogjes

– Kolonialisme, moeten we het daar nog over hebben?

– Jazeker!

– We kunnen er toch wel van uitgaan dat iedereen die dit blad leest daar faliekant tegen is?

– Het is makkelijk om ergens tegen te zijn. Dat wil niet zeggen dat je het er niet meer over hoeft te hebben.

– Het is toch iets van het verleden.

– Dat gaat lijken op de houding van mensen die zeggen dat ze er niets mee kunnen en ook niet hoeven, omdat zij er zelf geen deel aan hebben gehad. Alsof het los staat van ons allemaal, hier, in deze tijd, terwijl de problemen doorlopen. De kolonialisten mogen dan zijn verdwenen, van de oorspronkelijke structuren is niet veel over. West-Afrikaanse economieën die eeuwenlang soepel draaiden (met lokale klassenverschillen, dat dan weer wel) stortten direct in na kolonisering. Heel simpel: er werd hutbelasting ingevoerd en dat geld verdween over zee naar de kolonisator. Onderdrukking en uitbuiting van mensen elders vindt nog steeds plaats, op grote schaal.

– Maar dan noemen we het anders. Trouwens, het kan iedereen treffen, overal. Ook hier kan het gebeuren, zoals Duitsland Nederland bezette in 1940. Wanneer noemen we het eigenlijk kolonialisme?

– Definitiekwesties zijn eigenlijk nooit interessant. Daar gaat het toch niet om?

– Dat ben ik met je eens, maar kunnen we het dan niet beter gewoon over kapitalisme hebben? Dat is toch de onderliggende oorzaak van dit alles.

– Marseille was een kolonie van de oude Grieken, Málaga van de Phoeniciërs, Indonesië van de Hollanders. Enzovoort. Die Phoeniciërs en die Grieken, dat is wel heel lang vóór het ontstaan van het kapitalisme.

– De mens was altijd al slecht.

– Dat zei ik niet. Wel zie je op de achtergrond eenzelfde drijfveer: hebzucht. Elders halen wat je zelf niet hebt. Door machtsmisbruik, overheersing, uitbuiting.

– Daarom wordt ook wel gezegd dat het kapitalisme zo goed past bij de aard van de mens.

– Tja, dat vind ik nou weer...

– Lariekoek.

– Ja. Ik bedoel: je kunt beter zeggen dat anarchisme het allerbeste past bij de aard van de mens. Kapitalisme gaat net als kolonialisme altijd ten koste van andere mensen, dieren, ecosystemen. Uiteindelijk gaat iedereen eraan te onder.

– En bij anarchisme vaart iedereen wel. Heel mooi. Dan doen we dat toch?

– Ja hè. Waarom doen we dat niet gewoon?

– Zo makkelijk is het dus niet.

– Mensen kunnen beide kanten uit. Het enige dat we kunnen proberen is tikjes uitdelen, de goeie kant uit.

– Hm, tikjes, wat moet ik me daarbij voorstellen?

– Van alles. Acties, artikelen...

– En natuurlijk alle sporen uitwissen van het koloniale denken, de koloniale houding.

– Zoals straatnamen wijzigen? Beter alles van duidelijke onderschriften voorzien, anders poets je de geschiedenis weg. J.P. Coenstraat – J.P. Coen, verantwoordelijk voor volkerenmoord op bijna vijftienduizend inwoners van de Banda-eilanden. Columbusplein – Christoffel Columbus, verantwoordelijk voor de genocide op de oorspronkelijke bevolking van Amerika en als aanzetter van de slavenhandel. De herinnering aan die schanddaden moet juist bewaard blijven, hoe pijnlijk ook.

– Veel mensen, linkse witte mensen, voelen zich schuldig. Een soort plaatsvervangend schuldgevoel.

– Dat helpt natuurlijk niet, is juist contraproductief.

– Toch is het beter dan niks. Er zijn ook veel mensen die hun schouders erover ophalen en het allemaal maar gezeur vinden.

– Dat is inderdaad nog schadelijker. Maar het schuldgevoel lost ook niets op. Het gaat erom de situatie onder ogen te zien. Je bent niet schuldig maar wel medeverantwoordelijk voor hoe we verder gaan vanuit de situatie die er nu is. Met alle privileges. Van grachtenpanden (waar je dan misschien niet in kunt wonen, maar wel van kunt genieten als je er langs loopt) tot goedkope koffie of goedkope bananen.

– Die koop ik niet. Alleen fair trade en biobananen, en koffie hoef ik al helemaal niet.

– Peper dan, nootmuskaat, weet ik veel, allerlei koloniale waren zijn er, die hier veel te goedkoop zijn, waarvoor in elk geval aan de mensen daar te weinig betaald is.

– En dat gebeurt dus nog steeds, komen we toch weer uit bij het kapitalisme, geld blijft stromen van arm naar rijk. Vaak is dat van ooit gekoloniseerde naar ooit koloniserende streken.

– En als de mensen daar dan op zoek gaan naar een beter leven, zoals de mensen dat hier deden in de eerste helft van de twintigste eeuw, dan wordt er moeilijk over gedaan.

– Kolonialisme is land elders bezetten, maar je zou kunnen zeggen dat het al begint met het bezetten van de 'eigen' streek. De grond is van niemand, of van iedereen. Dus iedereen zou overal heen moeten kunnen gaan en kunnen gaan wonen. Als het ergens te druk wordt ontstaat er vanzelf beweging naar streken waar meer rust is en meer mogelijkheden zijn iets op te bouwen.

– Mensen van elders, raar toch eigenlijk, waarom zijn ze niet net zo welkom als de baby's dat zijn van de mensen die hier al wonen.

– door Mirka

sjakoo's boekentips

Kolonialisme en dekolonisatie kennen vele facetten en de begrippen op zich en hebben de laatste paar jaar een nieuwe invulling gekregen. In deze volstrekt selectieve greep uit een aantal recent verschenen of heruitgegeven boeken, worden diverse facetten van kolonialisme en dekolonisatie behandeld. Hierbij komen zowel boeken aan bod die een meer historische aanpak hebben, als ook boeken waarin dekolonisatie als sociologische begrip los wordt gelaten op bepaalde dagelijkse fenomenen.

Anton de Kom

Wij slaven van Suriname

Wij slaven van Suriname (oorspronkelijk verschenen in 1934) is het boek waarmee het allemaal begon: de rol van Anton de Kom in het bewustzijn van Suriname. Het indrukwekkende verhaal over de opstand van slaven in Suriname bracht in de jaren dertig in Nederlandse literaire kringen de pennen behoorlijk in beweging – en na de Tweede Wereldoorlog werd het een symbool voor een onafhankelijk Suriname, ook dankzij het feit dat het werd geschreven door de zoon van een voormalig slaaf. Met dit boek wist De Kom destijds verschillende bevolkingsgroepen bijeen te brengen, en de symbolische betekenis van het werk is even groot als de historische en literaire, wat wel moge blijken uit het feit dat het boek in landen waar het verboden was in groten getale illegaal over de toonbank ging. De radicale breuk met de koloniale penvoering maakt dit boek tot een uniek document. Voor het eerst werd de Surinaamse geschiedenis herschreven vanuit een antikoloniaal gezichtspunt.

Olympus, Amsterdam 2017
180 pag., € 15,00
ISBN 9789046706084

Piet Hagen

Koloniale oorlogen in Indonesië

Vijf eeuwen verzet tegen vreemde overheersing

De Indonesische archipel heeft meer dan 450 jaar strijd geleverd tegen buitenlandse handelscompagnieën en mogendheden. Bijna altijd was er wel ergens oorlog, vaak op meer plaatsen tegelijk. Dit boek geeft een gedetailleerd overzicht van de honderden militaire acties en expedities. Portugezen, Spanjaarden, Engelsen, Fransen, Japanners, en met name ook de Nederlanders, voerden hun koloniale oorlogen in de archipel vooral vanwege economisch gewin – volgens het devies van Jan Pieterszoon Coen: 'Geen handel zonder oorlog'. Hun legers vormden de ruggengraat van het koloniaal systeem, dat ook door tijdgenoten in Europa al bekritiseerd is. Door zijn brede aanpak en uitgebreide registers is het boek tevens een naslagwerk over de geschiedenis van Indonesië. Het laat zien hoe vrijheidsdrang een belangrijke rol speelde in het verzet tegen vreemde overheersers. Het boek is op zich geen analyse van het koloniale systeem zelf, maar meer een overzicht van 500 jaar opstanden en verzet tegen de economische en politieke expansie van het Westen en dan met name die van de Nederlandse koopliedenelite, en de onderdrukking daarvan.

Arbeiderspers, Amsterdam 2018
1024 pag., € 59,99
ISBN 9789029507172

Ewald Vanvugt

Roofstaat

Wat iedere Nederlander moet weten

In 2002 schreef publicist Ewald Vanvugt een 'Zwartboek van Nederland Overzee' met negatieve aspecten van het gedrag van Nederlanders overzee (vanaf de zestiende eeuw). Het ging om zeeroof, verkrachting, brandschatting, opiumhandel, slavernij et cetera. Net als de Engelsen en Fransen

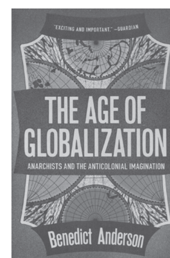
traden Nederlanders vaak hard op. Vanvugt ergerde zich eraan dat figuren als Jan Pieterszoon Coen, Piet Hein en Michiel de Ruyter nog steeds op een voetstuk staan en onze musea veel kunstschatten uit Azië en Afrika bevatten. Bij hem geen positieve kijk op kolonialisme. In 2011 verscheen een sterk aangevulde tweede druk, op basis van nieuwe research. Nu ligt er een nog dikkere derde versie, *Roofstaat*, waarvan de titel is ontleend aan Multatuli, met nog meer voorbeelden van wreed gedrag van Nederland overzee. Deze editie is net als de vorige bedoeld als naslagwerk, waaruit iedereen die kritisch staat tegenover het kolonialisme wel argumenten en feiten kan opdiepen. Vanvugt loopt sprongsgewijs door de geschiedenis en belicht diverse zwarte bladzijden uit de geschiedenis van de Nederlandse expansie, kolonisatiedrift en uitbuiting, zowel in 'de Oost' als 'de West'. Vanvugt vindt dat zwarte kanten van ons verleden nog steeds worden verdoezeld, al is er een kentering merkbaar. Maar er is nog een lange weg te gaan. Voor degenen voor wie deze 856 bladzijden een brug te ver is, heeft Vanvugt in 2017 een beknopte versie uitgebracht onder de titel *Roofstaat compact: De zeven grofste misdaden van Nederland overzee* (Topnotch/Nijgh & Van Ditmar, Amsterdam 2017, 248 pag., € 19,99, ISBN 9789038803869).

Topnotch/Nijgh & Van Ditmar, Amsterdam 2016
856 pag., € 39,99
ISBN 9789038801278

Benedict Anderson

The age of globalization

Anarchists and the anticolonial imagination

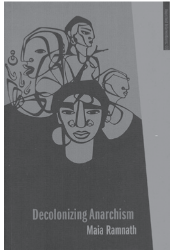

Oorspronkelijk in 2005 uitgebracht onder de titel *Under three flags*. De uitwisseling van ideeën bepaalt geschiedenis in net zo hoge mate als schotenwisselingen. Dit boek is het relaas van de onwaarschijnlijke connecties die de eind 19e eeuwse politiek en cultuur stuurden. Specifiek onderzoekt Anderson de banden tussen militante anarchisten in

Europa en Amerika (Noord én Zuid) en de anti-imperialistische opstanden in Cuba, China, Japan en de Filipijnen. Leidraad in dit boek is de interactie tussen twee grootse Filipijnse schrijvers – de politieke romanschrijver José Rival en de pionierende folklorist Isabelo de los Reyes. Anderson schildert hoe transnationale (anarchistische) netwerken antikoloniale bewegingen stimuleerden.

Verso, London 2013
255 pag., € 21,95
ISBN 9781781681442

Maia Ramnath
Decolonizing Anarchism
An antiauthoritarian history of India's liberation struggle

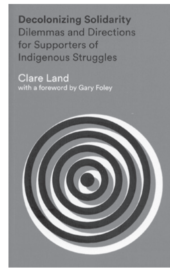

Decolonizing Anarchism onderzoekt de geschiedenis van Zuid-Aziatische strijd tegen kolonialisme en neokolonialisme, waarbij behalve bekende iconische figuren, ook minder bekende dissidenten voor het voetlicht worden gebracht. Het resultaat is een relaas waarin bevrijding niet gedefinieerd wordt met het creëren van een natiestaat. De auteur Maia Ramnath suggereert dat het anarchistische visioen van een alternatieve samenleving nauw overeenkomt met het concept van totale dekolonisatie op zowel politiek, economisch, sociaal, cultureel en psychologisch vlak. *Decolonizing Anarchism* geeft meer dan enkel een herinterpretatie van de geschiedenis van het antikolonialisme; het geeft ook inzicht in de betekenis van anarchisme zelf.

AK Press, Edinburgh 2011
295 pag., € 15,95
ISBN 9781849350822

Clare Land
Decolonizing Solidarity
Dilemmas and directions for supporters of indigenous struggles

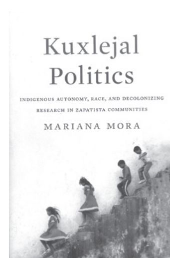
In dit boek zet Clare Land vraagtekens bij de geregeld vergeefse pogingen van activisten uit landen met een koloniale geschiedenis, die proberen politiek solidariteitswerk te realiseren met de strijd

van inheemse volken. Door een mix te maken van belangrijke theoretisch en praktische kwesties, argumenteert Land dat de meest gangbare impulsen die (veelal) middenklasse activisten (van koloniale/witte komaf) aanzetten tot het steunen van inheemse bevolkingsgroepen, niet kan leiden tot succesvolle samenwerkingsverbanden, tenzij die (witte) activisten zich aanzienlijk transformeren door een proces van openlijke politieke actie en kritische zelfreflectie. Deze studie richt zich met name op Australië en de strijd van de oorspronkelijke bevolking, de Aboriginals.

Zed books, London 2015
324 pag., € 25,95
ISBN 9781783601721

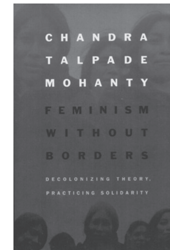
Mariana Mora
Kuxlejal politics
Indigenous autonomy, race, and decolonizing research in Zapatista communities

Kuxlejal Politics zoomt in op het functioneren van de Zapatista inheemse autonomie (in Chiapas, Mexico), en dan met name op vormen van bestuur, landbouwhervorming, collectief vrouwenwerk, en de implementatie van een rechtssysteem, gezondheidszorg en onderwijsprojecten. Mora, een activistische antropologe, inventariseert de voorstellen, mogelijkheden en uitdagingen die geassocieerd worden met deze dekolonialiserende culturele politiek in relatie tot de reconstructie langs raciale lijnen die de politiek van de Mexicaanse staat de afgelopen twintig jaar heeft gekarakteriseerd. De auteur toont aan dat de Mexicaanse staat, ondanks alle multiculturele propaganda, de raciale onderwerping (van de inheemse bevolkingsgroepen) alleen versterkt heeft door middel van neoliberale landhervormingen en armoedebestrijdingsprogramma's. Mora's bevindingen maken het haar mogelijk om de zeer complexe en geregeld tegenstrijdige manieren te analyseren waarop de Zapatistas hun politiek keer op keer hebben bijgesteld en de indeling van de Mexicaanse samenleving langs lijnen van gender, ras, etniciteit en klasse hebben aangeklaagd.

Texas University Press, Austin 2017
276 pag., € 27,95
ISBN 9781477314470

Chandra Talpade Mohanty
Feminism without borders
Decolonizing theory, practicing solidarity

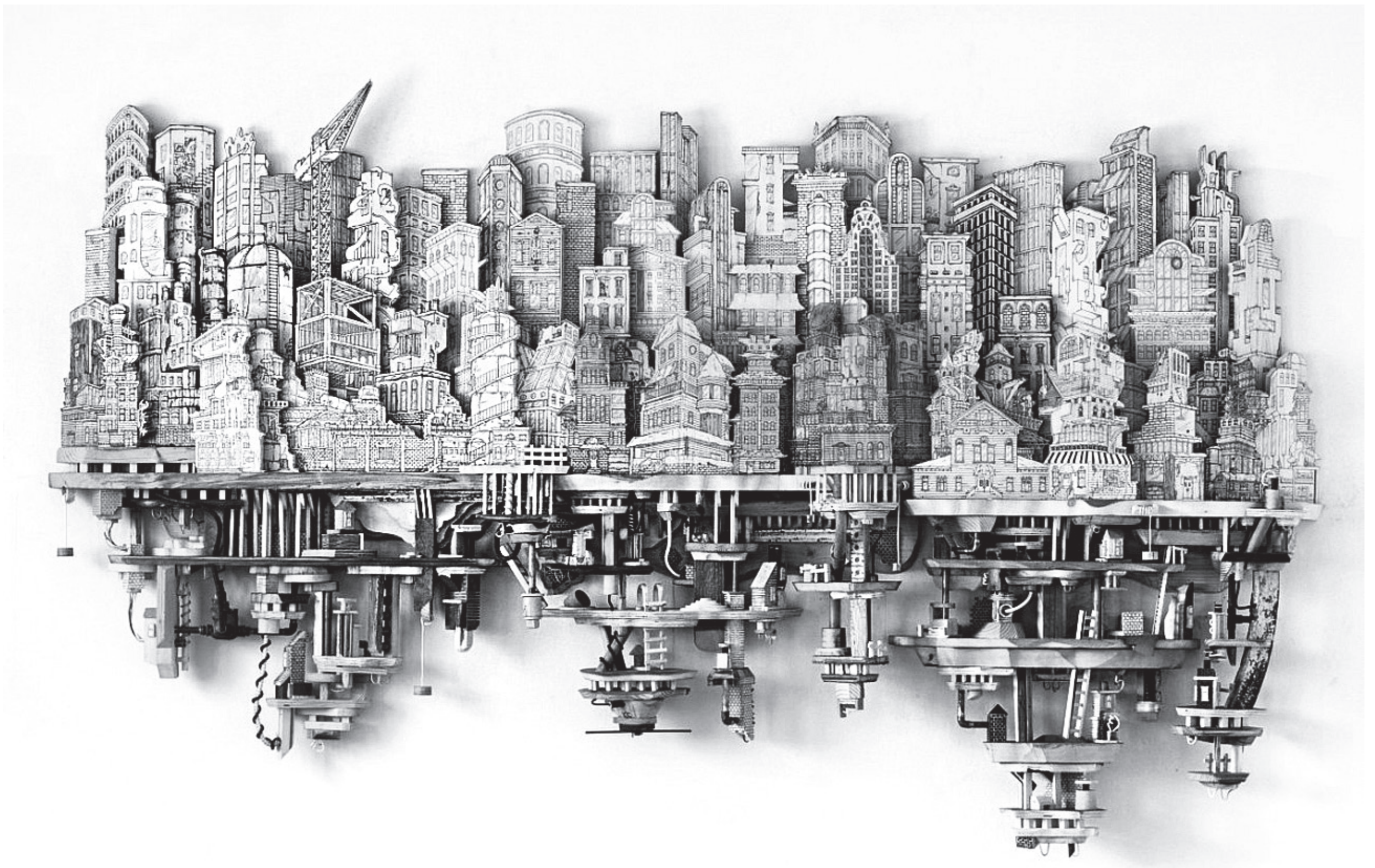
Feminism without Borders gaat in op enkele van de meest prangende en complexe kwesties waar hedendaags feminisme mee geconfronteerd wordt. Deze bundel brengt een aantal artikelen bij elkaar die een dwarsdoorsnede zijn van haar kernthema's: de politiek van onderscheid en solidariteit; dekolonisatie en democratisering van de feministische praktijk; het overschrijden van grenzen; en het verband tussen feministische kennis en de academische wereld met organiseren en sociale bewegingen. Mohanty geeft een goed onderbouwde kritiek op globalisering en dringt aan op een heroriëntatie van de transnationale feministische praktijk richting antikapitalistische strijd.

Duke University Press, Durham, 2003
302 pag., € 26,50
ISBN 9780822330219

– door Jeroen

Al de besproken boeken zijn verkrijgbaar/bestelbaar bij de betere boekhandels (Fort van Sjakoo te Amsterdam, Rosa te Groningen en Opstand in Den Haag). Het Fort van Sjakoo verzorgde deze rubriek en heeft de boeken ook op voorraad. Ondersteun de laatste alternatieve boekhandels – zonder winstoogmerk, door vrijwilligers gedraaid – van Nederland en bestel of koop je boeken dáár.

Fort van Sjakoo
Jodenbreestraat 24, Amsterdam
020-6258979
info@sjakoo.nl
sjakoo.nl

De kolonisatie van het dagelijks leven

De actualiteit van Henri Lefebvre

Kolonialisme als thema kan vanuit verschillende gezichtspunten worden benaderd. Maar ook de betekenis van het begrip zelf heeft in de loop der tijd meerdere invullingen gekregen. De Franse filosoof Henri Lefebvre introduceerde in de jaren zestig van de vorige eeuw het idee van de kolonisatie van het dagelijks leven, dat onder andere veel invloed heeft gehad op de denkbeelden van de situationisten. Wat hier volgt is een korte uiteenzetting van Lefebvre's ideeën over dit onderwerp.

Henri Lefebvre

De Franse marxistische socioloog en filosoof Henri Lefebvre (1901-1991) wordt beschouwd als een van de belangrijkste denkers uit de twintigste eeuw. Hij schreef meer dan zestig boeken en enkele honderden artikelen over tal van verschillende onderwerpen. Tot zijn belangrijkste werken behoren de trilogie *Critique de la vie quotidienne* (De kritiek van het dagelijks leven), *Le Droit à la ville* (Het recht op de stad) en *La production de l'espace* (De productie van de ruimte).

Lefebvre werd geboren in Hagetmau, Landes, in het zuidwesten van Frankrijk. Zijn jeugdjaren op het Franse platteland zouden een grote invloed hebben op zijn latere theorieën over de productie van de ruimte. In 1920 vertrok Lefebvre naar Parijs om filosofie te studeren aan de Sorbonne en kwam daar in contact kwam met André Breton en de surrealisten. Als overtuigd marxist werd hij in 1928 lid van de Franse communistische partij (PCF), die hem al snel tot officiële partij-intellectueel promoveerde, belast met de opdracht tegenstanders neer te sabelen met zijn scherpe pen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog ontvluchtte Lefebvre Parijs, waar hij inmiddels een positie had als professor, om zich bij het verzet

Het dagelijks leven is een residu, waaruit alle autonomie is verdwenen

in zijn geboortestreek in de Pyreneeën te voegen. Hij zou er bijna doodgaan van de honger. Na de oorlog werd hij eerst professor in Straatsburg en daarna in 1965 in Nanterre, een voorstad ten westen van Parijs. Na zijn royement uit de PCF in 1958, die hij naar eigen zeggen via de linkerdeur had verlaten, was hij actief in verschillende sociale bewegingen van zijn tijd. Hij had grote invloed in de studentenopstanden van 1968 en op de situationisten.

Lefebvre is altijd blijven schrijven, ook tot lang na zijn pensioen, en zijn werk is altijd politiek geëngageerd gebleven. Veel van zijn teksten zijn tot op de dag van vandaag nog uiterst actueel, en zijn invloed is – getuige de vele recente Engelse vertalingen van zijn werk – met name ook in het Engelse taalgebied zeer groot, en dan vooral op het gebied van sociologie, filosofie, cultuurstudies, geografie, urban studies en politieke economie.

> **De in potentie revolutionaire arbeider was veranderd in een wezenloze productiekracht en een slaafse consument**

Lefebvre en het kolonialisme

Hoewel Lefebvre in vele opzichten een uiterst origineel denker was, weken zijn ideeën over het kolonialisme nauwelijks af van die van de gemiddelde Franse marxist. De problematiek speelde in zijn vroege werk altijd een secundaire rol. Wel participeerde Lefebvre in twee van de grotere antikoloniale mobilisaties uit de Franse geschiedenis. Midden jaren twintig, nog voordat hij toetrad tot de communistische partij, kwam hij via de surrealisten terecht in antikoloniale kringen en zou hij zelfs kort de cel in gaan voor zijn deelname aan een campagne die was georganiseerd door de PCF tegen Frankrijks rol in het neerslaan van de Rif-opstand in Marokko, en waarin Franse soldaten werden opgeroepen zich te verbroederen met de Riffijnen. Dit liet echter geen sporen na in zijn werk uit het Interbellum. Midden jaren vijftig zou Lefebvre tegen de officiële en hoogst dubieuze partijlijn ingaan door de Algerijnse Onafhankelijkheidsstrijd te steunen, door dissidente communisten in contact te brengen met een netwerk van mensen die het Algerijnse Bevrijdingsfront (FLN) ondersteunden. Onder de indruk van de Algerijnse Onafhankelijkheidsstrijd en de Cubaanse Revolutie, en inmiddels bevrijd van wat Lefebvre omschreef als het 'verstikkende nationalisme' van de PCF, begon de term 'kolonisatie' steeds vaker op te duiken in zijn werk. Misschien was hij door de dekolonisatie van de Franse kolonies in Noord-Afrika en Zuidoost Azië wel op het idee gekomen dat de Franse samenleving zelf gekoloniseerd was, want kort daarna zou Lefebvre het idee van de 'kolonisatie van het dagelijks leven', als onderdeel van zijn 'kritiek van het dagelijks leven', voor het eerst naar voren brengen.

De kritiek van het dagelijks leven

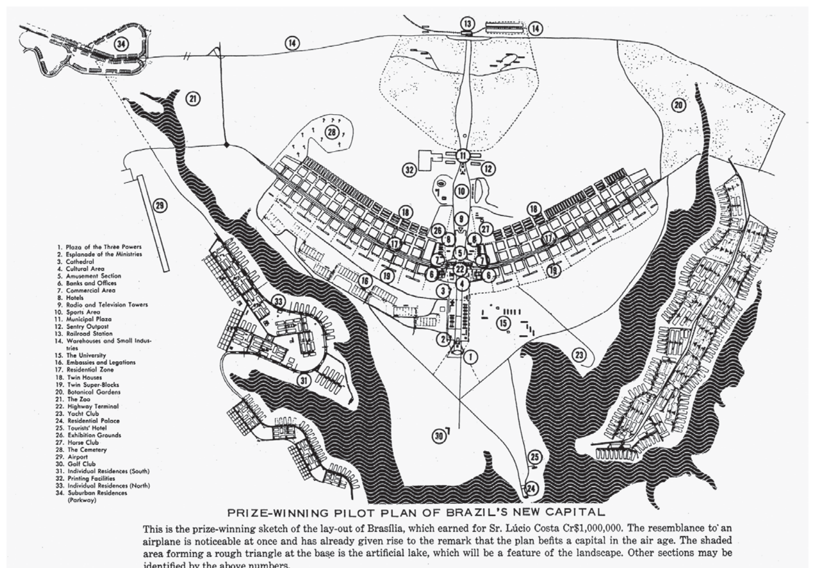
Het idee van de kritiek van het dagelijks leven vormde een rode draad in het gehele oeuvre van Henri Lefebvre, van zijn eerste essays uit de jaren dertig tot en met zijn postuum verschenen werk. Het omvatte, genereerde en absorbeerde alle filosofische zaken waarover hij schreef, met steeds de wording van 'de totale mens' als doel.

Het geven van een eenduidige definitie van het 'dagelijks leven' is lastig, want gedurende de vijftig jaar waarin Lefebvre schreef over de kritiek van het dagelijks leven veranderde zijn uitleg van het begrip nogal eens, doordat de wereld zelf en daarmee het dagelijks leven ook enorm veranderde. Het begrip is dan ook niet statisch of passief en Lefebvre begon elk deel van zijn *Kritiek* dan ook met een uitgebreide herziening van zijn eerder gemaakte argumenten en definities. Belangrijk voor de verdere begrijpelijkheid van dit artikel is in elk geval het idee van het dagelijks leven als een residu, met zowel een tijdelijke als een ruimtelijke dimensie, waaruit alle autonomie is verdwenen.

Was Lefebvre in het kielzog van de overwinning op nazi-Duitsland in het eerste deel van de *Kritiek* (1947) nog erg optimistisch over een revolutie van het dagelijks leven, vanwege de (economische) ontwikkelingen in de jaren vijftig was hij dat in het tweede deel (1961) absoluut niet meer. Door het ontstaan en de snelle groei van de Franse consumptiemaatschappij had het kapitalisme het dagelijks leven in al zijn hoeken en gaten doordrongen. Het dagelijks leven was verworden tot wat Lefebvre 'het object van bureaucratisch programmeren van gecontroleerde consumptie' noemde. De in potentie revolutionaire arbeider was in zijn dagelijkse routine veranderd in een wezenloze productiekracht en een slaafse consument.

De kolonisatie van het dagelijks leven

Tegen deze achtergrond beweerde Lefebvre in het tweede deel van *De Kritiek* voor het eerst dat het dagelijks leven was gekoloniseerd.

PRIZE-WINNING PILOT PLAN OF BRAZIL'S NEW CAPITAL

This is the prize-winning sketch of the lay-out of Brasília, which earned for Sr. Lúcio Costa Cr$1,000,000. The resemblance to an airplane is noticeable at once and has already given rise to the remark that the plan befits a capital in the air age. The shaded area forming a rough triangle at the base is the artificial lake, which will be a feature of the landscape. Other sections may be identified by the above numbers.

In naam van de nieuwste technologische ontwikkelingen en de consumptiemaatschappij was het dagelijks leven tot een extreem punt van vervreemding gebracht. Hij vergeleek de relatie tussen metropool en kolonie met de relatie tussen de dominante en gedomineerde sectoren in de laatste fase van het imperialistische kapitalisme en kwam tot de conclusie dat de kapitaalaccumulatie was verschoven van de kolonies naar de binnenlandse markt van de metropool. Later erkende hij dat hij 'overdreven kritisch' was geweest in het oprekken van de betekenis van het begrip kolonialisme, juist op het moment dat het kolonialisme van het wereldtoneel leek te verdwijnen. Maar in tegenstelling tot zijn eigen beweringen bleef hij het begrip 'kolonisatie' hanteren als een vage metafoor voor alledaagsheid en een vorm van vervreemding in de metropool, zonder nu precies uit te leggen wat nu het verband was tussen deze begrippen. Geïnspireerd door de *Kritiek* en in dialoog met zijn (toen nog) zeer goede vriend was Guy Debord tot dezelfde conclusie gekomen. Hij zou deze uitwerken in *De Spektakelmaatschappij*, maar ook Debord maakte niet echt duidelijk waarom hij het begrip 'kolonisatie' hanteert voor het spektakel dat ons dagelijks leven is gaan beheersen.

Zo'n vijftien jaar later kwam Lefebvre met een uitgewerkt concept van het begrip 'kolonialisme', dat hij nu definieerde als 'een staatsgebonden praktijk van het produceren van hiërarchische territoriale relaties', en dus als cruciaal aspect van de staat in het produceren van abstracte (homogene, gefragmenteerde en hiërarchische) ruimte. Na gedetailleerde besprekingen van imperialistische theorieën van Lenin, Rosa Luxemburg, Samir Amin en Ander Gunder Frank in het tweede en derde deel van zijn serie over de staat (*De l'Etat*) concludeerde hij in het vierde deel dat, overal waar een gedomineerde ruimte wordt gegenereerd en beheerst door een dominante ruimte – waar periferie is, en waar centrum – er sprake is van kolonisatie. In tegenstelling tot Lenin beweerde Lefebvre dat het imperialisme niet slechts een fase van het kapitalisme is, maar een voortdurende, hardnekkige eigenschap ervan. Verder suggereerde hij dat een behoorlijke analyse van kolonisatie verder moest kijken dan alleen de economische aspecten van het door productie gedreven imperialisme, en zich moest focussen op zowel de relaties van overheersing (inclusief alle vernederende en denigrerende aspecten die vaak gemist worden in macropolitieke-economische analyses van het imperialisme) als de ruimtelijke, territoriale vormen waarin staatsgebonden overheersing wordt georganiseerd.

Waar periferie is, en waar centrum, is sprake van kolonisatie

Door de focus te verplaatsen van de economische, naar de ruimtelijke dimensies van het imperialisme werd het volgens Lefebvre ook mogelijk om verschillende vormen van kolonisatie te vergelijken en kon zijn definitie van dat begrip ook worden toegepast in het analyseren van relaties tussen en binnen de verschillende (urbane) regio's van de metropool zelf. Zo identificeerde Lefebvre in de negentiende eeuw niet alleen de verbanning van koloniale onderdanen naar speciale wijken in de koloniale steden als een typische vorm van kolonialisme, maar ook de verbanning van de Parijse arbeiders naar de banlieues, in de verbouwingen van Haussmann, die simpelweg geen goedkope huisvesting meer opnam in zijn verbouwingsplannen voor het centrum. Ook in de tweede

helft van de twintigste eeuw ging formele dekolonisatie hand in hand met een wereldwijde uitbreiding van het koloniale systeem, inclusief de interne kolonisatie van perifere regio's (zoals in Frankrijk Bretagne, Frans Baskenland en de Pyreneeën), dorpen en verstedelijkte centra, volgens wat Lefebvre het functionalistische 'model van geïsoleerde eenheden' noemde: het onder het mom van modernistische stadsvernieuwing ordenen van de ruimte in een hiërarchische en gefragmenteerde verzameling van getto's door middel van gestandaardiseerde sociale woningbouw en suburbanisatie, om zo de arbeiders te spreiden en de massaconsumptie te organiseren.

De gebeurtenissen van mei 1968, die etniciteit, cultuur en klasse overstegen, hadden Lefebvre de ogen geopend voor de ongelijkheid van ervaringen in het dagelijks leven. Door 'de kolonisatie van het dagelijks' leven te voorzien van een ruimtelijke dimensie, of beter gezegd, door 'kolonisatie' in de ruimtelijke dimensie van het dagelijks leven te situeren, wist Lefebvre een directe lijn te trekken tussen de Commune van Parijs en Mei '68 – een lijn die hij ongetwijfeld had doorgetrokken naar de opstanden in de banlieues van 2005, als hij op dat moment nog had geleefd.

Kritiek en kracht

De vele recentelijke vertalingen van vooral Lefebvre's urbane teksten laten zien dat zijn theorieën nog steeds bruikbaar zijn. Toch is er ook kritiek gekomen op zijn ideeën over de kolonisatie van het dagelijks leven vanwege hun eurocentrische karakter. Kolonialisme en imperialisme zouden nog steeds slechts een secundaire zorg zijn voor Lefebvre, aangezien hij deze begrippen slechts uitwerkt als onderdeel van het urbanisatieproces en de productie van ruimte. Hij zou te weinig oog hebben voor de historische, geografische en sociale dimensies van kolonialisme en voor de verschillende vormen ervan. Zijn werk zou daarom moeten worden aangevuld om de meer imperialistische, patriarchale, racistische, feministische en klasse-specifieke aspecten van kolonialisme te kunnen analyseren en de relaties tussen urbanisatie en imperialisme in kaart te brengen.

Het nieuwe revolutionair subject zou zich richten tegen de vernietiging van zijn algehele leefomgeving

De kracht en de actualiteit van Lefebvre's theorie van het dagelijks leven moeten we vooral zoeken in het feit dat hij met deze theorie de programmatische agenda – gericht op de verovering van het staatsapparaat en de gecentraliseerde planning van de productie door de collectieve macht van de arbeidersklasse van het traditionele marxisme – wist te overstijgen. Aangezien het gehele dagelijkse leven was gekoloniseerd en het traditionele proletariaat door de volledige urbanisatie van de samenleving in een proces van ontbinding was geraakt, konden klassenstrijd en revolutie zich niet meer alleen op de werkvloer afspelen. Juist in het dagelijks leven werd de economie gelinkt aan individuele levenservaringen, en niet 'werken', maar 'leven' werd daarom de nieuwe subversieve categorie: een terrein dat voor iedereen essentieel is, maar in toenemende mate gebreken begint te vertonen voor zijn gebruikers aangezien ook de sociale ruimte zelf werd geïntegreerd in het proces van waardevermeerdering van het kapitaal. Dit nieuwe revolutionair subject zou zich niet alleen richten tegen de uitbuiting van arbeidskracht maar tegen de vernietiging van zijn algehele leefomgeving. De 'totale mens' die Lefebvre voor ogen had bereikte niet alleen zelfbeheer op de werkvloer, maar zelfrealisatie in alle facetten van het leven.

De stad, of beter gezegd het urbane, zou daarbij het nieuwe actieterrein worden. De moderne stad was volgens Lefebvre niet alleen de zetel, het instrument en de actieradius van het neokolonialisme, de stad was ook een niveau van sociale realiteit dat zich bevond tussen het privéniveau van het dagelijks leven en het mondiale niveau van de staat en de wereldmarkt. Dat dit niveau volgens Lefebvre steeds verder werd uitgehold zag hij niet als een voldongen feit, maar – onder de roep van het recht op stad – als een mogelijkheid om de stad te transformeren door middel van een urbane revolutie, die niet alleen de stedelijke ruimte zelf maar het gehele dagelijks leven zou bevrijden van de allesoverheersende en verstikkende invloed van het kapitaal.

– door Dennis de Lange

Meer Info

Christian Schmid (ed.), *Urban Revolution Now. Henri Lefebvre in Social Research and Architecture* (2014).
Kanishka Goonewardena (ed.), *Space, Difference, Everyday Life. Reading Henri Lefebvre* (2008).
Stuart Elden (ed.), *Henri Lefebvre, Key Writings* (2017).

Van Leopold II tot Lumumba

De strijd om dekolonisering in Gent

'Onze wonden zijn nog te vers en te pijnlijk om ze uit ons geheugen weg te wissen. (...) Wij, die in ons hart en met ons lijf geleden hebben onder de koloniale onderdrukking, wij zeggen nu luid en duidelijk: dat alles is voortaan gedaan!' – Patrice Lumumba

De voorbije jaren is de roep om dekolonisering ook in België steeds luider geworden. Over het hele land zijn kleine en grotere groepen actief om lokaal druk uit te oefenen op gemeentebesturen of via directe actie zelf in te grijpen in het straatbeeld. In Gent sprong LABO vzw op die kar met een focus op verwijzingen naar Leopold II in het straatbeeld. Het is een boeiende evenwichtsoefening voor een jonge organisatie die niet enkel wil bijdragen aan het dekoloniseren van de samenleving waarin ze actief is, maar dat ook wil doen voor haar eigen denken en handelen.

Vooraf: dekoloniseren in de 21ste eeuw

'De strijd voor dekolonisering veronderstelt van ons dat we duidelijke doelstellingen formuleren en dat we die kritisch bevragen. Zijn deze doelstellingen beperkt door de parameters van het koloniale denken of overstijgen ze deze parameters en zijn ze met andere woorden een reflectie van onze verlangens [...]? We kunnen vrij zijn, maar enkel als we eerst onze vrijheid verbeelden, en die vervolgens nastreven.' – Waziyatawin

De context van de eis tot dekolonisering vandaag is natuurlijk fundamenteel anders dan die van de nationale bevrijdingsbewegingen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika vorige eeuw. Het oorspronkelijke kolonialisme heeft ontegensprekelijk diepe wonden geslagen in de getroffen continenten. Wonden die nog lang niet geheeld zijn. En de economische uitbuiting die begon met de koloniale roofbouw is niet geëindigd met de politieke onafhankelijkheid. Maar die politieke onafhankelijkheid, hoezeer ook begrensd door zowel het kader van de natiestaat als voortdurende geopolitieke machtsonevenwichten, is intussen wel bereikt voor de meeste oud-kolonies.

De roep om dekolonisering vandaag heeft zich dan ook op minstens twee manieren verplaatst van strijdarena. Geografisch gezien is er een verschuiving van de marge naar het centrum van de geopolitieke macht. Vandaag horen we de eis om dekolonisering steeds harder klinken binnen de grenzen van oude koloniale mogendheden in het centrum van de 'witte wereld'. Een tweede verschuiving is die van de materiële wereld naar die van de cultuur en het denken. Zoals Steve Biko aangaf: 'Het machtigste wapen in de handen van de onderdrukker, is de geest van de onderdrukte.' Als die geest zich van het juk van de onderdrukker bevrijdt en voor zichzelf gaat denken, dan is de materiële bevrijding een kwestie van tijd. Wellicht heeft ook de ervaring van gefaalde vrijheidsdromen en nieuwe vormen van onderdrukking die in het globale Zuiden ontstonden na het formele kolonialisme bijgedragen tot de nood om eerst het denken te bevrijden in plaats van oude overheersers gewoon te vervangen door nieuwe.

Beide verschuivingen verklaren ook enkele ontwikkelingen die zich de voorbije jaren in Nederland en België voltrokken. De toenemende aandacht voor 'zwarte piet is racisme', activisme en de controverse rond koloniale standbeelden (moeten ze duiding krijgen of halen we ze helemaal neer?) zijn te kaderen in die strijd voor

culturele dekolonisering die vandaag wordt aangewakkerd door een nieuwe generatie activisten. In de frontlinie zien we nieuwe gezichten, vaak uit de Afrikaanse diaspora, die met een herwonnen zelfbewustzijn en vuur een stevige anti-racistische agenda naar voor schuiven. Een agenda waar zelfs in progressieve kringen velen nog niet klaar voor zijn.

De Gentse context: in de voetsporen van Leopold II (en andere kolonialen)

Aangezien onze organisatie gevestigd is in Gent, wilden we aan het thuisfront de strijd voor dekolonisering versterken. Zeker gezien het spanningsveld dat we voelden tussen de progressieve retoriek en reputatie van de stad enerzijds en de veel repressievere en vaak door racisme gekleurde realiteit anderzijds voelden we de behoefte te zoeken naar de wortels van het koloniale denken. We begonnen met het blootleggen van fysieke sporen in de publieke ruimte die ons herinneren aan een koloniaal verleden en dat verleden vaak nog vereren als ware de tijd blijven stilstaan in de jaren 1950. Voor andere Belgische steden als Brussel, Antwerpen of Oostende is de link met Leopold II misschien nog wat makkelijker te leggen. Toen Congo als Kongo Vrijstaat nog zijn privé-domein was, investeerde Leopold II heel wat geld in meerdere prestigeprojecten. Zo zijn zowel het station van Oostende als Antwerpen-Centraal betaald met inkomsten uit bloedrubber. En in Brussel was hij bouwheer van onder meer het Jubelpark, de basiliek van Koekelberg en het justitiepaleis.

Maar hoewel Belgen, hun politici voorop, zich vandaag graag wegsteken achter de figuur van Leopold II, is een koloniaal project natuurlijk nooit een onderneming van één persoon. Meer nog: Leopold II heeft zelf nooit een voet op Congolese bodem gezet. Vanuit heel het land hebben avonturiers, ambitieuze ondernemers en patriotten (ongetwijfeld aangevuld met mensen die hier armoede en miserie hoopten te ontvluchten) de oversteek gewaagd onder het voorwendsel Congo te 'beschaven'. Ook in Gent verwijzen meerdere straatnamen naar 'onze mensen' die daar gestorven zijn voor de beschaving. Bovendien zijn er drie monumenten in het straatbeeld: een Leopold II-buste, de Kongoster en het zogenaamde Moorken. Met die verwijzingen als aanknopingspunt begonnen we aan een lange weg richting dekolonisering.

De nieuwe namen verwezen naar figuren die een bijdrage leverden aan de strijd voor dekolonisering

De balans van twee jaar actie

Begin 2016 besloten we na een brainstorm over mogelijke werkthema's om een actie te organiseren naar aanleiding van de aanwezigheid van koloniale beelden in het straatbeeld én de Leopold II-laan waarvan we de naam vandaag de dag compleet ongepast vinden.

Elke goede actie begint met het nodige onderzoek. We ontdekten daarbij dat er in de voorbije jaren al minstens twee keer actie was gevoerd met een gelijkaardige, zij het minder scherpe, boodschap. In 2004 reeds werd actie gevoerd voor historische duidingsborden bij het koloniale erfgoed. Niet onbelangrijk detail: één van de activisten uit die periode is intussen opgeklommen tot de post van Schepen van Cultuur binnen het Gentse stadsbestuur. En laat dat nu net de persoon zijn die bevoegd is voor het plaatsen van dat soort borden. Bovendien werd door haar voorganger beloofd dat er in 2005 borden zouden komen. Anno 2018 waren alle goede voornemens duidelijk in de prullenbak beland.

Tijdens onze actie overplakten we dan maar zelf alle straatnaamborden in de Leopold II-laan met grote stickers. We beperkten deze actie trouwens niet enkel tot Gent, maar bezochten ook straten gelinkt aan Leopold II in Oostende, Brugge, Sint-Niklaas en Antwerpen. De nieuwe namen verwezen naar figuren die elk op hun manier een bijdrage leverden aan de strijd voor dekolonisering of die symbool stonden voor de uitbuiting door een koloniaal systeem. In Brussel gingen we nog een stapje verder en doopten we de Leopold II-tunnel om tot de Patrice Lumumba-tunnel.

De actie in Gent was net iets groter, inclusief een kleine optocht en – na de bevrijding van de Leopold II-laan – ook nog een bezoek aan 't Moorken, waar we het verhaal brachten van Sakala. Het beeld van het Moorken is een herdenkingsbeeld voor de gebroeders Van de Velde. De twee broers die actief waren bij de koloniale strijdkrachten brachten een jonge Congolees, Sakala, mee naar België. Hij moet een van de eerste Congolezen zijn die voet op Belgische bodem zette. Bovenop het herdenkingsbeeld is de jonge Congolees afgebeeld.

Kort na de actie beloofde schepen Storms ons een gesprek, maar ook deze belofte zou door het stadsbestuur gebroken worden. Daarop gingen we langs op een van haar publieke beleidsbabbels om haar met eerdere gebroken beloftes en een gebrek aan daadkracht rond dit thema te confronteren. Er volgde nog wat meer politieke retoriek, maar weinig hoopgevende signalen. En dan werd het even stil. Tot er plots een artikel verscheen in de krant waarin de stad aankondigde dat binnenkort 'excuusborden' geplaatst zouden worden bij de koloniale beelden.

Verrassend, gezien het gebrek aan initiatief dat aan dat korte statement vooraf ging. De recente acties hadden dan toch een impact gehad. De belofte dat het slechts het begin van een campagne was en niet bij een eenmalige symbolische daad zou blijven, gaf onze acties ook meer impact. Ook in dit domein zijn het niet eenmalige acties die tot verandering leiden, maar wel doorgedreven strijd en de volgehouden inspanning van een campagne. Door zelf te communiceren en de lat lager te leggen dan wij wou de stad toekomstige acties de wind uit de zeilen nemen.

In de periode die volgde legden we nieuwe contacten, ook met partners en bondgenoten in andere steden. Uiteindelijk bleken de zogenaamde excuusborden effectief een farce. Ten eerste omdat er geenszins historische duiding op te vinden is. De borden bevatten vooral uitleg over de parken waarin ze staan. En helemaal onder-

aan dit: 'We betreuren de Congolese slachtoffers ten tijde van Kongo Vrijstaat.' Auw… Dubbel pijnlijk. Geen duiding. Zonder verantwoordelijkheid op te nemen en vooral… de beperking tot Kongo Vrijstaat impliceert dat alle uitbuiting ten tijde van het Belgische kolonialisme die volgde op de periode van de Vrijstaat (die enkel slaat op de tijd dat het land nog privé-domein was van Leopold II) gewoon genegeerd wordt.

Onze conclusie was dan ook snel gemaakt: nieuwe acties zijn nodig. Op 17 januari 2018, de jaarlijkse herdenkingsdag voor Patrice Lumumba, was het zo ver. Die dag hielden we een nieuwe optocht met meer mensen, overplakten de Leopold II-laan straatnaambordjes weer met een sticker (deze keer met daarop Lumumba-laan) en plaatsen zelf een duidingsbord over het waarom van de straatnaamwijziging. Aan dat bord was in het najaar hard gewerkt, in samenwerking met Congolese activisten en historici. Bovendien werd het door de grafisch ontwerper in een jasje gestoken dat helemaal past in de huisstijl van het Gentse stadsbestuur. Misschien is dat ook de reden dat onze stickers de dag nadien opnieuw verwijderd werden maar dat het bord er vandaag, meer dan zes maanden later (!), nog steeds staat.

Juist ja, je maakt van het betalen van die boete een nieuwe actie

In april volgde op erfgoeddag nog een eerste dekoloniale fietstocht. Bij het voorbereiden van de tocht ontdekten we nog heel wat meer koloniale sporen in het straatbeeld en een fietstocht stelde ons in staat die verhalen te ontsluiten. Zo groeit niet alleen het bewustzijn over de koloniale periode en de nood aan dekoloniseren, maar we leggen in één moeite ook een brug naar andere geïnteresseerden die buiten de eigen activistische kring vallen.

Onze meest recente actie dateert van augustus 2018. Voor onze actie in januari hadden we immers een GAS-boete gekregen. Een administratieve maatregel waarmee Gent, net als heel wat andere steden, alle niet aangevraagde of te laat aangevraagde demonstraties afstraft. En wat doe je als een stadsbestuur probeert sociale actie te ontmoedigen met boetes? Juist ja, je maakt van het betalen van die boete een nieuwe actie. Dus trokken we met een hoop cash geld (allemaal muntstukken van één of twee euro) naar de administratieve dienst. Niet onbelangrijk detail: elk muntstuk voorzagen we van een muntsticker met ofwel een afbeelding van Lumumba of een Leopold II met rode streep door en onze boodschap, zodat alvast het geld bevrijd was van zijn koloniale sporen.

Momenteel plannen we nieuwe stappen in de campagne. Maar één iets is zeker: we houden druk op de ketel. Want strijd is nog lang niet ten einde. Omdat het belangrijk is ook kleine deeloverwinningen te benoemen en naar waarde te schatten, moet ook dit nog aan de actiebalans toegevoegd worden: op 30 juni 2018 kreeg Brussel een Lumumba-plein. Het resultaat van een lange en onafgebroken strijd van enkele Brusselse organisaties, in het bijzonder Lutte Mémoire Coloniale en Bamako. We waren er graag bij om mee te vieren en hopen dat het eerste Lumumba-plein een breekijzer kan zijn om ook in andere steden de druk op te voeren.

Moeilijke vragen op weg naar échte dekolonisering

Er is anno 2018 geen anti-racisme mogelijk zonder dekolonisering. Er loopt immers een rechte lijn van het historische kolonialisme tot racisme en witte suprematie vandaag. Om de uitbuiting van het koloniale regime en de slavernij moreel aanvaardbaar te maken werd een fictieve rassentheorie ontwikkeld die de voedingsbodem was voor racisme. Zelfs als het oude kolonialisme is verdwenen, blijft het bijhorende racisme razend actueel.

Om niet te vervallen in symptoombestrijding moeten we naar de wortels van racisme gaan en die aanpakken. En daarom moeten we blijven inzetten op dekolonisering. Ook van bondgenoten die het nochtans goed menen met anti-racisme krijg je soms moeilijke vragen en we voelen regelmatig weerstand als het gaat over dit thema. Dekolonisering is een langzaam en moeilijk proces, dus is het belangrijk die vragen voldoende aandacht te geven.

Sommige vragen die we krijgen duiden op een ongemak bij de focus op 'dekolonisering van de geesten' en de culturele strijd die daarmee gepaard gaat. Want is dat wel een prioriteit? Zijn er geen belangrijkere strijdpunten? Gaat het niet vooral over kapitalisme en klasse? En als we het dan toch over racisme hebben, zijn er dan geen belangrijkere noden? Het zijn legitieme vragen

en er is geen makkelijk antwoord. Maar als meer dan een halve eeuw na de formele dekolonisering van een groot deel van Afrika het koloniale denken nog zo diep geworteld is, wordt het dan geen tijd om daar ook specifiek op in te zetten? Het feit dat Leopold II nog steeds geëerd wordt met standbeelden en straatnamen terwijl dat voor Hitler of Stalin ondenkbaar is, impliceert letterlijk dat we het leven van zwarte mensen nog steeds minder belangrijk vinden dan dat van hun witte medemensen. De absoluut hysterische reacties op de strijd tegen zwarte piet toont ook een totaal gebrek aan empathie en een onwil om zwarte mensen als gelijkwaardig te zien. Hun gevoelens zijn ondergeschikt aan onze traditie. Meer nog: voor velen zijn ze zelfs geen dialoog waard. Als we zelfs op dit culturele front geen structurele en betekenisvolle overwinningen nastreven, hoe zouden we het dan elders wel doen?

De absoluut hysterische reacties op de strijd tegen zwarte piet toont ook een totaal gebrek aan empathie en een onwil

In die zin is een dekolonisering van onze geesten misschien ook wel een noodzakelijke voorwaarde voor het vinden van betere antwoorden op andere urgente problemen zoals Fort Europa. Als de koloniale en racistische manier van denken sneuvelt, dan wordt ook de legitimatie voor zwaar bewapende grenzen – en ja, zelfs grenzen *tout court* – steeds moeilijker houdbaar. Maar zo lang als de stereotypes over 'de ander' gevoed worden via culturele en institutionele kanalen, blijft het draagvlak voor systeemverandering beperkt.

Audre Lorde verwijst naar Paulo Freire's pedagogie van de onderdrukten als ze zegt dat de echte focus van revolutionaire verandering niet beperkt kan worden tot het ontsnappen aan de toestand van onderdrukking, maar ook bestaat uit dat stukje van de onderdrukker dat diep in elk van ons is geplant. Vandaar ook het belang van die dekolonisering van de geesten. Diepgewortelde gevoelens van inferioriteit en superioriteit, gevoed door een jarenlang proces van socialisering in een wereld getekend door cultureel en systemisch racisme, beïnvloeden al onze relaties met 'de ander'. Zelfs na jarenlange actieve inzet in diverse anti-racistische strijden, betrap ik mezelf soms nog steeds op een gedachte die gevoed is door de racistische stereotypes die me meegegeven zijn. In die zin geeft introspectie ons net meer bewustzijn en zo ook wapens om de strijd in de buitenwereld effectiever te voeren.

Een andere prangende vraag is wie in de frontlinie kan staan van de actuele strijd voor dekolonisering. In een stad als Brussel is de strijd de voorbije jaren gedragen door actiegroepen die voornamelijk bestaan uit zwarte activisten. In Gent begonnen we in 2016 aan een campagne als een bijna uitsluitend witte organisatie. Ook eerdere acties rond het thema in Gent werden op poten gezet door witte activisten. Dat zorgt voor bijkomende uitdagingen, zeker als je concrete actiedoelen of eisen wilt formuleren. Je kan immers niet spreken voor anderen, maar enkel vanuit je eigen perspectief een strijd ontwikkelen die samenloopt met die van andere groepen. We kozen er daarom bewust voor vanaf het begin in dialoog te gaan met activisten van kleur en hun verhaal een plek te geven op onze acties.

Vandaag kent onze organisatie steeds meer kleur en diversiteit en daar zal de strijd voor dekolonisering zeker niet vreemd aan zijn. Het voelt dan ook als een logische keuze om vooral de stem van zwarte activisten, wiens politieke erfenis en persoonlijke leven meer getroffen is door de koloniale ervaring, een plek te geven in dit debat. Niet omdat zij superieur zouden zijn, maar wel omdat hun stem meer gewicht krijgt omwille van de extra impact die zij ervaren. Op die manier vermijden we ook valkuilen op de weg naar oprechte solidariteit, door Maia Ramath omschreven als het Scylla van paternalistische liefdadigheid en het Charybdis van de toeëigening. Dat onze weg naar bevrijding hand in hand gaat, wil niet zeggen dat die identiek is.

© Frederik Sadones

Voor sommigen, niet in het minst onder de lezers van dit blad, zullen er ook vragen zijn bij de politieke agenda's van veel van de antikoloniale bewegingen en figuren. Want als je hier strijdt tegen nationalisme, hoe kan je dan 'nationale bevrijdingsbewegingen' steunen? Dat thema blijft actueel, denk maar aan Palestina maar ook bijvoorbeeld aan Koerdische groepen. Intussen heeft de geschiedenis inderdaad aangetoond dat sommige van de oorspronkelijke antikoloniale strijders nieuwe vormen van onderdrukking installeerden, maar die vaststelling mag geen solidariteit met een noodzakelijke antikoloniale strijd uitsluiten. Zoals Maia Ramnath in haar boek *Decolonizing Anarchism* schrijft is antikolonialisme helemaal niet gelijk te stellen aan nationa-

lisme. Het is in essentie een strijd tegen een bepaalde vorm van overheersing door buitenaf. Welk constructief programma aan die 'strijd tegen' gekoppeld wordt, verschilt van context tot context. Maar je kan ook geloven dat bondgenootschap en solidariteit belangrijk zijn in de strijd tegen elke vorm van onderdrukking, zelfs als je de autonomie van de personen in kwestie respecteert om nadien hun eigen alternatief te formuleren. Het is ook zinvol om te duiden op het belang van de Pan-Afrikaanse gedachte bij veel zwarte vrijheidsstrijders die, in de jaren '50 en '60 (en zelfs vroeger) net zo goed als vandaag, ijveren voor solidariteit en samenwerking voorbij de statelijke grenzen die door de kolonisator getrokken werden.

Het Gent van morgen: een oefening in radicale verbeeldingskracht

'Dekolonisering is meer dan een strijd tegen macht en controle; het is ook het inbeelden en creëren van alternatieve instelling en relaties. Dekolonisering is een duale vorm van verzet, in staat tot het ontmantelen van de huidige systemen van koloniaal overheersing en systemische hiërarchie, terwijl ook samenlevingen gebaseerd op gelijkwaardigheid, wederkerige hulp en zelfbestuur geprefigureerd worden.' – Harsha Walia

Momenteel werken we ook aan een nieuwe workshop over dekolonisering. Acties zijn en blijven een belangrijk speerpunt van elke campagne voor sociale verandering. Maar actie zonder kans tot reflectie, duiding en intentionele ruimtes voor bewustwording, dat dreigt een doodlopend straatje te worden. In die workshop staan we stil bij het historische kolonialisme, bij de racistische uitlopers vandaag en hoe die samenhangen met andere vormen van onderdrukking. Het is een plek om verontwaardiging om te vormen in nieuwe actieperspectieven en om 'out of the box' te denken.

Er is een anekdote over Amílcar Cabral, een antikoloniaal revolutionair uit Guinee-Bissau, die in dialoog gaat met medestrijders aan de frontlinies. Hij zegt dat hij tweehonderd van hen moet weghalen van de frontlinie om te gaan studeren. Cabral beklemtoont dat dit gewoon een andere vorm van bijdragen aan de strijd is. En uiteraard werpen ze tegen dat geen enkele strijd op dit moment belangrijker kon zijn dan diegene die ze nu voerden. Maar Cabral was een visionair. Hij besefte als geen ander dat er na elke veldslag een nieuwe veldslag met andere uitdagingen komt. En dat je jezelf op elk van die uitdagingen moet voorbereiden. Waren er meer Cabral's geweest aan het hoofd van antikoloniale bewegingen, dan had Afrika er nu misschien anders uitgezien. De nieuwe workshop rond dekolonisering moet ons nieuwe inzichten en handvatten bezorgen om de strijd de komende jaren verder te zetten.

Doorheen nieuwe acties, workshops en geleide fietstochten en wandelingen banen we ons een weg naar een meer dekoloniale samenleving

Doorheen nieuwe acties, workshops en geleide fietstochten en wandelingen banen we ons een weg naar een meer dekoloniale samenleving. Zelfs als de bestemming nog niet bekend is, is de richting wel al duidelijk. We weten dat die stad een meer solidaire stad is die vluchtelingen en migranten welkom heet. Dat het een stad is waar niet langer aan etnisch profileren wordt gedaan. Die stad van de toekomst is wellicht niet kleurenblind, maar ziet verschil als een rijkdom en niet als (over)last. Perfectie is wellicht onhaalbaar, maar er kan in die stad van morgen wel een cultuur van solidariteit zijn waarbij omstaanders geen passieve toeschouwer zijn maar actief ingrijpen als ze getuige zijn van racisme. Of alle koloniale beelden neergehaald zijn, in musea geplaatst werden of van uitvoerige duiding voorzien zijn, dat weet ik niet. Misschien komt de volgende generatie antikoloniale activisten met nog een heel andere piste op de proppen? Maar uiteraard is de Leopold II-laan in die stad definitief verdwenen. Dat is de richting. Het is een weg met slechts enkele vage beelden en veel vragen. Maar meer mensen sluiten zich aan en in het collectieve denkwerk wordt de weg concreter. Om daar te raken zullen nog veel acties en workshops als oefening in radicale verbeeldingskracht nodig zijn. Maar oefening baart kunst. En op een dag baart ze misschien een post-koloniale stad waar iedereen zich, ongeacht hun kleur, welkom en thuis mag voelen.

– door LABO vzw

Word lid van de Vrije Bond!
En ontvang Buiten de Orde vier maal per jaar thuis!

Contributierichtlijnen per maand:
Inkomen 0 t/m 500:
2,- per maand
Inkomen 500 t/m bijstand:
4,- per maand
Inkomen bijstand t/m minumumloon:
6,- per maand
Inkomen hoger dan minimumloon:
8,- per maand
(Meer is ook welkom)

Geef je op via www.vrijebond.nl/word-lid

of

Word abonnee van Buiten de Orde!
Een abonnement kost 15,- per jaar
(Meer is ook welkom)

Geef je op via www.vrijebond.org/buitendeorde/abonnement

Je contributie- of abonnementsgelden kun je overmaken op:

IBAN: NL80INGB0005495473
BIC/Swift: INGBNL2A
T.n.v. de Vrije Bond, te Amsterdam

Werking Solidariteitskas

A) Elk lid van de Vrije Bond heeft bij stakingen, gedragen door de meerderheid van de werknemers, recht op een stakings-uitkering. In bijzondere situaties ook bij stakingen gedragen door een minderheid van de werknemers. Bij dit laatste gaat het om stakingen met een doelstelling die zeer verwant is aan de doelstelling van de Vrije Bond (VB). De uitkering bedraagt 75% van de vermindering aan inkomen, met een maximum van 50,- euro* per werkdag.

B) Financiële ondersteuning van acties van leden van de VB die werkloos zijn, met name wanneer de leden getroffen worden door sancties op hun uitkeringen. Bij dit laatste is het een voorwaarde dat het gaat om duidelijk aangekondigde collectieve of individuele actie. De doelstelling van de actie moet in de lijn van de doelstelling van de VB liggen. Het weigeren van werk valt hier ook onder, mits voldaan wordt aan eerder genoemde voorwaarde. De VB is namelijk tegen arbeidsplicht. De uitkering bedraagt 75% van de korting met een maximum van 50,- euro* per werkdag.

C) Het verstrekken van renteloze leningen voor het opstarten van bedrijven in zelfbeheer. Een bedrijf moet meer dan één werkende omvatten. Het uit te lenen bedrag is maximaal 1.000,- euro* en moet binnen drie jaar worden terugbetaald.

D) Het financieren van initiatieven/acties van (leden van) de VB die vallen binnen de doelstellingen van de VB.

E) Het financieren van initiatieven/acties waaraan, naast andere organisaties, (leden van) de VB deelneemt (nemen) en die vallen binnen de doelstellingen van de VB.

F) Het financieren van initiatieven/acties van organisaties waarvan leden van de VB lid zijn en die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal 500,- euro*.

G) Het ondersteunen van landelijke of regionale activiteiten welke georganiseerd worden door leden van de VB en een bijdrage kunnen leveren aan de groei en uitbouw van de organisatie.

H) Minimaal 5% van de gelden die jaarlijks binnenkomen worden gereserveerd voor bijdragen aan (activiteiten van) buitenlandse organisaties waarmee de VB zich inhoudelijk verbonden voelt.

* Deze bedragen worden eens per drie jaar op de Algemene Leden Vergadering bepaald. Aanvragen worden schriftelijk ingediend bij de solidariteitskascommissie.

Uitgangspunten Vrije Bond

1) De Vrije Bond gaat uit van en streeft naar een anarchistische samenleving waarin een mens zelf kan bepalen hoe het leven in te richten.

2) De Vrije Bond is een organisatie van anarchistische individuen en groepen gebaseerd op:
- de gelijkwaardigheid van alle mensen;
- de autonomie van het individu;
- zelfbestuur en zelfbeheer, vrije vereniging en federalisme;
- een goed milieu en een vitale natuur;
- de afschaffing van alle vormen van gezag: bijvoorbeeld op economisch, politiek, sociaal, religieus, cultureel of seksueel gebied;
- de opbouw van een vrije samenleving zonder klassen, staten, of grenzen, gebaseerd op anarchistische werkwijzen en wederzijdse hulp.

3) De totstandkoming van een vrije samenleving kan onmogelijk het werk van de Vrije Bond alleen zijn. Wij willen de anarchistische beweging uitbreiden, bekendheid geven aan onze ideeën en deze verwezenlijken. Directe actie in woord en daad is het belangrijkste middel van de Vrije Bond.

4) Aangezien onderdrukking, kapitalisme en uitbuiting wereldwijde fenomenen zijn is onze strijd een internationale strijd. De Vrije Bond verwerpt elke vorm van nationalisme en stelt hiertegenover een federalistische organisatie van de maatschappij. Naast het verenigen van anarchistische groepen en individuen in onze directe omgeving, onderhoudt de Vrije Bond ook contacten met anarchisten en anarchistische federaties wereldwijd.

5) De samenleving waar de Vrije Bond naar streeft zal een pluriforme samenleving zijn. Verscheidenheid in ideeën en strategieën door aangesloten groepen en individuen zijn inherent daaraan.

6) De Vrije Bond biedt geen blauwdruk voor een toekomstige samenleving. Alleen de praktijk kan dit uitwijzen. Wat de Vrije Bond wel biedt is een organisatiestructuur waar op anarchistische wijze mensen van allerlei schakeringen strijdbaar en solidair het debat kunnen aangaan, van elkaar leren en samenwerken.

7) De Vrije Bond initieert en ondersteunt activiteiten die de verwezenlijking van de uitgangspunten bevorderen.

De toekomst aan de dictatuur

Gisteren zag ik een documentaire over de Arabische lente in Egypte, de hoop van miljoenen betogers op het Tahrirplein, de bloedige onderdrukking door legeraanvoerder Abdul Fatah al-Sisi en de dictatuur die erop volgde. Duizend doden alleen al op dat plein en daarna tienduizenden in de gevangenis, martelingen en de hypocrisie van westerse landen die na een korte aarzeling weer voor miljarden aan wapens leveren. Italië, Duitsland, Frankrijk, de VS: doen er eigenlijk landen niet aan mee?

Natuurlijk is het altijd zo geweest dat mensenrechten ondergeschikt waren aan het profijt dat economische handel oplevert. In theorie werd van alles beleden, in de praktijk kwam er weinig van terecht. Het was somber stemmend, maar bij sommige gesprekken tussen regeringsleiders werden misstanden tenminste nog, hoewel vaak slechts mompelend en daardoor nauwelijks hoorbaar, naar voren gebracht.

Dat is allemaal veranderd. Het kleine beetje hoop dat je daar nog uit zou kunnen putten is vervlogen. Mensenrechten zijn sterk op hun retour. Het recht van een individu om in vrijheid te leven doet er niet meer toe. Het politieke systeem van verkiezingen en democratie – in veel landen toch al zwak, ziek en misselijk – leidt niet tot meer openheid en vrijheid, maar dient er slechts toe een sterke man, een dictator in het zadel te helpen. Die kan dan gestructureerd en stelselmatig het weinige dat nog aan democratie over is om zeep helpen. In steeds meer landen zie je die tendens. De democratie vreet de democratie op. Overal komen dictators aan de macht. Ik hoef ze niet op te noemen, iedereen kent de namen. Het laatste voortbrengsel is die griezel in Brazilië. Allemaal drijven ze op eng-nationalisme, de onderdrukking van minderheden en angst voor buitenlanders en geweld. Met een boodschap van veiligheid en werkgelegenheid voor iedereen kom je dan een heel end.

Ik heb me mijn hele leven vastgeklampt aan de verwachting dat het uiteindelijk veel mensen op deze wereld beter zal gaan, de hoop op vrijheid en sociale rechtvaardigheid. Dat iedereen zijn kinderen een zorgeloze jeugd kan bieden, vrij van honger en geweld, dat ze naar school kunnen en eerlijke kansen krijgen om wat van hun leven te maken, en als dat laatste niet wil lukken, dat er dan een financieel en sociaal vangnet is, zodat ze niet in de goot eindigen.

Ik ging ervan uit dat iedereen eenzelfde hoop koestert, dat mensen in de grond van hun hart het goede willen, ook voor anderen. Een van de pijlers in mijn leven was het anarchistisch gedachtegoed, althans dát anarchisme dat de vrijheid van een mens vooropstelt, een mens die zich in alle opzichten optimaal ontwikkelen kan, maar die tevens zélf verantwoordelijkheid neemt voor zijn daden en de vrijheid van anderen respecteert.

Moet ik dan toch concluderen dat mijn hoop *ijdele* hoop was? Dat veel mensen niet denken zoals ik, dat ze genoegen nemen met de ‘zekerheid’ die een dictatuur biedt, de aanname dat een ander voor jou denkt en beter in staat is te bepalen wat goed voor je is? Staan we aan het begin van een tijdvak waarin vrijheid, verantwoordelijkheid en democratie als nutteloos en gedateerd worden weggezet? Ik moet even slikken als ik bedenk wat de consequenties zullen zijn. Sterker nog: ik moet er niet aan denken.

— Uw vriend, Peter Lenssen

vrije bond
anarchistische zelforganisatie